

Jerzy Kowalewski

Gramatyka heretyka

nie tylko
dla uczących (się) języka polskiego na Ukrainie

Wydanie drugie, internetowe!

Czekaliśmy na go, a on nie przyjechał! Ktoś mnie tu naprawił. Nawiedziłem teściową. Anna rozbiera się w różnych sytuacjach. Lekarz postanowił, że ta choroba jest śmiertelna. Jak się dobierać do Warszawy? Jajecznicą z sadłem. Człowiek i jona. I życzę pani dużo cierpienia. Miasto było na zebraniu dwu rzek. Literatura z otwartą końcówką. Dużo mało lubią. Zawsze się możesz na mnie pokłaść. Coraz dłużej było towarzysze. Na kim się ożeniłem? Można wyczuć piosenkę. Zmarł sam na sam. Spędzają tę kółację w parze. Pracuję w biurku. Przeczytałem detektywa. Zupa będzie wirowała.

Szanowni Zgłębiacze gramatyki polskiej!

Proponuję Państwu i Wam Uczniowie ☺ coś, co pomoże w pozbyciu się strasznych, okropnych i wołających o pomstę do Nieba błędów. Ćwiczenia, które będziecie robić, powstały na bazie Waszych błędów – spisałem je na Ukrainie w latach 2004-2016, 7,5 tysiąca. Poukładałem je w trzy kategorie:

- A. Błędy wyboru.
- B. Błędy tworzenia.
- C. Błędy odtwarzania.

Dlaczego? Bo tak sobie pomyślałem, że tak to jest z błędami – albo coś się źle wybierze z wielkiego wora językowego, albo coś się źle zrobi doklejając, zamieniając, coś zmieniając w słowie, albo coś się przekręci w odtwarzaniu.

Miłej pracy!

Aha, W. Sz. Teoretyków Języka Polskiego – serdecznie za tę książkę przepraszam!

Autor
kowalewskijerzy@wp.pl

PS

Ot i minęło 5 lat... Ta joj. Nakład się wyczerpał, czas na nowe wydanie. Postanowiłem książeczkę nieco rozbudować, powiększyć format i puścić w internety – niech będzie dla każdego za darmo! Niech trafi pod strzechy 😊.

W zamian wspomnieć autora, w bibliografii umieścić, zdrową jakąś czy coś...

Kraków 2024

Teoria (ciut) + ćwiczenia

A.1.1.1.¹ Błędnie dobrane formy czasu teraźniejszego (i przyszłego prostego).

Są cztery koniugacje w języku polskim:

<p>-am / -asz czyt-am, czyt-asz, czyt-a, czyt-amy, czyt-acie, czyt-ają</p>	<p>-ę / -isz (-ysz) myśl-ę, myśl-isz, myśl-i, myśl-imy, myśl-icie, myśl-ą wierz-ę, wierz-ysz, wierz-y*, wierzy-ymy, wierz-ycie, wierz-ą</p>						
<p>-ę / -esz che-ę, che-esz, che-e, che-emy, che-ecie, che-ą</p> <table border="1"> <tr> <td>STUDI</td> <td>OWA</td> <td>Ć</td> </tr> <tr> <td>STUDI</td> <td>UJ</td> <td>E</td> </tr> </table> <p>studiuj-ę, studiuj-esz, studiuj-e, studiuj-emy, studiuj-ecie, studiuj-ą</p>	STUDI	OWA	Ć	STUDI	UJ	E	<p>-em / -esz wi-em, wi-esz, wi-e, wi-emy, wi-ecie, wi-edzą umi-em, umi-esz, umi-e umi-emy, umi-ecie, umi-eją</p>
STUDI	OWA	Ć					
STUDI	UJ	E					

* Siedzi Jerzy na wieży i nie wierzy, że na wieży jest dużo jeży. ☺

Każda osoba, tak w liczbie pojedynczej, jak i mnogiej, ma swoją końcówkę. Czasami ktoś złą liczbę wybierze, czasami osoby pomyli...

Ćwiczenie 1. Wstaw czasowniki w odpowiedniej formie czasu teraźniejszego:

- Niech sobie państwo to (zapamiętać) ... .
- (Spotykać się) ... cała rodzina.
- To (być) ... ja.
- Ja tu (być) ... bardzo mała.
- Ja (być) ... wolontariuszką.
- Hanka (być) ... ważną osobistością.
- Jeżeli ty tu (być) ... , to i ja będę.
- To (być) ... duszą narodu.
- Skąd [ty] (być) ...?
- Medycyna (być) ... za darmo.
- My (być) ... młodzi.
- Coś (być) ... związane z tym, że...
- Nikt nie (chcieć) ... .
- Kiedy [ty] (być) ... grzeczny...
- Kiedy [ty] (być) ... synem...
- A kimże ja (być) ... , żeby kogoś oceniać?

Ja jestem.
Ty jesteś.
On jest.
My jesteśmy.
Wy jesteście.
Oni są.
Państwo są!!!

Państwo to ONI!
Państwo to ONI!!
Państwo to ONI!!!

¹ Oznaczenia pochodzą z mojej klasyfikacji błędów. Jakby ktoś chciał poczytać więcej, polecam: *Język polski na Ukrainie w perspektywie glottodydaktycznej*.

A.1.1.2. Błędnie dobrane formy czasu przeszłego.

Czas przeszły wygląda tak:

Ja był-em / był-am. Ty był-eś / był-aś. On był. Ona był-a. Ono był-o.	... a wiecie, że kiedyś były też formy był-om, był-oś... Czasami jeszcze jakieś mądre słowniki podają jako formy dopuszczalne. Proponuję nie używać. I był czas zaprzeczony: byłem byłem ☺, np. czytałem byłem. Też nie używać.
My byl-iśmy / był-yśmy. Wy byl-iście / był-yście. Oni byl-i. One był-y. Najgorzej z dobieraniem: one były / oni byli. Uważajcie na to.	Oni... rodzaj męskoosobowy. I tak tu przyjmujemy (żadne tam jakieś męskożywotne...). Jeden chłop – męskoosobowy, hop! Nie ma męskiej głowy = rodzaj niemęskoosobowy. ... to i tak nieprawda (Babcia i bank mieli ze sobą problemy. Pies i kot leżały (???) na łóżku?) Ale przydatna półprawda w glottodydaktyce polonistycznej.

Te na -eć: Ja chciał-em / chciał-am. Ty chciał-eś / chciał-aś. On chciał. Ona chciała. Ono chciało.	Te na -ać: Ja machnąłem / machnęłam. Ty machnąłeś / machnęłaś. On machnął. Ona machnęła. Ono machnęło.
--	--

Ćwiczenie 2. Wstaw czasowniki w odpowiedniej formie czasu przeszłego:

1. One (przyjść) ... . 2. Pielęgniarki (postanowić) ... strajkować. 3. Te twarze (poprawić) ... nam humor. 4. Oni (płynąć) ... . 5. (Zniknąć) ... adresy domowe. 6. [my dziewczyny] (Zaprzyjaźnić się) ... . 7. Dzieci (mieć) ... . 8. Babcie (zaczynać) ... śpiewać. 9. Dzieci (musieć) ... przeczytać coś w domu. 10. Słońce (być) ... jeszcze wysoko. 11. Twoje oczy (zmienić się) ... . 12. Dzieci (zauważyć) ... coś interesującego. 13. Ten list nie (być) ... adresowany do mnie. 14. Dzieci (być) ... bardzo dorosłe – jak na swój wiek. 15. Dzieci (zostać) ... porwane.

Ojciec z synem był na wycieczce. = Ojciec z synem byli na wycieczce.
--

Ćwiczenie 3. Wstaw czasowniki w odpowiedniej formie czasu przeszłego:

1. W zoo (być) ... małe małpy. 2. Państwo bardzo dobrze się (nauczyć) ... tego tematu. 3. W naszej szkole (być) ... zajęcia fakultatywne. 4. Maria z mężem (otrzymać) ... zaproszenie na wesele. 5. Ludzie (umierać) .... z głodu. 6. Wszyscy ludzie (być) ... bardzo zdziwieni. 7. Listy zza granicy (przychodzić) ... ocenzone. 8. Rodzice (zabraniać) ... dzieciom późno wracać do domu. 9. Osoby, które (wyprowadzić się) ... . 10. Studenci, którzy (przyjechać) ... do Lwowa. 11. Dużo zabytków, które (być) ... zwiedzane przez studentów. 12. Zabytki, które (być) ... budowane w XIV wieku. 13. Moi rodzice (urodzić się) ... w Warszawie. 14. Młodzi (usłyszeć) ... słowa przysięgi małżeńskiej. 15. Zbrodnie (być) .... dokonane rękami Niemców.

Ćwiczenie 4. Wstaw czasowniki w odpowiedniej formie czasu przeszłego:

1. Ludzie nosiły / nosili ubrania z wełny. 2. Z komputera znikły / znikli adresy domowe. 3. Mama z babcią rozmawiały / rozmawiali po polsku. 4. Te uczucia nie były / nie byli jej znane. 5. Ci ludzie zmarły / zmarli wiele lat temu. 6. W kącie stały / stali pozostawione rzeczy. 7. Tu były / byli ludzie. 8. To były / byli ludzie bardzo zacofani. 9. Autorzy chciały / chcieli pokazać swoje dzieła. 10. Na zamku stały / stali rycerze, którzy spierały / spierali się o coś. 11. Władze zostały / zostali powołane przez naród. 12. One cieszą się z tego, co miały / mieli. 13. W XIX wieku były / byli tworzone nowele. 14. Te powieści stały się / stali się arcydziełami. 15. Żeby problem zniknęła / zniknął.

Ćwiczenie 5. Wstaw czasowniki w odpowiedniej formie czasu przeszłego:

1. Z tego miasta (pozostać) ... tylko gruzy. 2. Kobiety głównie (zajmować się) ... domem. 3. Dzieci, które tam (być) ... , na szczęście (ocaleć) ... . 4. Dzieci (zostać) ... w swoich pokojach. 5. Te książki nie (być) ... tu znane. 6. Królowie (wybudować) ... zamki na ziemiach, które (być) ... nasze. 7. Policjanci (poprosić) ... o dokumenty. 8. Chłopcy (zapomnieć) ... o zadaniu domowym. 9. Rodziny uchodźców (mieszkać) ... w trudnych warunkach. 10. Czy państwo (wiedzieć) ... o tym? 11. Nowe pokolenia nie (zapomnieć) ... o przodkach. 15. Moja rodzina (przenieść się) ... do Wrocławia. 16. Po dziadkach (zostać) ... obrączki. 17. (Być) ... pałace, a w nich (być) ... prawdziwe uczucia. 18. Telefon mi się (zgubić) ... .

Zgubił mi się telefon to nie to samo, co zgubiłem telefon. Forma „mi się coś zrobiło” ogranicza naszą odpowiedzialność. Wylało mi się mleko. Zepsuł mi się samochód... A jeszcze mniejsza: Mleko się wylało. Samochód się zepsuł. Guzik się urwał.

Ćwiczenie 6. Wstaw czasowniki w odpowiedniej formie czasu przeszłego:

1. Chłopcy i Reksio (pójść) ... szukać przygód. 2. Wszystkie narody (mieć) ... trudne chwile w swojej historii. 3. Obyczaje (zmieniać się) ... często. 4. Tradycje nie (być) ... popularne w globalnym świecie. 5. Ludzie (być) ... , są i będą. 6. Tradycje (odgrywać) ... ważną rolę w życiu społeczeństw. 7. (Żyć) ... jeszcze pradziadkowie. 8. Te utwory (zostać) ... napisane w XIX wieku. 9. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu ludzie (pisać) ... tradycyjne listy. 10. Ludzie, którzy tak (chcieć) ... . 11. Oni nie (być) ... już razem. 12. Katolickie tradycje (zajmować) ... poczesne miejsce w życiu narodu polskiego. 13. Ludzie (walczyć) ... o wolność od zawsze. 14. Bajki (być) ... pisane przede wszystkim w wieku XVIII. 15. Bardzo popularne (stać się) ... fraszki Jana Kochanowskiego.

Reksio i Patron poszli / poszły (?) na obiadek.

A.1.1.2.a. Niepodjęcie pełnej odmiany w czasie przeszłym.

Ćwiczenie 7. Popraw błędy:

WZÓR: siedzieli my – siedzieliśmy

ja pracowała; [ja] przyjechała; [ja] prezentację sam robił; [ja] wybierał; czytał; [ja] zachęcała widzów; [ja] zobaczyła wiele ciekawych miejsc; [ja] nauczyła się; my opisywali; my jeszcze poszli; ja z mamą poszły; [ja] otrzymała listę potrzebnych rzeczy; [ja] zdobyła III miejsce; [ja] pojechała na obóz do Zakopanego; ja wcześniej się dowiedziała; ja żyła; ja była zafascynowana; [ja] uczyła się angielskiego; kiedy [ja] czytał w internecie; my się bawili; my rysowali sami; my się spotkali w Stalowej Woli; kiedy [ja] był maluchem; my czytali; [ja] dowiedział się; [ja] jeździła do Lwowa; [ja] nie znała; przepraszam; że tak długo [wy] czekali na mnie; ja wrócił do Polski; ja skończyła na tym; ja namalowała; ja podróżowała; my opisywali; my mogli zwiedzić Kaplicę; Jasną Górę; zauważyli dwa białe gołębie; na co ja zwróciła uwagę; nie mogła zrozumieć; ja tak sobie pomyślała; [ja] zobaczyła wiele ciekawych miejsc; [ja] zaczęła; nie wiedziała; [ja] występowała; nie jeździła; ja urodziła 3 dzieci; [ja] urodziła się; studiowała; [ja] już rok nie jeździł; ja tańczył; ja nie chciał; [my] uczyli się; [ja] wyczytała; ja chciał wiedzieć coś o tym pisarzu; z tego; co ja rozumiała; kiedy opowiadała o tym; jeśli ty nie zdążył; ty nie mógł tego zrobić; chciała studiować na Ukrainie; przyjechała do Lwowa w 2015 roku; [ja] została sama; [ja] może dała za mało; [ja] była jeszcze mała; [ja] zrozumiała; gdzie [my] spotkali przyjaciół; gdzie [my] przeżyli pierwszą miłość; gdzie [my] stali się prawdziwymi ludźmi; ja biedna wieśniaczka przeżyła, została, cierpiała; [ja] dopełniła; rozwinęła i wzbogaciła moje opowiadanie; otrzymujemy to; co chcieli; wtedy [ja] oglądał; dlatego, że [ja] kupił; [ja] miała nieszczęście zgubić telefon; [ja] zgubiła telefon; kiedy [ja] była ze swoimi kolegami w kinie; [my] zbierali się w domu prababci; wtedy pojechała do babci; [ja] nie przeczytał; [ja] przeczytała wiersz

A.1.2. Rzeczownik. / A.1.2.1. Wybór niewłaściwego przypadku.

Czasami zamiast biernika trzeba użyć dopełniacza – np. żywotne są te, które kiedykolwiek żyły (jem kurczaka, widzę trupa, nieboszczyka, usmażę indyka...). Albo są... nieśmiertelne: mam ducha. Albo tak i już: mam pecha...

B.l.mn.r.n.m.os. = M.l.mn.r.n.m.os. A rodzaj niemęskoosobowy to kobiety, ludzie „bezpłciowi” (np. osoby), zwierzęta, rzeczy ☺.

Widzę dwie dziewczyny, dwa psy, dwa krzesła!!!

NIE: ~~Widzę dwóch dziewczyn, dwóch psów.~~

Ćwiczenie 8. Wybierz poprawny przypadek.

1. On je jakiś kurczak / jakiegoś kurczaka. 2. Spotkał dwóch kobiet / dwie kobiety. 3. Wybrał trzy osoby / trzech osób. 4. Zauważyli dwóch białych gołębi / dwa białe gołębie. 5. On jadł owieczek / owieczki. 6. Trzeba patrzeć na kobiety / kobiet inaczej. 7. Czy w Polsce zabija się zwierzęta / zwierząt? 8. Lubiłam więcej kotów / koty niż psów / psy. 9. Lubię małe dzieci / małych dzieci. 10. Oni porzucili swoich żon / swoje żony. 11. On zawsze chciał mieć wszystkie kobiety / wszystkich kobiet. 12. Mam znajome panie / znajomych pań. 13. Wzruszam się, gdy patrzę na babę / babcie. 14. To zbliża te dzieci / tych dzieci. 15. Mam dwóch siostr / dwie siostry.

Iga Świątek.
Widzę Igę Świątek.

Oj, widzę dwie Igi Świątek... (!!!)

Ćwiczenie 9. Wpisz prawidłową formę liczby mnogiej.

1. Mam (koleżanki) ...
2. Widzę (piękne zwierzęta) ...
3. Uczę (małe dzieci) ...
4. Dziela się na mężczyzn i (kobiety) ...
5. Lubi (swoje dzieci) ...
6. Czas zmienia (obcy ludzie) ... w (najbliższe osoby) ...
7. Mam (dwie wnuczki) ...
8. Można spotkać (bohaterki kobiety) ...
9. Uczy (wszystkie czytelniczki) ...
10. Zobaczyć (biegnące dzieci) ...
11. Przez (nasze dzieci i wnuki) ...
12. Chłopcy w Poniedział Wielkanocny oblewają wodą (dziewczęta) ...
13. Spotkał (dwie kobiety) ...
14. Trzeba chronić (kobiety) ...
15. Matka kocha (swoje dzieci) ...

Ćwiczenie 10. Wybierz odpowiedni do kontekstu rzeczownik i wstaw go w B.l.mn. lub M.l.mn. (co na jedno wychodzi...). Tworzenie liczby mnogiej na s. ....

1. Od południa mamy dwa / dwie ... (kraj / kraina) – Czechy i Słowację.
2. (Ekonomia / ekonomika) ... naszych krajów, niestety, różnią się.
3. To były wszystkie (kochanie / miłość) ... jego życia.
4. Znasz (przepis / prawo) ... ruchu drogowego?
5. Proszę państwa, przed nami poeta Adam Zagajewski i jego (poezja / wiersz) ...
6. Jakie mają państwo promocyjne (wkład / lokata) ... w państwa banku?
7. Wszystko rozkopane! Wszędzie tylko (remont / restauracja) ... ! Jak tu żyć?
8. W Krakowie buduje się nowe (biurko / biuro) ... – nasze dzieci będą w nich pracować!
9. Poproszę (bilety / kwitki) ... na wszystkie (wystawa / spektakl) ... w Teatrze Starym do końca roku.
10. Czy emerytom wzrosną (pensja / emerytura / renta) ... w tym roku?
11. Widzimy tu (pomnik / pamiętnik) wybitnych pisarzy, takie dziewiętnastowieczne blogi...
12. No i mamy (problem / pytanie) z sercem!
13. Trzy (awaria / wypadek) ... na mieście, dwie osoby ranne.
14. Macie tu jakieś fajne (kino / kinoteatr) ... ?
15. Gdy pisałem to ćwiczenie, ogarnęły mnie (wątpienie / wątpliwość) ... – dla kogo to jest?
16. W Krakowie autobusy prowadzą też panie (kierownik / kierowca) ...

A bo teraz w Polsce to mamy modę na żeńskie nazwy zawodów. Adiunktka na przykład. Albo ministra. Gościń! No to może motorniczka? To byłaby też kierowczyni... I jak Wam się podoba? I powiem Wam, że reklama szybko zniknęła i było potem *motorniczym*. Spoko, dziewczyna została! 😊

Dołącz do nas już dziś!
zostań motorniczką

- wynagrodzenie na start od 4.000 do 4.250 zł netto
- atrakcyjne świadczenia socjalne - roczne dofinansowanie nawet do 18.000 zł (rodzina 2+2)
- bezpłatne kursy i szkolenia - bezpłatne przejazdy komunikacją miejską

zadzwoń: 12 254 1 254 napisz: praca@mpk.krakow.pl

A.1.2.1.b. Brak odmiany.

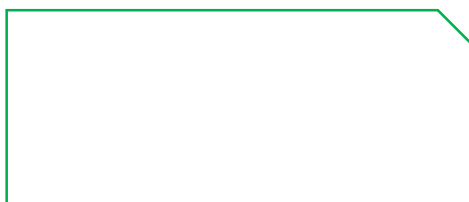
Ćwiczenie 11. Wybierz prawidłową formę rzeczowników.

1. Gram na pianino / pianinie.
2. Rodzina Szewczenko / Szewczenki.
3. Dużo pieniędzy / pieniądże.
4. Mówił o Wielkanocy / Wielkanoc.
5. Czytanie artykuł / artykułu w Internecie.
6. Idzie do nauczyciela Antolin / Antolina.
7. Muzeum poświęcone Harry Potter / Harremu Potterowi / Harry Potterowi / Harremu Potter.
8. Mickiewicz napisał *Pan Tadeusz* / *Pana Tadeusza* / *Pan Tadeusza*.
9. Wielki pokój moich rodziców / moi rodzice.
10. Ma dwóch synów: Roma i Lubczyk / Roma i Lubczyka.
11. Miałem kłopoty z auto / autem.
12. Woda spływała po całym ciele / ciało.
13. Proza Bruno Schulza / Brunona Schulza / Bruno Schulz / Brunona Schulz.
14. Zatrzymano prezes / prezesa Igora.
15. Kto był przed Wiktorem Juszczenko / Juszczenką?

Ćwiczenie 12. Wstaw w odpowiedniej formie.

1. Bajki (Ignacy) ... Krasickiego.
2. Nie znam historii (Romeo i Julia) .....
3. Los matki (Orcio) ... .
4. Oglądał Spider (Man) ... .
5. Dla (Goethe) ... .
6. W *Giaurze* (Bajron) ... .
7. Ten motyw był też w *Zbrodni i karze* (Dostojewski) ... .
8. Czytałem *Annę Kareninę* (Tolstoj) ... .
9. List do administracji (kino) ... .
10. Istnieje jakiś związek z jego (moralny stan) .....
11. I to wszystko opisał Adam Mickiewicz w (*Pan Tadeusz*) .....
12. To dotyczy każdego (miasto) ... .
13. To Adam Mickiewicz napisał (*Pan Tadeusz*) ... ?
14. Często czytam informacje o (Ignacy Krasicki) .....
15. *Ptaszki w klatce* to jeden z utworów (Ignacy Krasicki) .....

«Czegoż płaczesz? — staremu mówił czyżyk młody —
Masz teraz lepsze w klatce niż w polu wygody».
«Tyś w niej zrodzon — rzekł stary — przeto ci wybaczę;
Jam był wolny, dziś w klatce — i dlatego płaczę».
I. Krasicki, *Ptaszki w klatce*

Pan Tadeusz. Największe dzieło polskiej kultury...
„Litwo, Ojczyzno moja...
... bo tęsknię po Tobie...”
A ile tam „błędów”! 😊

♪ Po tobie, po tobie, po tobie
Tęsknię sobie... (Sanah)

Bruno Schulz – geniusz z Drohobycza.

A.1.2.1.c. Niepotrzebna odmiana.

Ćwiczenie 13. Wybierz prawidłową formę rzeczowników.

z zoo-ami / zoo; w Triduumie / Triduum Paschalnym; szerokiemu spectrowi / spectrum; po przeprowadzce do Hollywood / Hollywoodu; w centrze / centrum; blisko dwóch procentów / procent; w Megapolis / Megapolisie; z IKEA / IKEA

A.1.2.2. Błędny wybór liczby.

A.1.2.2.a. Pojedynczej zamiast mnogiej.

Ćwiczenie 14. Zamień na liczbę mnogą – która tu powinna być!!!

na zajęciu; India; jej bardzo podoba się zajęcie z j. polskiego; zajęcie trwa; drugie zajęcie; myją naczynie; inscenizacje jasełka; to perfum; w szumie drzewa; to jest moje największe zainteresowanie; w Indii; od śmiecia

Jestem na zajęciach. Mam dziś zajęcia z języka polskiego. I już po zajęciach. Jak tam zajęcia? Ale fajne zajęcia! Idę na zajęcia.
Proszę pana / panie doktorze / panie profesorze / **panie Jerzy**, kiedy mamy zajęcia? A gdzie?

Ćwiczenie 15. Zamień na liczbę mnogą – która tu powinna być!!!

łowi rybę; buty z cholewą; kopała czerwony burak; nie czuje się na sile; stoją na świetle; w nasz czas*; na dzisiejszy czas; w ten trudny czas*; bardzo dobrze opisał warunek życia; one są przedmiotem różnicy między państwami; dla czytelnika naszego czasu; silny związek rodzinny; w czas średniowiecza*

* Użyjemy naturalnie miejscownika: w naszych czasach, w tych trudnych czasach, w czasach średniowiecza. Ale możliwy jest biernik (jak w zadaniu), np. w czasy średniowiecza przenosi nas powieść *Imię róży*.

A.1.2.2.b. Mnogiej zamiast pojedynczej.

Ćwiczenie 16. Zamień na liczbę pojedynczą – która tu powinna być!!!

prosił Ligię o ręce; od drugich wieków; starali się o naświetlanie rzeczywistości wojennych; śledzić losy i życia bohaterów; robi takie wrażenia; do nieba i do ziem rodzinnych

Artur poprosił Anię o rękę. Zgodziła się! Sprawdźcie prawdziwe słowa przysięgi małżeńskiej!

Ćwiczenie 17. Zamień na liczbę pojedynczą – która tu powinna być!!!

uczył się na własne koszty; w szybkich tempach; do tych pór; w XX i XXI wiekach

Jak widać, często wybór liczby pojedynczej lub mnogiej jest wynikiem zwyczaju językowego. Ale zawsze: na 20. i 21. stronie; w 15. i 16. rozdziale; o godzinie 16.00 i 20.00.

Ćwiczenie 18. W poniższych przykładach wybierz liczbę pojedynczą lub mnogą.

Mój wujek łowił (rybę / ryby).
Babcia kopała (czerwony burak / czerwone buraki).
Opisał (warunek / warunki życia).
Prosił Julię o (rękę / ręce).
Sprawiał (wrażenie / wrażenia) człowieka bogatego.
Uczył się na (własny koszt / własne koszty).
Wzrost gospodarczy wyniósł 4 (procent / procenty).
Dziś (jest zajęcie / są zajęcia) z języka polskiego.
To (jest naczynie / są naczynia), które dostałem od mojej mamy.

%

Półtora procenta.
Jeden procent.
3,8 (trzy i osiem
dziesiątych) procent.
5 procent.
Na 100 procent ktoś
wydrukuję tę książkę...
☺

Ćwiczenie 19. Jeszcze raz przypomnij sobie i zapamiętaj słowa, które tradycyjnie są używane w liczbie mnogiej (w liczbie pojedynczej mają inne znaczenie). Jak jest w językach, które znasz? Utwórz liczbę pojedynczą i ulóż zdania, w których może być użyta.

WZÓR: Moje zainteresowania to komunikacja miejska.

Zainteresowanie – Rzecznik Praw Obywatelskich nie wykazał żadnego zainteresowania sprawą.

Od rana jestem na zajęciach. / Myję i myję te naczynia – czas kupić zmywarkę. / Na obrazie widzimy zwłoki rycerzy. / Idę wyrzucić śmieci. / Znowu stałem na światłach trzy minuty! / Co robić, takie czasy... / Trudne warunki życia. / Trzeba sobie pomagać w tych trudnych czasach.

A.1.3. Przymiotnik i odmiana przymiotnikowa, w tym imiesłów przymiotnikowy: wybór niewłaściwego rodzaju (m.os / n.m.os.).

Ćwiczenie 20. Wybierz prawidłową formę.

1. Młode / młodzi ludzie są szczęśliwe / szczęśliwi, więc są zazwyczaj mili / miłe.
2. Są różni / różne ludzie.
3. Są poszukiwane / poszukiwani ludzie.
4. Wszyscy / wszystkie czekali na wyniki.
5. Ludzie są okropne / okropni i obojętni / obojętne.
6. Żołnierze carscy / carskie.
7. Inni / inne ludzie są bardziej praktyczne / praktyczni.
8. Dorośli / dorosłe ludzie często są za małe / mali, za słabi / słabe.
9. Wszystkie / wszyscy Polacy to bardzo interesujący / interesujące ludzie.
10. Studenci są zachwycone / zachwyceni.
11. Przyszli same / sami rodzice.
12. Starsi / starsze ludzie stają się coraz bardziej modne / modni.
13. Ciągle to same / samo.
14. Są takie / tacy biedne / biedni ludzie.
15. To są moi / moje młodzi / młodsze bracia.
16. Stare / starzy ludzie są często gotowe / gotowi do poświęceń.

To samo.
Ciągle to samo!
To samo proszę.
Jeszcze raz to samo.

Ćwiczenie 21. Wybierz prawidłową formę (m.os. / n.m.os.) i wpisz.*

1. Tam są (pochowany) ... ludzie. 2. ♪ Ludzie są i nie będą nigdy (lepszy) ... (Lady Punk). 3. Są też (dobry) ..., (zwykły) ... ludzie. 4. Ludzie (pracujący) ..., (żyjący) ... pracą są zasadniczo (szczęśliwy) ... . 5. Pisarze (katastroficzny) ... to (osobliwy) ... ludzie. 6. (Różny) ... ludzie twierdzą, że mężczyźni są (silniejszy) ... . 7. Ludzie są zbyt (zajęty) .... 8. (Szanowny) ... i

(drogi) ... państwo! (Szanowny) ... widzowie! 9. Dlaczego (niektóry) ... ludzie są (taki) ... (oficjalny) ... ? 10. (Rosyjski) ... żołnierze. 11. Ludzie bywają (zły) ... . 12. (Różny) ... pisarze i prawie (wszystek**) ... poeci nie są (znany) ... . 13. Królowie nie są (wieczny) ... . 14. Oficerowie polscy zostali (rozstrzelany) ... w Katyniu. 15. Chrześcijanie byli (gotowy) ... na ofiary.

* Jakby były problemy z utworzeniem formy m.os.:

by-bi (słaby – słabi); cy-cy (interesujący – interesujący); dy-dzi (twardy – twardzi); fy-fi (ale nie mam przykładu...); gi-dzy (tęgi – tędzy); chy-si (lichy – lisi); ki-cy (bliski – bliscy); ły-li (były – byli); ny-ni (cwany – cwani); any-ani (oskarżany – oskarżani); ony-eni (zasmucony – zasmuceni); pi-pi (głupi – głupi); ry – rzy (stary – starzy); sy-si (łysy – łysi); szy-si (gorszy – gorsi); ty-ci (uparty – uparci); wy-wi (łysawy – łysawi); ży-zi (duży – duzi).

**

A to, jakby ktoś nie wierzył, że słowo *wszystek* istnieje i jest poprawne!

Ćwiczenie 22. Zamień w poniższych przykładach formy niemęskoosobowe na formy męskoosobowe – poprawisz błędy!

oni są szczęśliwe; są różne ludzie; stare i jeszcze starsze ludzie; szanowne i drogie państwo!; poszukiwane ludzie; wszystkie ludzie; ludzie są okropne, obojętne, ale czasami miłe (jak młodsze), dobre, ciężko pracujące, zbyt zajęte, ale w sumie szczęśliwe i zadowolone; rosyjskie żołnierze carskie; ludzie są za małe i za słabe; interesujące ludzie, studenci są zachwycone (tą książką ☺); wybitne Polacy; starożytne pisarze już nieżyjące – wielkie i osobliwe ludzie; bohaterowie liryczne; główne bohaterzy; pisarze katastroficzne; królowie nie są wieczne; oni są zobowiązane do...; dobrze wychowane rodzice; postaci opisane w tekście

Ponieważ jest to gramatyka heretyka, wyraz *wszyscy* jest tu. Bo się odmienia, jak czerwoni (wszystkich – czerwonych; wszystkim – czerwonym; ... itd.)

♪ Bo wszyscy Polacy to jedna rodzina... (Bayer Full);

♪ Wszyscy święci balują w niebie... (Budka Suflera);

„Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego.”

Uważajcie wszyscy na to *wszyscy* – „t” wyleciało w burzach dziejowych: **NIE: ~~wszystey~~**. Ale pozostało w odmianie... I na wieki w naszych sercach...

Ćwiczenie 23. Popraw błędy.

ludzi byli przestraszone; wielkie ludzie; oni są zobowiązane; my już na tyle jesteśmy przyzwyczajone; rzeczy aktualni; biegający dzieci; drzewa ubrani; nasze rodzice; ludzi są wychowane; ludzi są różne; zwierzęta nie są przyzwyczajeni; dziewczyny są przyzwyczajeni; atrakcje są przedstawieni; ludzie są opisane w tekście; obce ludzie; nowe ludzie; oni są zadowolone; oni są pokazane; wybitne Polacy; historyczni problemy; zostały pozbawieni swojego dziecka; kobiety są dobrzy; szczerzy; rodzina i dom nie są idealni; następni pokolenia; drzewa ubrani; piękni utwory; dzieci zostały uratowani; odpowiedzi są niejednoznaczni;

starożytni pisarze; bohaterowie liryczne; główne bohaterowie; inne ludzie; wszyscy przywiązani; zwykłe ludzie

Ćwiczenie 24. Zamień dopełniacz na biernik liczby mnogiej – poprawisz błędy! Pamiętaj: B.l.mn.r.nmos. = M.l.mn.r.nmos.

zauważyli (białych gołębi); smok jadł (młodych owieczek); miło patrzeć na (ładnych kobiet); trzymają (dzikich zwierząt) w klatkach; nie trzeba patrzeć na (cudzych żon); zawsze chciał mieć (wszystkich kobiet); mam (znajomych pań); szanujcie (starszych babć); czas zmienia obcych ludzi w (najbliższych osób); można spotkać (bohaterskich kobiet); zobaczyłem (biegnących dzieci)

Zaimki

Tego nie da się nauczyć. Wybierz sobie z tabelki odpowiednią formę. Ratuj się, jak możesz. Jak Ci się coś z czymś kojarzy – to super. Np. zaimki osobowe (on, ona, ono) odmieniają się jak przymiotnik: ona – nie ma jej (jak zielonej), widzę ją (jak zieloną) itd. Albo on, ono – idę z nim (jak z zielonym). Pamiętaj: dziecko – widzę je / dziewczyny – widzę je.

Ćwiczenie 25. Wstaw odpowiednią formę zaimka:

1. Między mną a (ona) ... matką. 2. Gram na (skrzypce – one) ... . 3. Idę za (ona) ... . 4. Z (jakaś) ... osobą. 5. Od (wiele) ... lat. 6. (Coś) ... był nauczony. 7. Czy mogę z (ona) ... porozmawiać? 8. Porównaj (ona) ... zachowanie ze swoim. 9. Nikt nie pomyśli o (ty) ... . 10. Teraz dla (my) ... praca nie jest tradycją, ale kiedyś (ona) ... była.

Ćwiczenie 26. Popraw błędy:

WZÓR: Kto był Emil? – Kim był Emil?

1. Przyjaciele myślą sobą, że...
2. Profesor M. nauczył nas czemuś na kursie.
3. To był utwór, w której...
4. Opisuje Warszawę i ją społeczność.
5. On przypominał siebie Polskę.
6. Żal. Każdy nosi go w siebie.
7. Co jest życie?
8. Nie uda się ciębie przeczytać *Popiołów*.
9. Wszystko ciębie się uda.
10. Jakies ludzie.
11. Te życie.

- A przypomnij sobie, jak to było...
- Teraz nie przypominasz siebie sprzed lat.
- Ale wspomnienia noszę w sobie.
- Nie uda ci się.
- A właśnie, że mi się uda!

Brawo ja. Brawo ty. (z reklamy Play)

♪ Naiwna ja, naiwna ja (Sanah)

♪ Chciałbym być sobą, chciałbym być sobą... (Perfect)

♪ Albośmy to jacy tacy
Ino chłopcy Krakowiacy...

Jakie tu Słowianki tańczą i śpiewają! A jacy Słowianie!!! Takie dziewczyny i tacy chłopcy tylko w Krakowie i tylko na UJ ☺

Ćwiczenie 27. Wybierz odpowiednią formę zaimka w mianowniku.

1. bajki, którzy / które
2. bohaterowie: takie / tacy
3. bracia: te / ci
4. buty, które / którzy
5. cechy: ci / te
6. Chińczycy: one / oni
7. chłopci, które / którzy
8. ciepło: te / to
9. członków rodziny, które / którzy
10. Demeter i Afrodyta: oni / one
11. dla kobiet, którzy / które
12. dzieci, którzy / które
13. dzieci: oni / one
14. dziewczyny: oni / one
15. entuzjastki: oni / one
16. jednostki, którzy / które
17. koleżanki: oni / one
18. komponentów, którzy / które
19. konsorcjum: ten / to
20. lekarze: one / oni
21. ludzi, których / którzy
22. ludzie, które / którzy
23. ludzie: jakie / jacy
24. ludzie: one / oni
25. ludzie: tacy / takie
26. ludzie: te / ci
27. ludzie: wszystkie / wszyscy
28. matka + córka: oni / one
29. mężczyźni: one / oni
30. miasto: to / te
31. momenty: wszyscy / wszystkie
32. mordercy: jakiś / jacyś
33. narody: wszystkie / wszyscy
34. nauczyciele: moje / moi
35. bohaterach, którzy / które
36. radościach, którzy / które
37. rzeczach, którzy / które
38. oni / one będą zadowolone
39. oni / one są studentkami
40. osób, którzy / które
41. państwu Kowalskim, które / którzy
42. pisarze: takie / tacy
43. podejście: to / te
44. pokoleń, którzy / które
45. Polaków, które... / którzy...
46. pomocników, którzy / które
47. pozytywiści: te / ci
48. pradiadkowie: nasze / nasi
49. problemy: oni / one
50. przeżycia: wszyscy / wszystkie
51. przyjaciele, którzy / które
52. psychologowie: jakiś / jacyś
53. rodzice: ci / te
54. rodzice: nasi / nasze
55. rodziców, które / którzy
56. rzeczy, które / którzy
57. sąsiedzi, które / którzy
58. sędziowie: one / oni
59. siostry: oni / one
60. sonety: oni / one
61. studenci: ci / te
62. studenci: takie / tacy
63. święto: on / ona / ono
64. tradycje: ci / te
65. tradycje: nasi / nasze
66. tradycje: oni / one
67. trudności, którzy / które
68. utwory tacy / takie
69. utwory: wszyscy / wszystkie
70. wiele / wielu poetów
71. wiele / wielu Polaków
72. wiele osób, którzy / które
73. wielu / wiele czytelników
74. wielu / wiele podobnych tradycji
75. wiersz: ono / on
76. wieże, który / które
77. wszystkich, które / którzy
78. wszystko czegoś / coś kosztuje
79. z bogami, które / którzy
80. zajęcia: ta / te
81. zwierzątko: te / to

Ćwiczenie 28. Wybierz odpowiednią formę zaimka w bierniku.

1. będę jej / ją zawsze kochać
2. budzi jej / ją dzwonek
3. czasowniki: zapisać ich / je
4. dieta: można jej / ją zastosować
5. dni: przejść przez nie / nich
6. dolary: musi ich / je oddać
7. dzieci: trzeba ich / je kształcić
8. dziecko: kocha go / je

9. dzieło: czytelnik go / je udoskonala	29. potrzeba: chciała ją / jej zaspokoić
10. egzaminy: zdają ich / je	30. problemy: pomóc ich / je zrozumieć
11. Jagna: rodzina Boryny jej / ją wyrzuca	31. rzeczy: wykorzystywali ich / je
12. jedzenie: żeby go / je poświęcić	32. siano: obwiązywali go / je
13. komórka: ktoś go / ją wziął	33. spotkać wielu / wiele osób
14. kultury: szanować ich / je	34. spójniki: trzeba ich / je stosować
15. mąż jej / ją wozi	35. święta: mogę ich / je spędzać
16. miasto: przez niego / nie płynie Wisła	36. święto: spędzamy go / je
17. modłę się za niej / nią	37. tradycje: nadal ich / je pamiętamy
18. nazywa jej / ją tak autor	38. tradycje: przez nich / nie
19. on jej / ją pyta	39. usiłował ją / jej zabić
20. on: uderzył w go / jego / niego	40. wartości: musimy ich / je chronić
21. on: zdradziła mu / go	41. wziął jej / ją do pracy
22. ona: on bardzo jej / ją lubił	42. za kilku / kilka dni
23. ona: on jeden ją / jej rozumie	43. za wielu / wiele kilometrów
24. ona: on jej / ją uczy	44. zainteresowało mi / mnie to
25. ona: pocałować ją / jej	45. zaprosił jej / ją
26. ona: pokochali ją / jej	46. zdradził jej / ją mąż
27. ona: ukochał on jej / ją	47. ziemia: dlatego trzeba chronić ją / jej
28. opowiedziała wielu / wiele ciekawych historii	48. ziemia: jak można zrujnować jej / ją
	49. zwierzęta: możesz ich / je zobaczyć

Ćwiczenie dodatkowe ☺. Zaśpiewaj.

- ♪ Kiedy nie ma, (ty) ... nie ma, (ty) ... nie ma, nie ma (my) ... . /
 Kiedy nie ma, (ty) ... nie ma, (ty) ... nie ma, nie ma (ja) ... . (Kaen Feat, E. Farna)
- ♪ Więc zabierz (ja) ... do (tamte) ... miejsc / Gdzie pędził czas w rytm (nasze) ... serc / A każdą z chwil chciał oddać (my) ... / tę dla (ja) ... dla (ty) ... 2x (...) (Czerwone Gitary)
- ♪ Daj (ja) ... (ta) ... noc, (ta) ... jedną noc... (Bolter)
- ♪ Zielono (ja) ... ... (tekst Agnieszki Osieckiej)
- ♪ O (ja) ... się nie martw, o (ja) ... się nie martw – (ja) ... (ja) ... radę dam! (K. Sobczyk)
- ♪ Tak (ja) ... się nie chcę... (Micromusic)
- ♪ Jesteśmy na wczasach, w (te) ... góralskich lasach... (W. Młynarski)

Zauważmy, że zaimki osobowe mają warianty:

M.	D.	C.	B.	N.	Msc.	W.
ja	mnie	mnie mi* sobie se ☺***	mnie mię** siebie się	mną sobą	mnie sobie	ja!

*Warianty „krótkie” stosujemy, gdy występują w okolicy czasownika – najczęściej za czasownikiem: kup mi chleb, ale też przed: to mi się nie podoba.

** Arch. Wymarło wraz z dinozaurami.

*** Pot. W komunikacji nieformalnej niezastąpione: kup se sam, zrób se sam, pójdę se do domu już, alem se biedy narobiła... Lepiej nie używać bez konsultacji z lektorem lub nauczycielem ☺.

„Daj to był chiński sprzedawca jaj, który mieszkał nad rzeką Kup Se”.

– Kto tam? / – To ja! Daj mi kawałek ciasta. Kup mi mleko, pliiiiis. Pomyśl o mnie i o sobie! Brawo ja! Proszę mi nie przeszkadzać. Proszę mnie nie obrażać. Egoista – tylko ja, ja, ja. Podobasz mi się. Daj mi spokój! Weź mnie nie denerwuj. To mnie interesuje. A kupię se to auto, a co! Nic mi nie przychodzi do głowy.

M.	D.	C.	B.	N.	Msc.	W.
ty	ciebie cię	tobie ci sobie se***	tobie ci siebie**** się	tobą sobą	tobie sobie	ty!
on	jego* go niego**	jemu mu	jego go niego**	nim	nim	---
ono	jego* go niego**	jemu mu	je nie**	nim	nim	---

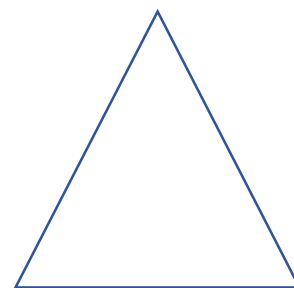
* Tzw. *genetivus possessivus* (czyje coś jest) ma tylko formę długą – to jest jego dom.

** Z przyimkami: do niego, czekam na niego...

***Np. A daj se spokój!

**** Np. Popatrz na siebie!

ona	jej niej**	jej niej**	ją nią**	nią	niej	---
my	nas	nam	nas	nami	nas	my!
wy	was	wam	was	wami	was	wy!
oni	ich nich**	im nim**	ich nich**	nimi	nich	---
one	ich nich**	im nim**	je nie**	nimi	nich	---

Kocham cię! Tęsknię za tobą. Potrzebuję cię. Chcę być z tobą. Przytul mnie. Bądź ze mną. Pragnę cię. Pozdrawiam cię serdecznie i ciepłutko. Weź się w garść! 🎵 Tylko ty.... (w wolnym tłumaczeniu ☺) Całuję cię ciepło, twój... Pocałuj się w nos! Daj se spokój, świata nie zmienisz. Ożesz ty! To ty, to ty, to ty, to ty! – wróciłeś! Przypomnij sobie, może coś pamiętasz? Weź się w garść! Ubierz się ciepło!

Ćwiczenie 29. Popraw błędne formy zaimków w dopełniaczu.

A. Nieprawidłowy zaimek (inny przypadek lub forma nieistniejąca).

Problemy między mną a ją matką. Opisał Warszawę i ją społeczeństwo. Odchodzę od ciebi. Ta Józku, to dla mni?

B. Nieprawidłowy wariant zaimka w dopełniaczu.

Dziecko – nie można na jego tak krzyżeć! To było go dzieło. I wtedy zabrał głos go ojciec. Nie ma rozmiaru dla go. Jaka jest go rola w twoim życiu, Kasiu? Próbował, ale nie zastrzelił jego. Mąż – nie porzuca się jego w potrzebie. Kiedy czytałem go biografię... Nieporozumienie między głównym bohaterem a go dziewczyną. Kochanowski i go córeczka Urszula. Bóg i Go związek ze światem. Miał przyjechać konsul, czekałyśmy na go, a on nie przyjechał (autentyczne!!!).

Ćwiczenie 30. Proszę zdecydować: dopełniacz czy biernik i wstawić odpowiedni zaimek.

muzyka – lubi słuchać ...; te słowa – żeby wykorzystać ...; argumenty – trafnie dobrać ...; wyniki – osiągnie ...; język polski – uczy się ...; chleb – kupić ...; wiersz – nauczyć się ... na pamięć; specjaliści – brakuje ...; szczęście – szukał ...; krem do rąk – używa ...; litość – wyprosić ... u Boga; pani – chciałabym ... zapytać, czy...; premia – oni potrzebują ...; prawidłowe formułki – dobrać...; herbata z cukrem – przynieść ...; pieniądze – lekarze (nie tylko) chcą ...; droga – on zapomniał ...; cukierki – dzieci mają ...; ona – głowa boli ...; zasady moralne – lekceważy ...; ona – bali się ...; ten miecz – wziął ... do ręki; utwory – trzeba przeczytać ...; swój kraj – lubił ...; trzy kategorie – dzieli się na ...

Ćwiczenie 31. Wybierz prawidłową formę zaimka.

Te misie podobają (mi / mnie) się. ☺ / Gorzej (ci / tobie)? / Odbiło (ci / tobie)? / „I ślubuję (ci / tobie) miłość, wierność i uczciwość małżeńską oraz że (cię / ciebie) nie opuszczę aż do śmierci.” / Trzeba (to / tego) jakoś ogarnąć – te zaimki.

Ćwiczenie 32. Spośród różnych form zaimków (lub przyimków z zaimkiem) wybierz formę celownika.

przebaczyli (go / mu / jemu); musimy pomagać (im / ich); wybaczyła (go / mu / jemu); gratulowała (do niej / jej / niej); poddali się (na nich / im / nim); oni – faceci – powinni towarzyszyć (im / nim) – kobietom – w życiu; odebrali (u niego / niemu / jemu / mu) wszystko; pies kojarzy się (u mnie / mnie / mi) z...; pisali (jemu / mu) listy; żeby było bliżej (jej / niej) do pracy; i (mu / jemu) się to podoba!; wydaje (mi / mnie) się, że...; nie mogła (jemu / mu) się przeciwstawić; wszystko (jemu / mu) jest znane

Ćwiczenie 33. Wykreśl zbędne lub popraw nieprawidłowe zaimki. Jedno zdanie jest poprawne!

Ja chcę opowiedzieć historię miłosną. Ja zacznę tak. One poznali się w przychodni lekarskiej. Jemu bolała głowa, jej bolało serce. Lekarz zbadał ich i one poszły – każda w swoją stronę. W domu on zrozumiał, że on zakochał się w nią, że ją potrzebuje. On szukał ją wszędzie. W jego życiu chodziło tylko o niej. Miłość – on bał się ją. Ale bez niej nie mógł już żyć! Jak ją znajdzie – ożeni się z niej.

Ćwiczenie 34. Wybierz zaimek: który / żaden / każdy / wszyscy (NIE: jaki / kto / eo!) i wstaw go w odpowiednim przypadku.

1. „... prorok nie jest mile widziany w swoim kraju.” (*Biblia*)
2. „Przyjdźcie do mnie ... , ... utrudzeni jesteście...” (*Biblia*)
3. Ludzie, ... wtedy byli...
4. ... samowystarczalny człowiek nie czuje się dobrze.
5. Cmentarz, na ... leży babcia.
6. Proszę ..., kto może, o pomoc.
7. Człowiek, ... tu idzie to chyba nauczyciel.
8. To wszystko dla gościa, ... może przyjść.
9. Przeżycia tragiczne, ... nie życzę nikomu.
10. Rodzina, ... go kochała.
11. ... człowiek nie jest taki sam.
12. Krasicki, ... napisał *Bajki*.

Ignacy Krasicki,
Jagnię i wilcy

Zawždy znajdzie przyczynę,
kto zdobyczy pragnie.
Dwóch wilków jedno w lesie
nadybali jagnię;
Już go mieli rozerwać,
rzekło:
„Jakim prawem?”
„Smacznyś, słaby i w lesie!”
- Zjedli niezabawem.

A.2. W zakresie leksyki.

A.2.1. Czasownik (i rzeczowniki odczasownikowe).

A.2.1.1. Czasownik z niewłaściwym prefiksem.

Ćwiczenie 35. Popraw błęd (zachowując intencję autora) wybierając formy z prawej strony tabeli. Wytlumacz, co to znaczy.

1. przybieramy 30 dag fasoli	wybieramy, dobieramy , przebieramy. [=dokładamy, jest więcej]
2. rozpowiadał	opowiadał, zapowiadał, dopowiadał, odpowiadał
3. postawić okna	wstawić, zastawić, odstawić, wystawić
4. porozglądała prezenty	pooglądała, pozaglądała
5. nawiedzać teściową	zwiedzać, odwiedzać
6. życie z Klarą składa się dobrze	przekłada, zakłada, układa
7. powraca swój statek w otwarte morze	przewraca, odwraca, przywraca, zawraca
8. naprawić makijaż	zaprawić, poprawić, odprawić
9. coś wpadnie z nieba	zapadnie się, spadnie, odpadnie
10. sadziła i polewała kwiaty	odlewała, zalewała, podlewała
11. czego usłuchaliśmy z wami	posłuchaliśmy, wysłuchaliśmy, przesłuchaliśmy, odsłuchaliśmy
12. schodzimy do sklepu	wychodzimy, zachodzimy, przechodzimy
13. powroty akcji	przewroty, zwroty, odwroty
14. sporo czasu zatracić	wytracić, stracić, przetracić
15. poprosił się do niego	zaprosił, odprosił, wprosił
16. zaczarowana nim	wyczarowana, odczarowana, oczarowana
17. głośno zaczyta	wczyta, przeczyta, naczyta
18. wnuczka zginęła w nocy	zaginęła, wyginęła
19. problem z odnalezieniem pracy	znalezieniem, wynalezieniem
20. studia powinny ubezpieczać studenta materialnie	odbezpieczać, zabezpieczać
21. rozmalować listki	zamalować, namalować, przemalować
22. zebrać go do szkoły	przebrać, zabrać, wybrać, nabrać [=idzie samo]
23. odmienić mięso na warzywa	wymienić, zamienić, przemienić [w diecie]
24. zadmuchać świeczki	przedmuchać, wydmuchać, zdmuchać (zdmuchnąć)
25. usiadł na tramwaj	zasiadł, wsiadł (do...), wysiadł
26. usiadamy do stołu	wysiadamy, wsiadamy, zasiadamy
27. przyjął decyzję	odjął, podjął, zajął
28. wyprowadzili się za wyższymi zarobkami	przeprowadzili, sprowadzili, odprowadzili
29. był pobudowany	wybudowany, odbudowany, przebudowany
30. sprojektować ogród	zprojektować, przeprojektować
31. dosłuchać jego rady	wysłuchać, przesłuchać
32. na Boże Urodzenie	narodzenie, wrodzenie
33. może zająć na stronę	przejść, wyjść, najść
34. preformułować wniosek	sformułować, przeformułować
35. dozwolić na	pozwolić, wyzwolić
36. ubić karalucha	pobić, zabić, wybić, przebić

37. zwiedzają go w jego domu przyjaciele	odwiedzają, nawiedzają
38. by z tą grupą odwiedzić Wawel	zwiedzić, nawiedzić
39. o dwojgu ukochanych w sobie ludziach	zakochanych, pokochanych
40. musi zwracać uwagę na coś	zwracać, odwracać
41. w sferze usług	usług, zasług, wysług
42. podkracała tę kamizelkę	skracała, ukrócała
43. postawić ten taniec na scenie	zastawić, wystawić, przedstawić
44. Polska mogła uzyskać niepodległość	wyzyskać, pozyskać, odzyskać
45. nie wszyscy mogą sobie z tym zaradzić	poradzić, odradzić
46. wychowanie tradycji w domu rodzinnym	przechowanie, zachowanie, pochowanie
47. wyłożyć stronę internetową	przełożyć, odłożyć, założyć
48. środki stylistyczne, które przeliczyłam wcześniej	zaliczyłam, wyliczyłam, odliczyłam
49. nadzieliła niemowlęciu	wydzieliła, obdzieliła, podzieliła
50. czasami nie można wyróżnić, co jest co	odróżnić, poróżnić
51. jak wyjaśnić, dlaczego	przejaśnić, wyjaśnić, rozjaśnić
52. wszystko nakazuje nam na to	pokazuje, wskazuje, dokazuje
53. zgoda, do której trzeba pociągnąć rękę	odciągnąć, ściągnąć, wyciągnąć
54. już cię nie odpuści na ziemię	wypuści, spuści, zapuści
55. muszę odznaczyć, że	zaznaczyć, przeznaczyć
56. był dopytywany (=przesłuchiwany)	przepytany, odpytany
57. chwalić się swoim rozumem	pochwalić, zachwalić
58. żeby ta korupcja już nie urosła	wyrosła, przerosła, wzrosła, dorosła
59. teraz możemy spostrzegać	postrzegać, wystrzegać
60. całe życie pobudowane jest na korupcji	zbudowane, zabudowane, odbudowane
61. w przeszłym roku	zeszłym, niedoszłym, przyszłym
62. pod zgromadzeniem nieważnych prac	nagromadzeniem
63. sytuację możemy odnaleźć w dramacie	wynaleźć, znaleźć
64. tak zwany temat do pomyślenia	wymyślenia, przemyślenia
65. ziemia ukryta białym płaszczem	okryta / pokryta, zakryta, odkryta
66. co by napominało o ich życiu	wypominało, przypominało
67. powróćcie moje pieniądze	zwróćcie, zawróćcie, odwróćcie
68. schronić zdrowie	ochronić
69. oczy spełnione łzami	zapełnione, wypełnione, przepelnione
70. mogą znaleźć ucieśnienie	pocieszenie, nacieszenie się
71. został pokarany	ukarany, skarany
72. poeta zachwyił problemy ludzi	uchwyił, przechwyił
73. także ukazywali na to	pokazywali, wskazywali

74. urazi wasze umysły	porazi, zarazi, wyrazi
75. zmalowywać swoje pomysły	przemalowywać, odmalowywać
76. mogą wymienić się w następną wojnę światową	zamienić, odmienić, przemienić
77. zrysowała uczucia	wyrysowała, zarysowała, przerysowała
78. głupie umysły	wymysły, pomysły
79. zdawać prace	oddawać, wydawać, poddawać
80. aby wytrwać bez wody	przetrwać, dotrwać
81. tradycje muszą być wytrzymane	utrzymane, zatrzymane
82. dostarczy wziąć	wystarczy, nastarczy
83. Bóg wyjawia nam się jako...	objawia, przejawia
84. zobaczyć jego poczucia	odczucia, uczucia
85. człowiek chce uznać, jaka będzie jutro pogoda	wyznać, poznać, doznać
86. kto powróci mi telefon	zwróci, przywróci, odwróci
87. ukazać drogę	wskazać, przekazać, nakazać
88. ubieramy nasze mieszkanie różną zielenią	przybieramy, wybieramy
89. każdy człowiek może znaleźć siebie w tych wierszach	wynaleźć, odnaleźć
90. co podnosi nam fortuna	przynosi, wynosi, odnosi
91. przywrócić uwagę czytelników na	odwrócić, zawrócić, zwrócić
92. spoglądać jakiś film	zaglądać, wyglądać, oglądać
93. szczególną uwagę przydzielono dzieciom	udzielono, podzielono, wydzielono
94. żeby wyśmieszyć wady człowieka	ośmieszyć, rozśmieszyć
95. o ośpiewaniu swojej duszy	wyśpiewaniu, zaśpiewaniu

Ćwiczenie 36. Na podstawie ćwiczenia 24. popraw błędy:

wydawnictwo przyjęło decyzję; Balladyna ubiła swoją siostrę; jej syn zaginął, pracując; strona internetowa wyłożona w Internecie; muszą pobudować nowe państwo; ten film rozpowiada o...; rozpowiadać swoim dzieciom o przeszłości; przez ostatnie 2 lata korupcja wyrosła; schodziliśmy do kościoła; w przeszłym roku, zostały zmalowane obyczaje; jeszcze jeden fakt ukazuje na to, że to ona go ubiła

NIE: schodziłam do sklepu. **TAK:** poszłam do sklepu, byłam w sklepie.

Ćwiczenie 37. Wybierz tę formę dokonaną czasownika, która oznacza tylko koniec czynności.

karał – pokarał / ukarał
 słuchaliśmy – posłuchaliśmy / usłuchaliśmy
 traciła – straciła / zatraciła
 malowali – namalowali / zamalowali / pomalowali
 budowały – pobudowały / zbudowały / wybudowały
 rodziła – urodziła / zrodziła / porodziła / narodziła / wyrodziła
 prał – poprał / wyprał / uprał / zaprał
 uczyliśmy się – nauczyliśmy się / wyuczyliśmy się

 A ja rosę i rosę,
 Latem, zimą, na
 wiosnę,
 I niedługo przerosnę,
 Mamę, tatę i sosnę.
 (Fasolki)

No nie! Ona znów pomalowała włosy na zielono!

myłyście – umyłyście / pomyłyście
 gotowaliśmy – ugotowaliśmy / zgotowaliśmy
 znaczę – zaznaczę / odznaczę
 pyta – zapyta / dopyta
 chwale się – pochwałę się / zachwałę się / wychwałę się
 rosnę – urosnę / wzrosnę / przerosnę / wyrosnę
 śpiewają – zaśpiewają / wyśpiewają
 niesiemy – przyniesiemy / wyniesiemy

„Wyrósł jak topola,
 głupi jak fasola”

Ćwiczenie 38. Wybierz odpowiednie czasowniki ruchu i wstaw do zdań w odpowiedniej formie:

ić	jechać	lecieć	płynąć
pójść / dojść	pojechać / dojechać	polecieć / dolecieć	popłynąć / dopłynąć
najść	najechać	odlecieć	przepłynąć
obejść	objechać	przelecieć	spłynąć
przejść	wjechać	wylecieć	wpłynąć
wyjść	wyjechać	wzlecieć	wypłynąć
wzejść	zajechać	zalecieć	
zajść	zjechać	zlecieć	
zejść			

Uwaga! Nie używać: **On mnie przeleciał!**

- 1) „... na suchego przestwór oceanu...” (A. Mickiewicz)
- 2) ... to po nim jak woda po gęsi.
- 3) ... tu od tamtej strony.
- 4) A nasz Michałek ... cały basen!
- 5) Ach, tak rzucić wszystko i gdzieś ... !
- 6) Ale mnie dziś szef ... !
- 7) Ale się na moje zajęcia studentów ... !
- 8) Arnoldzie, czy ... już słońce?
- 9) Cicho, ona tak wiele ostatnio ...
- 10) Coś mi tu ... , jakby spalony kurczak.
- 11) Jesteśmy razem już 20 lat. Jak to szybko ... .
- 12) Komisja Senacka już ... do Warszawy. Uff.
- 13) Mamo, tato! ... w ciążę!
- 14) No jak tam Pyśki, ... szczęśliwie?
- 15) No normalnie zaraz ... z siebie!
- 16) Oliwa sprawiedliwa, na wierzch ... .
- 17) Orzeł ... ponad las.
- 18) Panie policjancie, ten pan na mnie ... z tyłu!
- 19) Samolot ... nad Tatrami.
- 20) Stara kamienica ... w powietrze. Chyba wybuch gazu.
- 21) Ten burak ... mi drogę!
- 22) Trzeba z tego jakoś ...
- 23) Trzeba wiedzieć, kiedy ze sceny ... (Dotyczy też profesorów ☺)
- 24) W PRL-u mówiło się: przepis jest po to, żeby go ...
- 25) Z daleka ... wesoła muzyka.
- 26) 11 lat temu ... z pracy z UJ.
- 27) 🎵 Ej, ... ptaszek kalinowy lasek...

„Wpłynąłem na suchego
 przestwór oceanu,
 Wóz nurzał się w zieloność i jak
 łódka brodził (...)
 ... tak ucha natężam ciekawie,
 Że słyszałbym głos z Litwy.
 Jedźmy – nikt nie woła!”

To jest Warszawa. Bo Komisja Senacka jest z Warszawy (znowu – 2024, hurra!). Kłaniamy się nisko Komisji Senackiej! Ale niech lepiej z niej nie wylatuje 😊.

Ćwiczenie 39. Wstaw – tam, gdzie to potrzebne – odpowiedni prefiks – tworząc czas przyszły.

...gotuję się do egzaminu, ...gotuję dziecku kolację,
 ...gotuję święta sama. Ja! Kobieta!
 Jej suknia ...dziwi wszystkich.
 Jak Anka nie zda jutro egzaminu, bardzo nas to
 ...martwi.
 Jagna, no chodź, nikt się nie ...wie.
 I tak nasza Marysia ...stanie profesorem!
 Ciemno, ...świecę świece.
 Jadę! ...znam inne kraje! Może ...poznam jakiegoś
 fajnego faceta.
 OK., ...dzwoniemy się, ...kontaktuję się z tobą!
 Dobrze mam, ...wrócę dziś do domu wcześniej.
 Sorry, ale jutro na głosowaniu ...przeciwię się temu!
 Nie licz na to, że cię ktoś ...ceni za ćwiczenia z tej
 książki.

Spróbuj odpowiedzieć na te teksty, używając czasu przyszłego prostego (z prefiksem), np.:

- A ten znowu chrapie...
- Wychrapię się, to przestanę!

Pamiętaj!

Gdy w aspekcie jest możliwość powrotu do formy prostszej niedokonanej, to wracamy, jak nie, to tworzymy „bardziej” niedokonaną (np. rozwiązać – wiązać (jak to ma sens) – rozwiązywać (jak „wiązać” sensu nie ma)).

Pamiętaj!

1	2	3
gotować	przygotować	przygotowywać
zupę, obiad musi być bul-bul...	obiad, sałatkę, kolację, śniadanie, ... się do egzaminu	

1	2	3
kłaść	położyć	pokładać (się ze śmiechu)
---	dać	dawać
---	dodać	dodawać
---	spozrzeć	spozstrzegać
bić	zabić	zabijać
mówić	powiedzieć	---
widzieć	zobaczyć	---
---	rozpocząć	rozpoczynać
płynąć	dopłynąć	---
---	opowiedzieć	opowiadać

Ćwiczenie 40. W poniższych przykładach błędnie wybrano ogniwo aspektu (niedokonany / dokonany / niedokonany). Popraw to:

była stresowana; badania pomogą nam to znać; umywa się; nikt się nie wiedział; Maria stała profesorem; stał królem w Wilnie; nie trzeba się jeszcze pokładać; gotuję się do lekcji; on został

się mężem; gotować dzieci do szkoły; gotuje się do egzaminu; Lwów nie był jeszcze takim urbanizowanym miastem; stał klerykiem; świeciła świece; zapoznać inny kraj; poznać się z twórczością; gotować dania; Lwów zostaje się czarującym, wykwintnym miastem; nie mogę się z nią kontaktować; *łożył się spać; *ukłaść życzenia; dotrzymywać się przepisów; nauczanie się języków obcych; bierzemy, drobno posiekamy i dodamy, a potem pomieszamy; może to tu pokłaść; powracam się zawsze do domu; nie będzie mogła powrócić się; *zbudza w człowieku lęk; trudno przeciwzić się; wszystko jest korumpowane; książka jest poratunkiem; zostać zabijanym; ulica zostaje się spokojna; człowiek jest najlepszym tworzeniem Boga; o martwieniach narodu; 1 września 1939 roku wojska niemieckie atakowały Polskę; był szokowany; startowały obrady; oplakuje kochanego; jestem wstydzona; trudno cokolwiek zruszyć z miejsca; tam też podają łapówki; trzeba rozpoczynać od siebie; powróciłem do sali; żegnanie było bardzo trudne; ta epoka podała nam przykład; ceniona została literatura; jest pełna martwień; wody Prutu cicho upływają; bohaterów, którzy zostaną się symbolem; literatura ma dużo do opowiadania

A.2.1.3. Błędna zwrotność czasownika.

Ćwiczenie 41. Z poniższych przykładów usuń zaimki się. Poprawisz błędy. A potem przeczytaj sobie! O!

on pracuje się z komputerem; usługiwała się innym ludziom; został się sam; nikt nie zostaje się bez studentów; odmówiła się czegoś; po wojnie się nie wrócił; kiedy zabłądzimy się; korzystają się z wegetariańskiego jedzenia; została się z chłopakami; została się sama; doznał się czegoś; prosi go żeby wrócił się do domu; silnik nie chciał się zapalić; one się walczyły; obcowali się na odległość; nikt nie dba się o nic; gonią się za adrenaliną; łatwo skorzystała się z tego; nie przestrzegają się przepisów; studiuje się na III roku; wstają się rano; korupcja zostaje się w państwie; z czego zrezygnować się; które zostaną się w pamięci; matki zrezygnowały się z obiadu; podziwiał się nasze haftowane bluzki; nie chce uwierzyć się w słowa dziewczynki; musi dotrzymać się swoich obietnic; trzeba zaczynać się z epoki renesansu; co pozostało się po nas; nie stroni się również od alkoholu; zgubiłam się w kinie telefon; zostały się po nich obrączki; tradycje uczą się patriotyzmu; powrócić się do dawnych czasów; poeta nie ukończył się opowieści; może walczyć się z chorobą

Ćwiczenie 42. Przepisz powyższe formy bez zaimków się alfabetycznie. Porównaj, czy w Twoim języku występują tu zaimki się („...sia”). Jeśli nie, jak myślisz, jakie mogą być przyczyny tych błędów?

...
pracować z czymś
...
usługiwać komuś
...

Ćwiczenie 43. W poniższych przykładach dopisz zaimki się. Poprawisz błędy. W razie potrzeby zmień formy gramatyczne wyrazów, np. nauczyć grecki język – nauczyć się greckiego języka.

WZÓR: zgadzam, że – zgadzam się, że

zgadzam, że; decyduje wynając; gdzie schował Andrzej; nie może z tym pogodzić; chcemy łatwo z nimi skontaktować; nauczyć grecki język; dowiedziała wiele nowego; stała dla mnie

doradcą; stała matką dla jego dziecka; gdy uczeń uczy według metody komunikacyjnej; snobuje na Amerykę; naśmiewają z niej; ona dowiaduje o męża; ciągle czepia go; oni kontaktują ze sobą; ona decyduje uciec; oni ożenili; detektyw decyduje coś zrobić; w którą stronę świata porusza statek; oddaje parasolkę – bardzo mi przydała; kiedy dziecko stało starsze; matka może zwracać do swojej córki po imieniu; nie trzeba kłócić o historię; skończyło wszystko na niczym; oni pojedynkowali; on decyduje flirtować z Izabelą; on już wyleczył z miłości do Izabeli; zdecydował uciec do Węgier przez Karpaty; żeby stać patriotką, trzeba...; jej bardzo podobają zajęcia z j. polskiego; do sędziego należy zwracać odpowiednio; zamierza uczyć języka francuskiego; po lesie błakał zdziczały człowiek; ona stała kobietą lekkich obyczajów; uczy język polski; zaczynamy smucić; nie spieszą na spotkanie; kąpać w rzece; kiedy [on] odrywa od wszystkiego i odpoczywa; bo urodził w klatce; znajdując pośród tłumu ludzi; co sprowadza do tego; lombardy stały częścią naszych miast; ofiaruje dla dobra dziecka; zwracając do Boga; zawsze cieszyć życiem; domyślamy przyszłości; nie przejawia jako siła fizyczna; nie bała pójść do szpitala; nie wtrąca w życie dziecka; bardzo podoba mi to święto; bardzo mi to podoba; ona spodobała mi więcej; oni nie kontaktowali ze sobą; film zaczyna od opisu; jego wiedza nie skończyła; kiedy on odwrócił; on zdecydował opisać to, co widział; na sercu robi ciepło; na jej tle będzie rozgrywała akcja; zainteresowałem nią; on nazywa Andrzej Kowalski; zdecydowałam przeczytać *Wesele*; przy tym modląc; żeby podzielić swoimi cierpieniami; oni posługują nią; tam chroni wszystkie ukraińskie tradycje; wspierając na silnych ramionach; ale nic nie stało; spodobał mi jego wiersz; wiem, jak on zaczyna

Ćwiczenie 44. Przepisz powyższe formy z zaimkami się alfabetycznie. Porównaj, czy w Twoim języku występują tu zaimki się („...sia”). Jeśli tak, jak myślisz, jakie mogą być przyczyny tych błędów?

Ćwiczenie 45. Dobierz z poniższych słów w ramce synonimy i umieść w poniższych zdaniach. W razie potrzeby zmień formy gramatyczne wyrazów w zdaniu.

WZÓR: studiuje w stryjskim koledżu – uczy się w stryjskim koledżu

<p>przesadzono nerki; to wynosi dużo pieniędzy; trzeba wiedzieć te błędy; ona wie język polski; napisał egzamin; on zna, gdzie jest Ligia; żeby służący nie znał o tym; jeszcze wtedy tego nie znałam; znali, że ich czeka śmierć; San przecieka obok granicy; można podołać stres; zajmują się sportem; jeden drugiemu życzą życzenia; uczę się na czwartym roku; dostał stopień majora; udzielić czasu; ludzie zażywają alkohol; nauczycielka wykladała historię; odkryła się i opowiedziała o swoim losie; Nel nie znała, co ma robić; oni przechowują się; podtrzymuje wojskowych; patrzą piłkę nożną; odbył się duży skandal; nic takiego się nie odbyło; z balkonu można oglądać kościół Elżbiety; to odzwierciedla się na jego rozumienie świata; zrobić wybór; stał się im wypadek; uczy się do szkoły; kiedy robią jakieś zło dla tych dzieci; zrobił jakąś pustkę; robi nasze życie ciekawszym; sport robi nas mocnymi; zrobiła swą opinię; złączą do nas gadać; co dotyczy mojej opinii</p>	<p>chowają; czynią; uczynił; czyni; dokonać; jest; kosztuje; miał miejsce; nie miało miejsca; mieli; mówić; odbija się; oglądają; otrzymał; otworzyła; piją; płynie; pokonać; popiera; poświęcić; przeszczepiono; przygotowuje się; przygotowała; składają; studiuje;</p>
--	---

	<p> tyczy się uczyła; uprawiają; wie; wiedział; wiedziałem; wiedzieli; wiedziała; wypowiedziała; zdał; znać; zna; zobaczyć </p>
<p> wiedzieć jeden język obcy; studiuje język polski; połapać ryby; nie pisać kredkami; uczę się na uniwersytecie; wykladała w szkole; dziewczyna, w której miłuje się; postać Barbary twierdzi o tym; patrzmy film; odbywała się bitwa pod Zieleńcami; zaliczenie odbyło się 16 XII; zrobił ich winnymi </p>	<p> było; kocham się; malować; miała miejsce; mówi; oglądamy; studiuję; uczy się; uczyła; uczynił złowić; znać; </p>
<p> smakować różne potrawy; nikogo nie ciekawi; nie znasz, czy prawdę mówią; rozmawiał do nas po polsku; nie chciałyby, żeby to znali; potrafi powalczyć wszystkie strachy; bohater zostaje skradziony; miłość nie porzuca go; w XIX w. wynika feminizm; w walce ona zmarła; książka wdycha we mnie nowe życie; zawsze rozważam na ten temat; spostzegając za bohaterami; delektować się elektronicznymi zabawkami; sytuacje, które odbywają się w życiu człowieka; z utworu wzbudza się myśl taka; mogą cierpieć większy poziom bólu; moralny ból lepiej cierpią kobiety; sąd nie może być bez łapówki; reformy, które stały się w tych państwach; od dawna wyrobił się taki system; zrobiła go złym; robią mnie mądrzejszą, sprawia wesele </p>	<p> cieszyć się; czynią; uczyniła; interesuje; mają miejsce; miały miejsce; mówił; obejść się; obserwując; opuszcza; organizuje pokonać; porwany; próbować; rodzi się; rozmyślam; tchnie; wiesz; wiedzieli; wynika; wytworzył się; zginęła; znosić; znoszą; </p>
<p> już na początku utworu patrzmy; żyje dzięki spoglądaniu tej urody; znać, że na ciebie ktoś czeka; święto wiadome nam jeszcze od dawna; nie istniałoby i naszych krajów; tradycje pomagają kształcić świadomość; nikt nie może osiągnąć swoją świadomością wszystkiego; autor niewiadomy; wiadomy na cały świat; odczuwa się spokojnie; tym wierszem autor chciał donieść ludziom miłość do swej ojczyzny; wiersz zalega w sercu; to odbyło się przez oglądanie filmu; możemy spostrzegać za </p>	<p> byłoby; czerpanie czynią; jest; kształtować; miały miejsce; mieszkają; miłości; nadciągają; napisał; </p>

<p>dojrzewaniem; nastąpiła wojna; magik zmiłował się nad chłopakiem; w dzielnicy istniała ludność żydowska; czasem nadchodzą chmury; spotkanie tej mogiły; wszyscy są zakłopotani swoimi problemami; wiersz zrobiony na Ukrainie; dlaczego ludzie w Europie żyją dobrze; tradycje robią moje życie weselszym; po obiedzie stało słonecznie; śnieg nie idzie; nikt nie zastąpił się za Żyda; zachować od Niemców; Adam Mickiewicz ma różne ballady; poleca nam, jak dać sobie radę; na kryzysy, które odbywały się w Kościele; donieść ludziom idee tego czasu; w kochaniu do niej; odwlec ludzi od; w utworze autor podaje niejednoznacznych bohaterów; donosić do nas, co jest dobre, a co złe; otrzymywanie z tego radości</p>	<p>napisany; objąć; obserwować; obserwowaniu; odciągnąć; pada; prezentuje / przedstawia; przekazać; przekazać; przekazywać; radzi nam; schronić; stało się; widzimy; wiedzieć; wybuchła; zachowuje się; zajęci; zamienił się; zlitował się; znalezienie; znane; nieznany; znany; zrobiło się; żyła;</p>
--	---

A.2.1.4.b. O różnych dominantach semantycznych.

Ćwiczenie 46. Dobierz z poniższych słów w ramce te, które poprawią błędy. W razie potrzeby zmień formy gramatyczne wyrazów w zdaniu.

WZÓR: skręcam przez park – przechodzę / idę przez park

<p>ostrzegam się wypadku; zupa będzie wirowała; adoptować ich do naszych czasów; postąpić na państwowy uniwersytet; ja żyłam z 3 dziewczynami w pokoju; żyłam w Suchym Lesie; odkryli restaurację; odkrył kawiarnię; zasiedlili się w hotelu; bardzo podobały mi się keksy; to podchodzi nam; może się nabrać jakiejś choroby; podjął na nogi; sytuacja, która się złożyła; one stosują nie tylko głównego słowa; to stosuje się wszystkiego; Polacy dostali krzywdy; komunikować się z innymi; mogą stosować nie tylko naszych przewin; posprzątała naczynia; ubiega od matki; powraca / zwraca w prawo; nie popadły pytania; odwiedzać występy; można skazać; można wyczuć piosenkę; ktoś mnie naprawił; rozpisujemy pisanki; chce rozkazać; otrzymała dziesiątą klasę; operacja skasuje się; prowadzi czas w szkole; dni, które ubiegają; zwrócić się na</p>	<p>adaptować; bawić się; chodzić na; dowiedzieli się; doznawali; gotowała się; kładli, kłaść; kontaktować; mieszkałam; mieszkam; mieszka; nabawić; napadli; odnoszą się; odnosi się; odnosić się; odwoła się; opowiedzieć; opowiadał; opracowany; otworzyli; otworzył; otwarcie; pasuje; pomyła; powiedzieć;</p>
---	--

<p>prawo; naprawili wojska; on skazywał; nie da po sobie liczyć; ta osoba z innej drużyny zabija gol; dokazać samodzielności; popadały do tych domów; miłość strawiła się; postanowiłam, że one są inne; Szwedzi nastąpili na Polskę; z dziećmi trzeba grać; żyję w pokoju z młodszą siostrą; nikt w tym domu nie żyje; nie jestem zaangażowana w temacie sportu; odkrycie parafiady; Szwedzi doznali się o tym; łożyli ich na stół; łożyć spać; zagadać życzenia; program jest rozrobiony przez Radę Europy</p>	<p>poznać; pójść; malujemy; skierował; skierowali; skończyła się; skończyła; skręca; skręcić; smakowały; spędza; strzegę; strzela; trafiłam w; trafiły; ucieka; uciekają; udowodnić; wstał; wysłuchać; zaistniała; zameldowali się; złożyć; zorientowana; zrozumiałam</p>
--	---

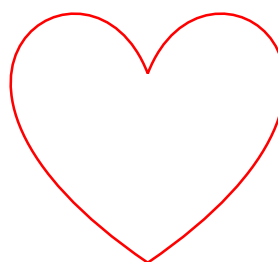
Ćwiczenie 47. Zdecyduj, czy na pewno o to chodzi w tych zdaniach. Jeśli nie – zamień czasowniki w tych zdaniach tak, by wyrazić prawidłowy sens zdań. Czasami będzie trzeba zmienić całe zdanie... A czasami użyć konstrukcji frazeologicznej...

WZÓR: W tej pracy trzeba komunikować się z różnymi ludźmi – W tej pracy trzeba kontaktować się z różnymi ludźmi.

- 1) Anna rozbierała się w różnych sytuacjach.
- 2) On skazał: jutro o 16.00.
- 3) Wstąpił do uniwersytetu .
- 4) Pograła się i poszła.
- 5) Schyliła go na swoją stronę.
- 6) Zajmuje się sportem.
- 7) On każe.
- 8) Czujesz tę muzykę?
- 9) Kto lubi grać się piłką?
- 10) Wyprawiały zapasy.
- 11) Czy może nas pani odpuścić?
- 12) Wiele czasu przydziela dzieciom.
- 13) To co stosuje się do wesela.
- 14) Popatrzcie świat.
- 15) Nie ukazała się na studiach.
- 16) Polska chciała zachwycać ziemie Ukrainy.
- 17) Chce się przebrać do nowego mieszkania.
- 18) Możemy zapamiętać o tych wartościach.
- 19) Oni żyją w Starokonstantynowie.
- 20) Lekarz postanowił, że ta choroba jest śmiertelna.

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Dawna Akademia Krakowska (od 1364). Warto tam „wstąpić” ☺ ... na kawę. Studiować też warto! A jak tam uczą gramatyki języka polskiego!

Ćwiczenie 48. Który kontekst jest prawidłowy?

WZÓR: Teorie spowiadają. – Księża spowiadają.

Dobrze stawiać się do innych ludzi. – No i co stawiasz się do mnie? / Popada się w niełaskę. – Popada się na niebo. / Chcesz żyć z rodzicami? – Chcesz żyć z nim na kocia łapę? / Żeby poczuła nas. – Żeby poczuła zapach kolacji. / Sąd przyznał mu rację. – Sąd przyznaje, że on jest niewinny. / Nie przekraczają wykorzystywać. – Nie przekraczają dopuszczalnej prędkości. / Drzwi, które odkryły mu drogę do kariery. – Naukowcy odkryli nowy pierwiastek. / Ten zegar często zawodzi. – Zegarmistrz zawodzi zegar. / Miłosz zwraca się do tematu miłości. – Żona zwraca się do męża: „mój misiu”. / Na dorobek Miłosza składają się też wiersze. – Wiersze składają dużą część jego dorobku. / Nawiązując do tematu... – Tematy są nam nawiązane. / Muszą ubierać pokój codziennie. – Muszą ubierać się już do kościoła. / Nie może siebie przedstawić daleko od swego kraju. – Czy możesz mnie przedstawić? / Gdzie będzie przechodzić konkurs? – Gdzie będzie przechodzić prezydent? / Wskazał mi drogę. – Wskazał dla mnie ogromne znaczenie. / Spowiadamy wiarę. – Spowiadamy się co pół roku. / Kultura zachodu nawiązuje wielu państwom swój styl. – Nawiązując do tematu stylu... / Chce dotyczyć do serca czytelnika. – To mnie nie dotyczy. / Nie mogę zdążyć przeczytać *Potopu*. – Nie zdążę na pociąg! / Jak się dobierać do Warszawy? – On się do niej dobiera!!!
Co się tak kręcisz? – Zaczęła kręcić mu kamizelkę. / Doznaj przygody! – Doznaj się co i jak. / Grupa ludzi demonstruje pod sejmem. – Tradycję demonstruje epopeja.

Ćwiczenie 49. Zdecyduj, czy te zdania są poprawne, czy nie.

WZÓR: Jestem małą dziewczyną. (TAK / NIE)

1. Autor zachowuje pointę. (TAK / NIE)
2. Chodziliśmy do Warszawy – mamy 250 km. (TAK / NIE)
3. Chodziliśmy na święta do babci. (TAK / NIE)
4. Grać się na ulicy z dziećmi. (TAK / NIE)
5. Jeździliśmy na święta do babci. (TAK / NIE)
6. Kiedy prawil król Kazimierz. (TAK / NIE)
7. Kiedy żyję na Ukrainie już 19 lat. (TAK / NIE)
8. Koniecznie mogę powiedzieć. (TAK / NIE)
9. Korupcja na Ukrainie szczytuje. (TAK / NIE)
10. Ludzie gratulowali sobie życzenia. (TAK / NIE)
11. Ludzie gratulowali sobie. (TAK / NIE)
12. Ludzie składali sobie życzenia. (TAK / NIE)
13. Ludźmi prawi korupcja. (TAK / NIE)
14. Ludźmi uprawia egoizm. (TAK / NIE)
15. Mickiewicz oznajmia nas z człowiekiem. (TAK / NIE)
16. Nie można odzyskać treści tego utworu. (TAK / NIE)
17. Nie uważali się z myślą jednostki. (TAK / NIE)
18. Obraz wsi zostaje sformułowany w świadomości. (TAK / NIE)
19. Odkryć jakąś własną sprawę. (TAK / NIE)
20. Okazało się, że nie miał racji. (TAK / NIE)
21. On odnosi się pozytywnie do swojej śmierci. (TAK / NIE)
22. Otwiera się nieszczęśliwa miłość. (TAK / NIE)
23. Po jednej walce naprawili się do innej. (TAK / NIE)
24. Sprawdzimy Nowy Rok w domu. (TAK / NIE)
25. Staś i Nel grali się na plaży. (TAK / NIE)
26. Szanujemy tradycje. (TAK / NIE)

Starokonstantynów. Byłem tu!

27. Szymborska zwraca się do innych tematów. (TAK / NIE)
28. Święta sprawdzamy w domu. (TAK / NIE)
29. Ten utwór nawiązuje czytelnikowi patriotyzm. (TAK / NIE)
30. Ten utwór sugeruje czytelnikowi patriotyzm. (TAK / NIE)
31. To prawo stosuje się tylko w przypadku Irlandii. (TAK / NIE)
32. To wszystko wskazuje się na emocjonalnym zdrowiu. (TAK / NIE)
33. Tradycje pomagają odzyskać coś ciekawego. (TAK / NIE)
34. Ubierać swoje okolice od śmieci. (TAK / NIE)
35. Uważamy tradycje za ważne. (TAK / NIE)
36. Uważamy tradycje. (TAK / NIE)
37. We Wrocławiu krasnale okazują się w różnych miejscach. (TAK / NIE)
38. Współczesny człowiek dysponowany nowoczesnymi technologiami. (TAK / NIE)
39. Wydało się, że nie miał racji. (TAK / NIE)
40. Zapamiętałem telefon w kinie. (TAK / NIE)
41. Zwrócić się do tradycji biblijnej. (TAK / NIE)

A.2.2. Rzeczowniki występujące w języku polskim w innych kontekstach.

A.2.2.a. O wspólnych dominantach semantycznych. Nieumiejętność wyboru wymaganego przez uzus synonimu (lub wariantu).

Ćwiczenie 51. Wybierz prawidłowy wyraz.

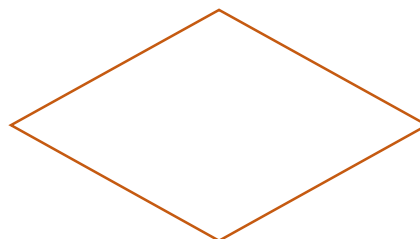
WZÓR: ogląda telewizor / telewizję

1. atak z boku / ze strony Szwedów; 2. ekonomika / ekonomia Ukrainy; 3. wspiera żołnierzy / wojskowych; 4. chińskie danie / chińska strawa; 5. statek miał tytuł / nazwę „Legenda”; 6. liczba / ilość ludzi; 7. wynik / rachunek meczu; 8. kawałki / fragmenty historii; 9. znalazła wspólną mowę / wspólny język; 10. 14 wierszy / poezji; 11. był w wojsku / armii; 12. na pokładzie / terenie akademika; 13. z powodu zdania egzaminu / dzięki zdanemu egzaminowi; 14. wyjechanie / wyprowadzka od rodziców; 15. ona ma większe wymagania / wymogi; 16. praca w biurze / biurku; 17. z taką ciekawością wykladała historię / z takim zainteresowaniem uczyła historii; 18. idą na kino / idą na film; 19. część Colloseum była w restauracji / remoncie; 20. rozwija w sobie takie sposobności / talenty; 21. po odbyciu spotkania integracyjnego / po uczestnictwie w spotkaniu integracyjnym; 22. sukcesy i minusy / klęski; 23. na wydziale / fakultecie prawniczym; 24. żeby miała szacunek / powagę dla wszystkich ludzi; 25. w kochaniu / miłości oświadczył się; 26. zmiana w jego psychologii / psychice; 27. na swobodzie / wolności; 28. była bieda / było biedactwo; 29. był doradcą / poradnikiem Nerona; 30. do tych członów / członków zdania; 31. Polska jest okazem / pokazem przyrody; 32. element dla pokazu / prezentacji warunków; 33. po końcu / zakończeniu jednej wojny; 34. przestaniemy być narodowością / narodem; 35. nie ma wątplenia / wątpliwości, że...; 36. myśli o stanowisku / sytuacji chłopów; 37. wrócił do rodzonych / krewnych; 39. ale rezultat / wynik jest widoczny; 40. ma różnorodną oświatę / różnorodne wykształcenie; 41. ślicznością / pięknem przyrody; 42. dźwiękiem / głosem ptaków i zwierząt; 43. pisarka w swoich utworach / tworzeniach pisze, że...; 44. w białym obwodzie / z białą obwódką; 45. przeszłym / przeszłości naszego narodu

Ćwiczenie 52. Popraw błędy.

WZÓR: niegrzeczne z boku gospodarza – niegrzeczne ze strony gospodarza

12 straw
z ukraińskiej mowy
takiego rodzaju

z powodu* wydarzenia
 z powodu* awansu
 w liceum był wykładowcą
 po utracie kochania
 kochanie było takie
 z wielką ilością pralek
 to powaga do naszej przeszłości
 kochanie do ojczyzny
 To opowiadanie nazywa się *Nagrobek*
 sytuacja w ekonomice jest niebezpieczna
 chłopiec i kobieta zawierali ślub

12 potraw na wigilijny stół. Tu: karp w galarecie. Osobiście go trzymam! (ze 20 lat temu...)

* A bo mi teraz te młode lektorki powiedziały, że już tzw. wszyscy używają „z powodu” również do pozytywnych wydarzeń, np. „Spotkaliśmy się tu z powodu konferencji”. No nie mogę, mnie to razi, znaczy się – czas na emeryturę. Jak ktoś idzie ze mną, to proponuję dla pozytywnych wydarzeń: *dzięki* (czemuś), dla neutralnych: *w związku z* (czymś), a dla negatywnych: *z powodu* (czegoś), *na skutek* (czegoś).

Ćwiczenie 53. Zamień błędne wyrażenia lub zwroty frazeologizmami.

1. prawa drogowe	cechy szczególne
2. wyższe nauczanie	panna młoda / pani młoda
3. nazwa książki	przepisy ruchu drogowego
4. osobliwości	szkolnictwo wyższe
5. młoda pani	tytuł książki

Panna młoda + ślub = pani młoda.

Ćwiczenie 54. Zamień archaizmy lub gwaryzmy na wyrazy współczesne (są w ramce).

1. szybka chodźba; 2. miała cześć go witać we Lwowie; 3. poszedł do chłódka; 4. czapka wykonana z płótna, z materii kolorowej; 5. „Dziś piękność twą w całej ozdobie...” (A. Mickiewicz); 6. materiał z roboty; 7. piękność treści; 8. każdy period literacki jest cenny; 9. ostatnim periodem...; 10. przymioty: czarny kolor; 11. tęsknota za samopasem

cechy; chłodnego miejsca; chodzenie; (w) czasie; honor, przyjemność, zaszczyt; kolorowego materiału; okres; piękno; pracy; wolnością

Ćwiczenie 55. Wybierz zdania z rzeczownikami użytymi w prawidłowych kontekstach.

Został wybrany na miejsce prezydenta Ukrainy. / Na miejsca. Gotowi? Start!
Treny – autor tej pracy... / *Życie pszczoł* – autor tej pracy...
 Jan Kochanowski przeżył wielkie wydarzenie: śmierć jego dwóch córek.
 / Dziś w Warszawie wielkie wydarzenie sportowe...
 Jesteśmy w związku już trzy lata. / To jest telefon dla związku ze mną.
 Mamy jedyny schron od wszystkich zmęczeń. / To był schron przeciwatomowy.
 Władca tego portalu. / Ten król był władcą absolutnym.
 Żal za swoją ojczyznę. / 🎵 *Żal, żal za dziewczyną, za zieloną Ukrainą...*

Lekarz popatrzył na badania: „Wyniki są złe” – powiedział.
 / Grają na automatach: wyniki są bardzo złe.
 Odmawiałem drugi dziesiątek różańca. / To był drugi dziesiątek pracy.
 Lektorzy różnych przedmiotów. / Lektorzy uczący polskiego.
 Przeczytałem następane dwa rozdziały w książce.
 / Ludzie dzielą się na dwa rozdziały.
 Powód poznania świata. / Powód upadku Rzeczypospolitej w 1795 roku.
 Niepodległość urzędników. / Polska odzyskała niepodległość w 1918 roku.
 Przyroda jest ważnym uczestnikiem w naszym życiu.
 / Jan był uczestnikiem konferencji.

A.2.2.b. O różnych dominantach semantycznych.

Ćwiczenie 56. Zdecyduj, czy poniższe wyrażenia i zwroty – zakwalifikowane jako błędy – zmieniają sens wypowiedzi (informacja będzie źle zrozumiana), czy jedynie ją zniekształcają.

* Tylko zniekształcają, jak?

Jest:	Powinno być:	*	Zmieniają sens, dlaczego?
<i>panowie Zgółkowie</i>	<i>państwo Zgółkowie</i>	<i>NIE</i>	<i>TAK, chodzi o małżeństwo, nie o dwóch panów.</i>

1) pranie na drucie	pranie na sznurku		
2) dobry przykład podparcia	dobry przykład poparcia		
3) o swoich interesach; w pana głowie jest dużo interesów	o swoich zainteresowaniach; w pana głowie jest dużo [różnych] zainteresowań		
4) rozwija się jego osobistość; siebie jako osobistość	rozwija się jego osobowość; siebie jako [oddzielną] osobowość		
5) pisze matematykę	pisze [sprawdzian] z matematyki		
6) grali w różne zabawy	grali w różne gry		
7) w dwutysięcznym uroku	w dwutysięcznym roku		
8) [porozmawiać] o różnych pytaniach; pytanie narodowości jest bardzo aktualne	porozmawiać o różnych zagadnieniach / problemach; problem / zagadnienie narodowości		
9) narzędzia w góry	wyposażenie / ekwipunek w góry		
10) w walkach siatkówki	w zawodach / konkursie siatkówki		
11) prowadzi dyscyplinę [w szkole muzycznej]	prowadzi przedmiot		
12) w wyglądzie dodatkowego ubezpieczenia	w aspekcie (?) / kwestii (?) dodatkowego ubezpieczenia		
13) boisko	pole		
14) ma człowieka kochanego; człowiek i żona	ma męża kochanego; mąż i żona		
15) jajecznicą z sadłem	jajecznicą z boczkiem / bekonem / ze skwarkami / słoniną		
16) detektywy; to jest detektyw	kryminały; to jest kryminał		
17) chłop idzie na ulicę; iść na ulicę	chłopak wychodzi na podwórko; iść na podwórko		
18) z tasiemką	ze wstążką		

19) stoi dywan	stoi łożko / tapczan		
20) jem paschę	jem śniadanie wielkanocne		
21) pamiątniki	pomniki		
22) wystawa	spektakl		
23) dzielimy na obrączki	dzielimy na plasterki		
24) kostium	garnitur		
25) awaria	wypadek lub kolizja (gdy nie ma rannych)		
26) to powoduje społeczność współczesna	to powoduje społeczeństwo współczesne		
27) miała dużo cierpienia	miała dużo cierpliwości		
28) każdy działacz literacki	każdy pisarz		
29) nie miały zamiaru myśleć o korupcji	nie miały zamiaru myśleć o korupcji		
30) opisuje i przypomina miejsce; na miejscu, gdzie teraz znajduje się miasto Sambor	opisuje i przypomina miejsce; na miejscu, gdzie teraz znajduje się miasto Sambor		
31) zaręczony z najpiękniejszą dziewicą	zaręczony z najpiękniejszą dziewczyną		
32) znajomy gościniec może po prostu wyjechać z domu	znajomy gość może po prostu wyjechać z domu		
33) biegam z kartą w lesie	biegam z mapą w lesie		
34) z powodu tego, że	z powodu tego, że		
35) swojej drużynie	swojej żonie		
36) miasto było na zebraniu dwu rzek	miasto było na zejściu / spotkaniu dwu rzek		
37) nie masz wątpienia	nie masz wątpliwości		
38) w nie bardzo komfortowych umowach	w nie bardzo komfortowych warunkach		
39) inna linia	inny wątek		
40) takiego rodzaju podziękowań jest bardzo dużo; różnego rodzaju przetwarzanie tekstów	takiego rodzaju podziękowań jest bardzo dużo; różnego rodzaju przetwarzanie tekstów		
41) z naszym przychodem na ziemię	z naszym przyjściem na ziemię		
42) nie ma kosztów na wszystkie socjalne potrzeby w tym kraju	nie ma środków na wszystkie socjalne potrzeby w tym kraju		
43) proszę wpłacić wniosek	proszę wpłacić składkę		
44) problem z transportem	problem ze środkami transportu / z komunikacją (miejską)		
45) wynajął numer w hotelu	wynajął pokój w hotelu		
46) zależy od kierowcy	zależy od kierownika		
47) w naszej krainie	w naszym kraju		
48) pojednanie i tego i innego	połączenie tego z innym		
49) przybity do *chrzestu [chrztu]	Przybity do krzyża		
50) pracuje w biurku	pracuje w biurze		
51) na stacji	na stacji		
52) niesprawiedliwy zakon	niesprawiedliwe prawo		
53) emeryci (...) z taką małą pensją; żeby dotrwać do pensji	emeryci (...) z taką małą emeryturą; żeby dotrwać do emerytury		

54) złoty i upadki	wzloty i upadki		
55) odnaleźć gust domu; wnoszą gust nostalgii	odnaleźć klimat domu; wnoszą gust nostalgii		
56) rozwija wyobrażenie człowieka	rozwija wyobraźnię człowieka		
57) Ania ma taką zbiórkę opowiadań	Ania ma taki zbiorzek opowiadań		

NIE: Pisałem referat do zbiornika.

Ćwiczenie 57. Z wyrazami oznaczonymi TAK ulóż zdania w prawidłowych kontekstach.

Ćwiczenie 58. Na podstawie ćwiczenia 56 (i logiki) popraw błędy.

wynika pytanie / pójść na ulicę pobawić się / on chce za mąż ją wziąć / kształtować swoją osobistość / pisze o wystawach / jest dużo pamiątek / ginęło z pytań wygłodzenia / uważać matczyną ofertę za bohaterstwo / [Prus] poeta rozpoczął / emocje spokoju i miłości / w domu czeka na niego drużyna / okoliczności są bardzo zniszczone, wiele zburzonych domów / porusza pytania / w różnych krainach / na jednym mieście / największa cecha (...) to tęsknota / ludzie z pewnymi cechami osobistości / pamięć o przyszłości

Ćwiczenie 59. Popraw, jeśli potrafisz... Bo ja nie. ☺

nasze dzieje nie przyniosą nikomu zła / literatura z otwartą końcówką / został człowiekiem w innym obliczu [w innej sytuacji?] / budują się nowe kwartały / żeby był jakiś statek w rodzinie / względów na różne rzeczy; różne względy na to / rodzina to jedynka społeczeństwa / negatywne momenty opisane w tekście

Ćwiczenie 60. Przeanalizuj te błędy – skąd się wzięły?

opisuje świadek [świadczenia] przeżyć / różne dzieje [działania] natury / nowy urząd [rząd] nic z tym nie robi / później tata podarował Stasiowi zbroję [broń] / to ich poddany [sługa, służący] pomagał Stasiowi / kierował się odstępem [odstępstwem] od nich / chcę wyobrazić [wyrazić] / miejsce translacji [projekcji] / ubierać się w kostiumy [garnitury] / szukać wejścia [wyjścia] w sytuacji / podpisać się pod tym wyrazem [zdaniem]

...żeby był jakiś statek w rodzinie...
Dar Pomorza.

A.2.3. Przymiotniki występujące w języku polskim w innych kontekstach.

A.2.3.a. O wspólnych dominantach semantycznych. Nieumiejętność wyboru wymaganego przez uzus synonimu (lub wariantu).

Ćwiczenie 61. Wybierz prawidłowy przymiotnik.

1. na węglu drewnianym / drzewnym
2. główne / najważniejsze jest nie przesadzać
3. na obecny / terażniejszy
4. nieznan / niewiadomy / program
5. wszystka / cała rodzina
6. drogie / wysokie ceny na książki

Do osób duchownych mówimy:
– Szczęść Boże (= dzień dobry / do widzenia)*
– Bóg zapłać (= dziękuję)
– Proszę księdza (= proszę pana)
– Proszę siostry (= proszę pani)

7. być osobą indywidualną / wyjątkową
8. moja inna / druga siostra
9. droga do ładnego / udanego życia
10. z osobami duchownymi / duchowymi
11. w duchownym / duchowym świetle
12. obcy / cudzy człowiek
13. literatura ma dużo nowatorskich / nowych opisów natury
14. życie było odmienne / różne
15. nijakie / żadne bogactwo
16. telefon jest niedrogi, ale bardzo wielki / duży
17. utwór wywarł na mnie osobliwe / szczególne wrażenie
18. bo każda / wszelka mamusia kocha
19. dwoje zakochanych / zamięłowanych ludzi
20. nacjonalne / narodowe dania
21. to jest niezaprzeczony / niezaprzeczalny fakt
22. to bardzo żalony / smutny, ale patriotyczny wiersz
23. kraj lat dziecięcych / dziecińczych

* Staropolskie
*Niech będzie
 pochwalony Jezus
 Chrystus odeszło,
 niestety, do lamusa*
 ☹. *Szczęść Boże*
 było
 pozdrowieniem
 przy pracy.
 Odpowiedź: *Daj
 Boże!*

Ćwiczenie 62. Zastąp dane związki wyrazowe frazami utworzonymi za pomocą wyrazów po prawej stronie.

od małych lat
 nieodrębna część ludzkiego życia
 wielki efekt
 pełny takich rodzin
 jego dusza znajduje się w niedobrym stanie
 dla każdego człowieka jakakolwiek rzecz ma inne znaczenie
 cudzoziemscy autorzy
 od przeszłego roku
 wiara w światłą przyszłość
 niepodległego sądu
 bazową myślą jest
 Mickiewicz to jeszcze jeden sławny poeta
 twarda w swojej decyzji

duży
 każda
 najmłodszych
 nieodłączna
 nieugięta
 niezależnego
 obcy
 pełen
 podstawową
 świetlaną
 tamtego / zeszłego
 złym
 znany

Ćwiczenie 63. Zastąp antonimami (do: bogaty, lekki).

pokazuje niebogaty dom / zaczął się dla niego nielekki czas

Ćwiczenie 64. Zastąp archaizmy lub gwaryzmy współczesnymi przymiotnikami.

nie ma dwóch jednakich; w rychły sposób; nie była mu stała

„Ale czy będziesz mnie stały?” (A. Mickiewicz)

Jezioro Świteż (Białoruś). Bo to ze *Świtezianki* ten cytat. Pyta się Dziewica Strzelca, czy będzie jej „stały”, a on, że będzie, ale nie był, bo spotkał jeszcze piękniejszą Dziewicę Bis, która okazała się być tą pierwszą Dziewicą i... (ciąg dalszy na lekcjach kultury ze mną (np.). Zapraszam! (z kulturą idzie mi trochę lepiej niż z gramatyką ☺☺☺)

Ćwiczenie 65. Dopasuj podkreślone przymiotniki (które w podanych kontekstach nie pasują) do związków wyrazowych, które mogą być użyte.

jeszcze jednym <u>jaskrawym</u> utworem o tradycjach w <u>przeszłym</u> czasie <u>osobiste</u> zdrowie państwo nie ma tradycji <u>osobistej</u> pod <u>cudzym</u> słońcem kraju obcego	... przykładem na to jest... „... chwalicie, swego nie znacie.” Mam tylko rzeczy ... . Proszę odmienić te czasowniki w czasie ... . Szkoda, że nie mam ... sekretarki.
--	--

Ćwiczenie 66. Popraw błędy.

główni, najgłówniejsi są wykładowcy; dla terażniejszego kształcenia; w terażniejszym świecie; niewiadomych historii; terażniejsze społeczeństwo; terażniejszy człowiek; znany we wszystkim świecie; bardzo wiadoma książka; on jest wiadomy; w przeszłym roku; nikt nie pamięta o świecie duchownym; bohaterstwo kobiet wszelkiego wieku; każdy człowiek jest osobliwy; trzeba wszystkim sercem kochać swoją ojczyznę

A.2.3.b. O różnych dominantach semantycznych.

Ćwiczenie 67. Wybierz prawidłowy przymiotnik.

1. dla mnie następna / następująca fobia jest śmieszna
2. odzież nie jest aktualna / adekwatna do warunków
3. przeniknął do obłązonego / obłożonego miasta
4. kolor niebieski / siny
5. jedynym / jednym z największych
6. starożytne / stare budynki z XVIII wieku
7. nie ma zdatnego / odpowiedniego pochodzenia
8. Polacy nie byłiby płodnym / żyznym narodem, gdyby...
9. miejsce lat dziecińczych / rodzinnych autora
10. kraj, dla którego chcesz być korzystny / potrzebny
11. wymarzonych / wyobrażonych, zmyślonych zbójników
12. pisze coś niezwykłego / nieordynarnego
13. zobaczyć nieordynarną / niezwykłą rzecz w jej twórczości
14. swojej ukochanej / ulubionej książki
15. swojej ukochanej / ulubionej córeczki
16. jako jeszcze mały / młody pisarz

Ćwiczenie 68. Te połączenia są bez sensu – choć poprawne gramatycznie. Zapamiętaj je (żeby ich unikać), zastanów się, skąd się te błędy wzięły.

dla odwiecznego połączenia z miłością swego życia / świadectwo całkowitego człowieka / to było ich rodzinne dziecko / ono miało cnotliwą [artystyczną] duszę / uczucia znajome dla wszystkich zwierząt / pogoda lotna / nie było pełnego [jedynego] gatunku panującego / zarobili za pewny czas / nieujemna część każdego państwa / co czyni ich jedynym społeczeństwem

A.2.4. Przysłowki występujące w języku polskim w innych kontekstach.

A.2.4.a. O wspólnych dominantach semantycznych. Nieumiejętność wyboru wymaganego przez uzus synonimu (lub wariantu).

Ćwiczenie 69. Zamień poniższe przysłowki według schematu: prosto – po prostu; (nie)obowiązkowo – (nie)koniecznie / (nie) na pewno; silno / silnie – bardzo; dużo – bardzo lub wiele (wielu); osobliwie – szczególnie.

1. lubi prosto swoją pracę
2. nieobowiązkowo trzeba być sportsmenem
3. rzeczy silnie osobiste
4. silno poświęcić się dla innych
5. dużo interesujące książki
6. osobliwie wśród młodych ludzi
7. dużo rzeczach
8. dużo prędko
9. dużo się pobili
10. niż dużo mężczyzn
11. dużo mało ☺ lubią
12. dużo przyjemnie
13. są dużo interesujące
14. jest zimno, ale nie za dużo
15. on dużo lubi swoją matkę
16. konie są dużo drogie
17. codzienność jest dużo ważna
18. dużo pewny siebie
19. osobliwie przeciwko Litwie
20. obowiązkowo go znajdzie
21. praca jest dużo trudnym i ciężkim zadaniem
22. obowiązkowo wywrze dobre wrażenie
23. ludzie pracujący są dużo szczęśliwi

Kilka typowych fraz z przysłówkami:

Bardzo mi miło.
Tak w ogóle to Jurek jestem.
Od wielu lat.
Po cichu. Po ciemku. Po prostu.
Wcześniej czy później...
No raczej...
Dopiero???
Dopóki..., dopóty...
Zaraz... / Zaraz wracam.
Już? / Już!
Po bożemu
Na szybko.
Na słodko. Na słono.

Ćwiczenie 70. A tu mamy hiperpoprawność. Użyj przysłowka *dużo*, a poprawisz błędy.

tu jest bardzo ciekawych sklepów / jest bardzo chorych osób / bardzo podróżował / jest bardzo różnych rodzajów pracy / jest bardzo różnych krajów /

Ćwiczenie 71. Wybierz prawidłowy (lub lepszy stylistycznie) przysłówek.

1. ona nas wiele / dużo nauczyła
2. dawno / dużo jej nie widziałam
3. ubiera się zwykle / zwyczajnie
4. pewnie / oczywiście każda książka zasługuje na to, żeby być przeczytana
5. to brzmi wiele / bardzo obiecująco
6. w pełni / kompletnie zgadzam się z nim
7. stawać się bardziej / więcej romantycznym
8. zasadniczo / w ogóle wiersz należy do poezji romantycznej
9. czy pan będzie tyle / tak uprzejmy i skasuje mi bilet?
10. my wolno / powoli możemy zobaczyć, jak...
11. przykład nowoczesnej wcale / w ogóle nieznannej literatury

12. i temu / dlatego Polska jest niepowtarzalnym krajem
13. idąc wprzód / naprzód
14. oczywiście / naprawdę to *Bogurodzica*
15. zostały napisane dlatego / po to, żeby

A.2.4.b. O różnych dominantach semantycznych.

Ćwiczenie 72. Zamień: rano – wcześniej; zaraz – teraz; zatem – potem, wtedy – następnie lub więc, dostatnio – wystarczająco, jutro – rano, wcale – całkiem, raczej – przede wszystkim, natychmiast – natomiast, tylko – dopiero. Poprawisz błędy! Poprawne formy – zapamiętaj!

jeszcze rano, bardzo rano, rano wyszła za mąż, rano został bez ojca
 zaraz opowiadam o tym,
 osoba nie jest dostatnio samodzielna
 spotykamy się jutro na lotnisku
 każdy odczuwa to wcale inaczej
 są utwory Elizy Orzeszkowej, a raczej *Nad Niemnem*
 to wtedy nie martw się
 mężczyźni mogli, natychmiast kobiety nie mogły
 strzelał tylko po raz pierwszy

Nad Niemnem –
 największa mordęga
 dla uczniów
 dawnych szkół
 średnich. Symbol
 książki o niczym +
 opisy przyrody...

Ćwiczenie 73. Skąd wzięły się te błędy? Zapamiętaj je i unikaj ich!

spośród [wśród] pisarzy; za wcześniej [zawczasu] dziękuję; także [tak samo] pracuje milicja drogowa; dopóki istnieją, dopiero [dopóty] będzie; wcale [całkiem] zapomnieliśmy o literaturze; szczególnie [szczególnie] w epoce pozytywizmu; możemy wolniej [swobodniej] myśleć o przyszłości; po dawności [jak dawniej, arch. / pot. po dawnemu] ludzie zwykli...; naprzeciw [przeciwnie], ta wiedza tylko posłuży do...; w daleku [daleko] od swojego domu; barok naprzeciw [przeciwnie], jest epoką, w której...

„Dopóty dzban wodę nosi, dopóki się ucho nie urwie.”
 I podobne:
 „Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.”
 „Przyszła kryska na Matyska.” (cokolwiek to znaczy)
 „... a upadek jego był wielki.” (*Biblia*) Doczekamy, doczekamy...

A.2.5. Zamienne użycie różnych części mowy.

A.2.5.a. Przysłówek i przymiotników.

Ćwiczenie 74. Zamień przysłówki na przymiotniki i przymiotniki na przysłówki. Poprawisz błędy!

to jest potrzebnie, to jest mu potrzebnie do czego, to potrzebnie to jest bardzo interesująco dla mnie to jest bardzo dziwne o dwa lata młodziej ode mnie to jest coś wielkie niezrozumiałego nie jest ważne sam dom zrobić to jest prawie niemożliwe	aktualna dziwne interesujące młodszy / młodsza / młodsze niemożliwe okrutne
---	---

literatura powinna być aktualniej w danym czasie wszystko jest prosto to było bardzo okrutnie przykro jest to, to jest bardzo przykro nie jest ważne, czy...	potrzebne proste przykre ważny / ważna / ważne wielce
--	---

A.2.5.b. Przysłówków zamiast czasowników modalnych.

Ćwiczenie 75. Zamień: potrzebnie* – trzeba / potrzeba, niemożliwie – nie można / nie można było.

* W „oryginalie” było *potrzebno i *niemożliwo, ale poprawiam trochę, żeby się złe formy nie utrwały.

za co potrzebnie dziękować / zatrzymać ich było niemożliwie / potrzebnie płacić / nie potrzebnie robić z siebie króla / do której potrzebnie iść / nie potrzebnie bać się śmierci / potrzebnie być człowiekiem / nie potrzebnie zapominać / potrzebnie na pewno zmienić system / potrzebnie mieć dużo pieniędzy / potrzebnie najpierw zarejestrować się / żeby otrzymać działkę potrzebnie zapłacić / bez łapówki niemożliwie coś zrobić / temu potrzebnie / potrzebnie coś zrobić / nic mu więcej nie potrzebnie / potrzebnie z pokorą to przyjąć

♪ Więcej mi nic nie trzeba, nie trzeba... (Bajm)

Os.	r. m.	r. ż.	r. n.	r.m.os.	r.n.m.os.
1	powiniennem	powinnam	---	powinniśmy	powinnyśmy
2	powinieneś	powinnaś	---	powinniście	powinnyście
3	powinien	powinna	powinno	powinni	powinny

Ćwiczenie 76. Zamień te konstrukcje na ona powinna.

WZÓR: dla niej potrzebnie iść – ona powinna iść

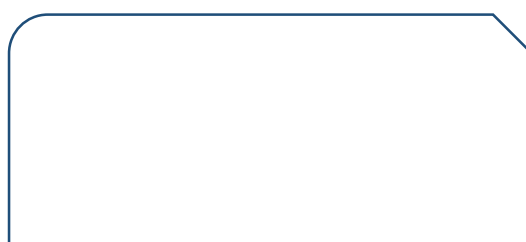
nam potrzebnie
czy wam potrzebnie
jest potrzebnie mnie na jutro być o 10.00
jemu potrzebnie było napisać
czytelnikowi potrzebnie pamiętać

♪ *Ona temu winna (2x)*
Pocałować go powinna!

♪ *On jest temu winien (2x)*
Pocałować ją powinien

Ćwiczenie 77. Zamień poniższe zdania na formy poprawne z użyciem wyrazu *powiniennem* w odpowiedniej formie.

Panu najpierw trzeba jechać ulicą Mickiewicza. Co mnie teraz robić? Państwu trzeba będzie naprawić te okna. Pani trzeba iść do lekarza. Najpierw trzeba nam opłukać kapustę. Nie wie, dokąd jej biec.

Ćwiczenie 78. Wybierz odpowiedni (według własnych poglądów) – ciąg dalszy i uzupełnij lukę wyrazem *powiniennem* w odpowiedniej formie.

♪ Ona temu winna, ona temu winna.	Pocałować go ... . Nie ... go całować.
Mąż zdecydował: żadnego psa w domu.	Żona: – ... się z tym zgodzić. Żona: – ... i tak kupić psa, bo syn chce mieć psa. A chłop to głupi jest.
Mąż zgubił czapkę dziecka. Drugą tej zimy... I rękawiczki... I szalik... I klucze... W tamtym roku zgubił całe dziecko, ale na szczęście się znalazło.	... przeprosić (po raz 101.). ... nic nie mówić, ... kupić taką samą czapkę.
Małżeństwo nie może się dogadać.	Mąż i żona ... się rozwieść. Mąż i żona ... spróbować kolejny raz się porozumieć, dla dobra dzieci.
Chłopcy chcą „mieć” dziewczyny.	Dziewczyny ... „mieć” chłopaków. Dziewczyny ... pogonić adoratorów i zająć się nauką, studiami i pracą!
Ulegamy modzie.	Nie ... ulegać modzie. ... mieć własny styl. No raczej. To jest OK., ... starać się żyć modnie. To jest mega fajne. Fajne ever. W sensie... ☺
Dzieci, używacie brzydkich słów!	Nie ... używać tych słów przy dorosłych. Nie ... używać w ogóle takich słów!
Nie kocha pani już męża?	Nie ... pani mu tego okazywać. Może pokocha pani jeszcze... ... pani mu to powiedzieć.
Ma pan bardzo wysokie ciśnienie.	... pan iść do lekarza. Nie ... się pan przejmować, mężczyźni po lekarzach nie chodzą!
Widział cię mój mąż.	... tu więcej nie przychodzić. ... być bardziej ostrożny, jak przyjdiesz do mnie następnym razem.
Moje dziecko siedzi non stop na telefonie.	Rodzice ... odciąć mu internet. Synku drogi, nie ... siedzieć cały dzień na telefonie. ... pomagać w domu, uczyć się biologii i chemii. Mama do taty: Nie ... był kupować mu telefonu. To ty kupiłeś mu ten telefon. Ty zawsze mu wszystko kupujesz. I cała twoja rodzina taka!
Synek maleńki (16 lat) włóczy się po mieście, zamiast się uczyć.	Rodzice ... pójść z nim do psychologa. Babcia ... z nim porozmawiać. Żona do męża: ... coś zrobić! Od czego jesteś ojcem? Wymyśl coś!
Córka postanowiła, że zostanie singielką.	Rodzice: Córciu droga! Nie ... powinnaś nam tego robić. (My) ... doczekać się wnuków. Koleżanki: Jasne. Już dawno ... to postanowić. Wszystkie ... tak postanowić! Zero facetów, zero dzieci!

A.2.6. Przyimki występujące w języku polskim w innych kontekstach (też brak przyimka lub zbędny przyimek).

A.2.6.a. Bez zmiany przypadku w wyrażeniu przyimkowym.

Ćwiczenie 79. Wstaw odpowiedni przyimek.

WZÓR: przyszedł do swojej pracy

___ samego mego dzieciństwa
msza odprawiana była ___ łacinie
___ kilka dni odbędzie się...
___ kilka dni trwało...
___ parę miesięcy zmarła
zacząć ___ tego, że...
___ tej pory
___ tamtego czasu
skręcić ___ lewo ___ ulicę Warszawską
skręcić ___ ulicę Westerplatte
___ dworca
___ godziny 16.00
kwiatki ___ głowie
chłop idzie ___ pole
„Szczęścia ___ domu nie znalazł, /
Bo go nie było ___ ojczyźnie” (A. Mickiewicz)
jeżeli nie gorzej ___ mężczyzn
___ tym drugim obrazku widzimy...
___ czego to jest potrzebne?
matka jest dobra ___ synka
___ letniej szkole
___ Ukrainie i ___ Litwie
zajęcia zaczynają się ___ ósmej
___ XXI wieku
___ telewizji pokazali...
jeździć ___ morze
starszy ___ 5 lat
zaczynać ___ siebie
użyć ___ różne okazje
córka ___ pierwszego małżeństwa
warunki ___ życia
nadal ___ nim tęskni, głupia ☺
sprzątać ___ domu
___ siebie ___ domu
nowela zaczyna się ___ tego, że...
spacer ___ ulicy
lepsze ___ w ZSRR (to niemożliwe!)
nie mogę się otworzyć ___ ciebie
___ Lwowie
___ świecie
głosowali ___ niego
przebywał ___ emigracji
nie jest bogaty ___ epitety

Coś do czegoś (pasuje, jest przeznaczone).
Coś dla kogoś.
Coś na coś (włożyć do środka lub zmieszać, przetworzyć, np. wazon na kwiaty, ziemniaki na obiad).

Isć, jechać...
Nad wodę (np. nad morze, nad Bałtyk).
Na wyspę / na półwysep (np. na Kretę, na Krym).
W góry (np. w Alpy, w Tatry).
Na + czynność, np. na film (oglądanie), na zakupy, na pocztę (coś robić). Też imprezy: na imieniny, urodziny, domówkę, parapetówkę, imprezkę, stypę (?!).
Być u kogoś. 🎵 U cioci na imieninach... (Big Cyc)

Na Ukrainie!!!

I nie ma tu żadnych podtekstów politycznych!
Tak samo jak na Węgrzech, na Litwie, na Słowacji, na Łotwie.

(„Polak – Węgier: dwa bratanki
I do szabli i do szklanki.”)

... a na Ukrainie najładniej
jest w Karpatach. Bo ja *jestem*
stąd... ☺

Zapamiętaj!
Otworzyć się na coś.
Wśród (ludzi).
Coś polega na czymś.
Być bogatym w coś.
Coś po stronie czegoś / kogoś.
Isć po chleb, po drzewo do lasu...
Z roku na rok.
Wrażenia z czegoś, np. wycieczki.
Zapatrzone w coś.
Na przykład.
Dzięki... + sens dodatni.
Na skutek... / Wskutek... /
Przez... + sens ujemny.

🎵 Tylko we Lwowie!

wina nie leży ___ stronie dziecka
 chodzili tylko ___ to, żeby kupić chleb
 Msza z katedry jest transmitowana ___ radio
 polega ___ tym
 żołnierz walczył ___ niepodległość
 ___ każdego człowieka jest...
 niełatwe do czytania ___ wątkowi miłosnemu

Jeszcze raz:

jadę...	jestem...	wracam...
do szpitala	w szpitalu	z(e) szpitala
na koncert	na koncercie	z koncertu
nad morze	nad morzem	znad morza
w Bieszczady	w Bieszczadach	z Bieszczad
do cioci	u cioci	od cioci

Ćwiczenie 80. Zmień nieprawidłowe przyimki. W razie nagłej potrzeby zmień przypadek rzeczownika.

WZÓR: z lata – od lata

dla	dobra do swoich rodziców; miłosierny do każdego człowieka; niesprawiedliwy do tej części kobiet
na	w Ukrainie; wśród ulicy; w tym także polega mądrość fraszek; pod koniec trzeba podkreślić; z roku w rok; każdy rozumie dzieło w swój sposób; w Krymie; po Ukrainie jest chłodno; do przykładu; chmury w niebie
za	przez jakiś czas; ludzie zbierają się przed stołem
w	na firmie; na jego ojczyźnie; kontrola na przedsiębiorstwach; na pracy; dwa razy na tygodniu; pokazują po telewizji; na szkole letniej; na różnych językach; we swoim doświadczeniu; u Odessie; jego szczęście pozostało na ojczyźnie; na niebie zawsze będą razem; przedstawioną u utworze; życie staje się jak na niebie; we czwartek
we	w wspaniałych metaforach; w własnym życiu; w wszystkich epokach; zapatrzona na francuskie wzory; w fraszce; w wtorek
o	starszy na 15 lat; starsza na dwa lata; na 5 lat krócej; boi się za swoje zdrowie; w której godzinie zaczyna się konkurs;
od	z 9.00 do 20.00; z małych lat; z tego czasu; z małego dziecka; z tego momentu; z dzieciństwa; z pierwszego roku studiów; z ubogich pacjentów nie brał pieniędzy; zaczynamy z siebie; zaczyna się utwór z tego; ludzie nie są lepsi za urzędników; z VII wieku, chciałabym zacząć z <i>Trenów</i> Kochanowskiego; z czegoś trzeba zacząć
z	ze Włoch; tańczy od radości; od czego zrezygnować; wrażenia od konkursu
ze	z wsi; z Stanisławem; z swego życia; z swoją rodziną; z źródła; z średniowiecza
do	biurko dla pisania; wzorem dla naśladowania; to jest proste dla zrozumienia; niełatwe dla czytania
przez	za 18 lat niepodległości; zarobili za pewien czas; za ostatnie stulecie
niż	ważniejsza za komfort; honor jest ważniejszy za wolność; budowanie jest trudniejsze za rujnowanie
koło*	około mogiły
---	dużo przyczyn dla przeprowadzki; powodem dla napisania książek;

* Koło czegoś jest (np. Wieliczka koło Krakowa), około + czas, np. spotkamy się o piątej.

Ćwiczenie 81. Zwróć uwagę na różnice semantyczne i zapamiętaj.

spotkali się w obozie (koncentracyjnym / jenieckim) – spotkali się na obozie (turystycznym)
na świecie (ogólnie coś jest w wielu miejscach) – w świecie (konkretnie tylko w tym punkcie,
np. Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie UJ ☺)
na niebie są chmury – w Niebie jest fajnie (chyba) ☺

A.2.6.b. Ze zmianą przypadku w wyrażeniu przyimkowym.

Ćwiczenie 82. Uwaga! Tu nie trzeba przyimków! Usuń je, a poprawisz błędy. W razie potrzeby zmień przypadek.

kultura z haliyckiego narodu / pragnącego do walki / ta osoba jest godna do naśladowania / w pięciu minutach od uniwersytetu

Ćwiczenie 83. Dopasuj poprawne części z prawej strony – poprawisz błędy!

poszli u szkołu rozpoczął pracę o tej samej energii jedziemy w Krosno słuchać po radiu jechać do Węgier u miasta Dziwnów wypoczywaliśmy na morzu. kobieta za pięćdziesiątką rozmawiać po telefonu do pola przychodzi żona zesłany do Syberii za chrześcijańską religią pojadę na pracę pracuje u biura pracuje na urząd państwa pracuje za jakąś robotą chcę studiować do Polski przybycie Urszulki na niebo posadzić u więzienie zatelefonować za takim numerem przyniósł w polską literaturę żyją po tradycjach	do Krosna do nieba do polskiej literatury do pracy do szkoły do więzienia na Syberię na Węgry nad morzem po pięćdziesiątce pod taki numer przez telefon przy jakiejś robocie w biurze w mieście Dziwnowie w pole w Polsce w radiu w urzędzie państwa według religii... według tradycji z tą samą energią
--	---

Ćwiczenie 84. Wstaw brakujący przyimek oraz końcówkę rzeczownika / przymiotnika.

Idę ___ park ___. Trzeba pójść ___ dwór ___. Jadę ___ Rzym ___. Wpuszczać kogoś ___
swój ___ serc ___. Rozmawia ___ telefon ___. Chodzić ___ restauracj ___. Gdy uczeń uczy się
___ metod ___ komunikacyjn ___. Wrócić ___ ojczyzn ___. ___ jakim cel ___?

„Gdzie Rzym, gdzie Krym, a gdzie Polska?”
„Jedno oko na Maroko, a drugie na Rzym”
„Być w Rzymie i papieża nie widzieć...”

A.2.7. Użycie niewłaściwego wariantu zaimka przy poprawnym wyborze przypadku.

Ćwiczenie 86. Zamień zaimki na ich krótkie / długie warianty. Popraw szyk. A może lepiej zastosować inną konstrukcję?

WZÓR: musi pomagać mnie – musi mi pomagać / pomogła jemu z matką – pomogła mu przy matce / prosi jego wrócić do domu – prosi go, żeby wrócił do domu / go dzieło – jego dzieło

Długie na krótkie: on jego [egzamin] zdał / nie można jego [dziecka] tak pchać / bo jemu się to podobało bardzo / pisali jemu listy / ona bardzo jego kochała / żeby było bliżej jemu do pracy / jak jego włożysz / i mu się to podoba / ja jego bardzo lubię / kocha jego / ona jego zabiła / wydaje mnie się / zastrzelił jego / do otaczającego ciebie świata / nie mogła jemu się przeciwstawić / wszystko jemu jest znajome / i tak jego nie znalazł / danych jemu przez autora / nigdy ciebie nie opuści / czegoś jemu nie wystarczy / nie porzuca jego / obowiązkowo jego znajdzie / czujesz siebie szczęśliwym / czują siebie obywatelami / trzeba jego [film] oglądać / opowiadał jemu ojciec / kto zobaczy jego gdzieś / wszystko się jemu podoba / pomaga tobie / czy mógłby pan pomóc mnie / proszę oddać mi jego / co jemu udało się / powiedziała mnie / czy jest Bóg, czy jego nie ma / daję mi możliwość / ale potem utraciła jego / trafiają się mi takie książki

Krótkie na długie: kiedy go ojciec / mi zapamiętał się / to był go bliski kolega / nauczyła mi / to męczyło mi / nie ma produktu dla go / jaka jest go rola / zdrowie go narodu / zależy od dziecka i go zachowania / kiedy czytałem go biografię / między głównym bohaterem a go dziewczyną / była go córka Urszula / związek go z przyrodą / mówi do Boga, że go świat...

A.2.8. / A.2.9. Zaimki lub spójniki występujące w innych kontekstach.

Ćwiczenie 87. Zamień zaimki lub spójniki wykorzystując następujące: który, skąd, dlatego, dlaczego, czy, jako, jak, co, tu, tam, żaden, że, czym, swój, więc, ani, ale, także, w odpowiedniej formie (uważaj na liczbę).

WZÓR: firma, jaka poszukuje... – firma, która poszukuje

ludzie, jaki wtedy byli; są ludzie, jakie; o ludziach, jaki; dla gościa, jaki może przyjść; proszę wszystkich, kto zobaczy; potrzebuje świat tych, kto; do tych, kto nie wie; człowiek, kto; Krasicki, jaki napisał *Bajki*; leki, jaki szkodzą; cmentarz, na jakim; przyczyny, jakie stworzyły; we wszystkich krajach, jakie powstały; rzeczywistość, jaka teraz istnieje; przeżycia tragiczne, co nie życzę nikomu; rodzina, jaka kochała go; miejsce, niedaleko od jakiego; książek, jakie potem; literatura, jaka oznacza...; mieszkał w Grecji, gdzie pochodził jej ojciec; temu jej nie używa; temu, że; on czyli ona; z rodzicami czyli bez; bajki lecz ballady; jak studentka polonistyki; jak jeszcze mały pisarz; jak pani na to?; kto to jest [miś]; to bohaterstwo, że ona zrobiła; przyjeżdża dotąd; pojechała dotąd; pojechałby dotąd ponieważ jaki samowystarczalny człowiek nie czuje się dobrze; każdy człowiek nie jest jednoznaczny; robi tak, co kradnie; ja zgadzam się z tym, co korupcja; problem nie w tym, co stary; co jest ojczyzna; Michalina jest tajemniczym dzieckiem, nie chce powiedzieć nic o jej mamie; po co ja nie doczytałam; taki cechy, jako humanizm; nigdy się nie zastanawiałem, by dowiedzieć się więcej; wesoły czyli życzliwy?; ni kolegów, ni koleżanek; ni religii, ni tradycji; zmieniły się nie tylko idee, a jeszcze взгляды; nie krwią i mieczem, a pracą; nie tylko oceny, a i zachowanie; nie tylko dla rodziny, a również dla siebie; znać nie tylko swoją, a również inne kultury; nie tylko lekarze, a wszyscy

A.2.10. Błędny wybór typu liczebnika (główny / porządkowy / zbiorowy).

Ćwiczenie 88. Wybierz odpowiedni liczebnik.

1. dla (dwóch / drugich / dwojga) dzieci; 2. pan Adam miał (dwie / drugie / dwoje) dzieci; 3. nie będzie rodzic (trzech / trzecich / trojga) dzieci; 4. ma (czternaście / czternaste / czternaścioro) dzieci; 5. ma (dwie / drugie / dwoje) siostry; 6. z (dwóm / drugimi / dwojgiem) dzieci; 7. są (dwa / drugie / dwoje) stawy; 8. (kilka / kilkoro) kociąt; 9. (dwóch / drugich / dwojga) braci; 10. tragedia (dwóch / drugich / dwojga) maturzystów; 11. o (dwóch / drugich / dwojgu) zakochanych w sobie ludziach; 12. (dwóch / drudzy / dwoje) młodych i zakochanych w sobie ludzi; 13. (dziewiętnaście / dziewiętnaste / dziewiętnaścioro) stulecie; 14. (dwa / drugie / dwaj) gatunki ludzi

Ćwiczenie 89. Przeczytaj podane zdania tak, jak są używane w języku polskim w naturalnych sytuacjach komunikacyjnych (jako liczebniki główne lub porządkowe). Czy trzeba zmienić szyk?

Jestem na roku 5. / Jadę autobusem 34. / Chodzę do szkoły 53. / Otwórzcie książki na stronie 78. / Ania ma klucz do sali 128. / Mamy wiek XXI.

A.2.11. Zakłócenia stylu.

A.2.11.1. Pomieszanie rejestrów (załamanie stylu).

A.2.11.2. Nieplanowane uzyskanie nacechowania stylistycznego.

Ćwiczenie 90. Podczas rozmowy egzaminacyjnej użyto takich słów i form. Co trzeba w nich zmienić, aby uznać je za:

A) stylistycznie poprawne podczas kontaktu oficjalnego?
nie, dzięki...; dzięki za uwagę / co? / nie za bardzo fajne obrazy; bardzo fajne katedry; bardzo fajny opis / pasuje mu; ten dom bardzo mi pasuje / złożona do kupy / żarł ich tam smok / nawet, jeśli na ciebie nie cisną / jeżeli jesteś studentem, musisz / było tak spoko / prawdziwa forsa / w zwierzach; krowa to tylko zwierz / to jest bardzo cudna architektura / w telewizji leci dużo filmów / czemu?; czemu ta ojczyzna... / idzie o rzeczach materialnych / wielki respekt oraz hajs / jak męczy się twoje dziecko / głosy brzmią już i w twoim sercu / nikt nie zrobi ci dokumentów / nie postawią ci za darmo stopnia

B) sensowne logicznie?
pani miała chłopaka / zamordowano psa / po odbyciu spotkania integracyjnego

C) sensowne stylistycznie?
do mamy lub ojca / jestem dziewczynką; na studiach mieszkalam z trzema dziewczynkami w pokoju / mężczyzna siedzi na rowerku

D) stylistycznie poprawne?
w dniu dzisiejszym wiele osób... / to pan Mickiewicz mówi

E) poprawne socjokulturowo – zgodne z przyjętymi normami językowymi – bez nacechowania stylistycznego?
moja matka; to jest moja matka; wszelka mamusia kocha swoje dziecko; gdy matusia czytała dla mnie / artykułik *Państwo to ja* / powiedzonko „Bóg, Ojczyzna, Honor” / biesiadka Urszulki z Bogiem / kiedy proponowano mu pieniążki / kupują kobietom kwiatki / utwór (...) o siedmiu strofkach / za bratkami

Pamiętaj!

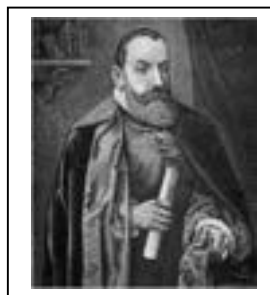
- Nie mówimy po nazwisku: ~~panie Kowalski~~.
- Do osób obcych i stojących wyżej w hierarchii (np. nauczycieli, przełożonych) nie mówimy po imieniu: ~~panie Jerzy~~.
- Nie mówimy używając imion zdrobniałych: ~~pani Martusiu, pani Aniu, panie Jureczku~~.
- Do osób duchownych nie używamy formy pan / pani, mówimy: proszę księdza, proszę ojca, proszę siostry.
- Najlepiej używać formy neutralnej proszę pana, proszę pani, proszę państwa.
- Używając tytułów używamy stopnia „wyżej” w przypadku zastępców, np. do wicekonsula: panie konsulu / pani konsul, do z-cy dyrektora: panie dyrektorze / pani dyrektor itd.
- Pisząc o osobach publicznych nie dodajemy *pan, pani*: na spotkanie przybył ~~pan~~ prezydent Andrzej Duda. Podobnie o osobach znanych: Ten wiersz napisał ~~pan~~ Jan Kochanowski.

Ćwiczenie 91. Wstaw odpowiedzi na pytania rozstrzygające. Odpowiedzi poprawne utwórz z wypowiedzeń prawidłowych.

WZÓR: Czy wypowiedzenie *na pierwszy pogląd* jest prawidłowe? Niestety nie, powinno się powiedzieć: na pierwszy rzut oka.

tak / nie / niestety nie / tak, oczywiście / przykro mi, ale nie

- na pierwszy pogląd*;
- chciałabym zaśpiewać dla państwa [do komisji konkursowej];
- dla was chciałabym zaśpiewać [do komisji konkursowej];
- i wtedy człowiek czuje się szczęśliwy [do komisji egzaminacyjnej];
- i wtedy czujesz się szczęśliwy [do komisji egzaminacyjnej];
- mąż, na którego można się pokłasić;
- mąż, na którym można polegać;
- mieć coś na interesie;
- mieć coś na oku;
- na pierwszy rzut oka*;
- nazywam się Jerzy Kowalewski
- nazywam się pan Kowalewski Jerzy;
- panie doktorze;
- panie lekarzu;
- pójdzie pracować na oślep;
- pójdzie pracować w ciemno;
- prawda w oczy kole;
- prawda oczy mi kole;
- puścić mgłę ludziom;
- socjolog, pan Włodzimierz, opowiada historię Polaków na Ukrainie;
- ten wiersz napisał Jan Kochanowski;
- ten wiersz napisał pan Jan Kochanowski;
- Włodzimierz Sokorski, socjolog, opowiada historię Polaków na Ukrainie;
- wziąć siebie w ręce;
- wziąć się w garść;
- zamydląć ludziom oczy;

Jan Kochanowski, książę poezji polskiej. Nr 1 renesansu.

A.2.11.3. Słowa archaiczne, gwarowe i z innych odmian stylistycznych języka.

Ćwiczenie 92. Zmień, umieść w kontekście, według wzoru.

WZÓR: obryzgał go - Ochlapał go samochód, gdy szedł koło przystanku.

A) Słowa archaiczne, gwarowe: palto / zlił się na nich / siedzi złośny / temu czytają; temu smutny / mniej ludno / jestem rady; pani bardzo rada / dziecina / był wojaką / chudoba / wujko / była we wojnę / na 30 grywien pojeść / czegoś myślę sobie / 12 straw / zdybał się z kolegą / raniej / nie kurzyć / dumać / jak się złoży / nijakiego powodu / musi jego kocha / nie podoba, że... / koszycki z jadłem / trzeba poważać ludzi / trza być uważnym / korupcja – to największa bida / na jego podobę

B) Słowa niepoprawne stylistycznie: ma jaki biznes / idzie do roboty; jest w robocie, po robocie

A.2.12. Nieumiejętność zastosowania rzeczownika w miejsce rzeczownika odczasownikowego.

Ćwiczenie 93. Zamień rzeczowniki odczasownikowe na rzeczowniki „normalne” (są w ramce, wstaw w odpowiednim przypadku).

w sferze obsługiwanian; znanie języków obcych; zaczynać ze zmieniania; to kochanie Andrzeja i Oleczki; odznaczała się charyzmatycznością; zwracanie do przyrody; on opisuje przeżywanie i smutek dziewczyny; obchodzenia różnych świąt; na swoje potrzebowanie; po wróceniu z Krymu

charyzmat, miłość, obchody, obsługa, potrzeba, powrót, przeżycie, zmiana, znajomość, zwrot (ku)

A.3. W zakresie konstrukcji składniowych.

A.3.1. Zastosowanie strony biernej w kontekstach, w których nie może być użyta.

Ćwiczenie 94. Zamień na stronę czynną – poprawisz błędy.

Dziewczyna, w której został zakochany. / Ci rodzice nie są zaciekawieni w swoim dziecku. / Ligia była pochodzona z... / Zostałam rozczarowaną. / W filmie jest opowiadane o wojnie.

A.3.2. Niezastosowanie strony biernej w kontekstach, w których powinna być użyta.

Ćwiczenie 95. Zamień na stronę bierną – poprawisz błędy.

wyrzucił się z miasta; talent przekazał się mojej siostrze; stwarzał się przez wieki; dzieła wciąż publikują się i czytają; opisywały się rzeczy; w wierszach podejmują się ludzkie problemy;

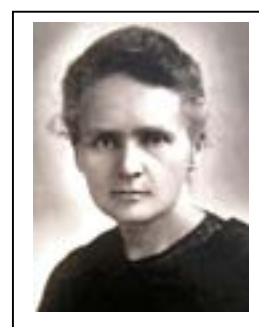
A.3.4. Niezastosowanie formy bezosobowej.

-ać – -ano (kochać – kochano)
-eć – -ano (chcieć – chciano)
-ić – -ono (kupić – kupiono) Ale: lubić – lubiano; ale: zasłonić – zasłonięto.
-yć – -ono (liczyć – liczono)
-ść – -ono (trząść – trzęsiono) Uwaga na alternacje ą:ę.
-źć – -ono (gryźć – gryziono)
-ąć – -ęto (wziąć – wzięto)
pić, bić, żyć, szyć... – pito, bito, żyto, szyto...   🎵 Zasiali górale żyto, żyto... 😊
trzeć, drzeć... – tarto, darto...   Bułka tarta.

Ćwiczenie 96. Zastosuj formę bezosobową na -no / -to.

WZÓR: w sklepie nie chciały jej sprzedać – w sklepie nie chciano jej sprzedać

we Lwowie otworzyli restaurację
był zgubiony telefon komórkowy
im dali zadanie
w rodzinie Marii Curie-Skłodowskiej szanowali zajęcia naukowe
w TVP często pokazywali sukcesy polskich sportowców
otworzyli nowe sklepy
w średniowieczu wybudowali mury obronne tego miasta
ufundowali nam kurs języka polskiego

czyta się / czytało się / przeczyta się = „ono” + się*
możesz → można; potrzebujesz → trzeba
* ten, kto to mówi, też to robi / robił / zrobi..., np.: Na studiach, w 1964, to się imprezowało,
że ho, ho...

Ćwiczenie 97. Zastosuj formę bezosobową typu „robi się”.

WZÓR: słówka „przepraszam” używają... – słówka „przepraszam” używa się...

dają dużo zadania domowego; w szkole dzieciom robią sprawdziany; na Ukrainie nie obchodzą...; w różnych krajach wychowują dzieci bardzo różnie; zazwyczaj kobietę ukazują jako

– *Już się robi, pani kierowniczo!*
– *Ta to się robi...* (Dziadek Władek)
– *Się robi!* / – *Robi się!* (...że od razu)

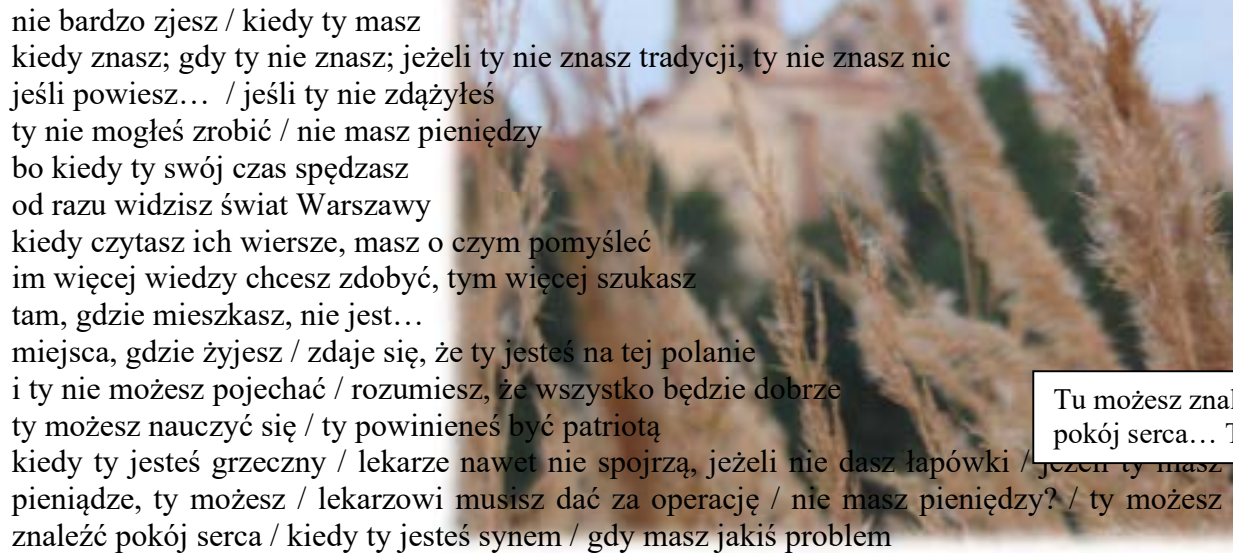
Ćwiczenie 98. Zastosuj formę bezosobową typu „robi się” / „robiło się” / „zrobi się”.

WZÓR: gdy stoisz – gdy stoi się

nie jesteś skrępowany
żeby pokazać, że ty masz jakieś maniere
kiedy jesteś pozostawiony
kiedy mówisz do jakiegoś swego przyjaciela
spotkasz człowieka
jeżeli chcesz...
lubisz Ukrainę

Pamiętaj!
Nie mów do komisji
egzaminacyjnej przez ty!
~~Bo wiesz, jak jesteś...~~
TAK mów: Bo wiedzą
państwo, jak jest się...

Być, czuć się, zostać... itd. + kim? / jakim?
Np. Czuć się zagubionym, samotnym, odrzuconym
i nikomu niepotrzebnym, jak ja...

nie bardzo zjesz / kiedy ty masz
kiedy znasz; gdy ty nie znasz; jeżeli ty nie znasz tradycji, ty nie znasz nic
jeśli powiesz... / jeśli ty nie zdążyłeś
ty nie mogłeś zrobić / nie masz pieniędzy
bo kiedy ty swój czas spędzasz
od razu widzisz świat Warszawy
kiedy czytasz ich wiersze, masz o czym pomyśleć
im więcej wiedzy chcesz zdobyć, tym więcej szukasz
tam, gdzie mieszkasz, nie jest...
miejsca, gdzie żyjesz / zdaje się, że ty jesteś na tej polanie
i ty nie możesz pojechać / rozumiesz, że wszystko będzie dobrze
ty możesz nauczyć się / ty powinieneś być patriotą
kiedy ty jesteś grzeczny / lekarze nawet nie spojrzą, jeżeli nie dasz łapówki / jeżeli ty masz
pieniądze, ty możesz / lekarzowi musisz dać za operację / nie masz pieniędzy? / ty możesz
znaleźć pokój serca / kiedy ty jesteś synem / gdy masz jakiś problem

Tu możesz znaleźć
pokój serca... Tyniec...

B. Błędy tworzenia. / B.1. W zakresie fleksji. / B.1.1. Czasownik. B.1.1.1. Błędnie utworzone formy bezokolicznika.

Ćwiczenie 99. Utwórz bezokoliczniki od form osobowych.

WZÓR: Ja mam – mieć.

1. ja myślę – ...; 2. ty stoisz – ...; 3. on powiedział – ...; 4. ona widzi – ...; 5. mnie boli – ...; 6. ono słucha radia – ...; 7. zapomniałem! – ...; 8. my usiedliśmy – ...; 9. „wy nie wiecie, a ja wiem...” – ...; 10. oni jutro popatrzą – ...; 11. „lekarzu, ulecz samego siebie” – ...; 12. one otrzymują – ...; 13. ja wyleczę się sam – ...; 14. ty zaczniesz – ...; 15. co ty mówisz? – ...; 16. on odwiedzi ją – ...; 17. kto stawia? – ...; 18. ona ceni go – ...; 19. służę! – ...; 20. co masz? – ...; 21. czy podkreślacie? – ...; 22. jutro pomyślę – ...; 23. modlisz się? – ...; 24. nie znalazłem – ...; 25. marzę sobie – ...; 26. zrobię! – ...; 27. usłyszysz o mnie – ...; 28. przypominasz sobie? – ...; 29. to odgrywa ważną rolę – ...; 30. uważaj! – ...; 31. co tak siedzisz? – ...; 32. pomyślę nad tym! – ...; 33. chronię – ... .

Ćwiczenie 100. Dopasuj odpowiednie bezokoliczniki.

1. „Litwo, Ojczyzno Moja, ile Cię trzeba ... ..” (A. Mickiewicz) 2. „... by cię mądrości za drogie pieniądze...” (J. Kochanowski) 3. „Spieszmy się ... ludzi, tak szybko odchodzą.” (ks. J. Twardowski) 4. „... ? Tego nie robi się kotu!” (W. Szyborska) 5. Ach, tak ... i się więcej nie ...! 6. Zasada studenta 3xZ: ... , ... , ... 7. Tak, co ... , co ... ? 8. Proszę nie ... ! 9. Czy mogłabyś ... okno? 10. Proszę ... pasy! 11. Lekarz: ... . Nie ... . 12. Proszę ... PIN i ... zielonym. 13. Mama na placu zabaw: Michałku, proszę nie ... . Mama w domu: Michał! Nie ... mi tutaj!!! 14. Kto jest za przyjęciem ustawy, proszę ... rękę i ... przycisk. 15. Te tabletki ... 3 razy dziennie. 16. Głodnych - ... , spragnionych - ... , więźniów - ... , podróżnych – w dom ... . 17. To ja, proszę ... . 18. Nie ... się. 19. „Jestem z miasta, to ..., jestem z miasta, to ..., jestem z miasta, to ..., ... i ... .” (Elektryczne Gitary)

biegać; cenić; nacisnąć; czuć; kochać; kupić; nakarmić; napić; obudzić;
oddychać; odwiedzać; otworzyć; palić; podnieść; przyjąć; robić; słyszać;
widać; wprowadzić; wychylać; zakuć; zaliczyć; otworzyć; umrzeć; zapiąć;
zapomnieć; zasnąć; zatwierdzić; zażywać

„Litwo, Ojczyzno moja...” Mickiewicza miał na myśli kraj urodzenia,
Litwę geograficzną, Wielkie Księstwo Litewskie. Na zdjęciu
Nowogródek – tu spędził dzieciństwo mały i młody Adam.

B.1.1.2. Błędnie utworzone formy czasu teraźniejszego i przyszłego prostego.

Ćwiczenie 101. Utwórz odpowiednie formy czasu teraźniejszego lub przyszłego prostego.

rozumieć – ja ...; brać – on ... prysznic; być – podróże ... przyjemne!; widzieć – bo ... synku...; iść – dziecko ... spać; spotkać się - ... jutro o 16.00; modlić się - ... rano i wieczorem; latać – latawiec ... po niebie; wracać – mama ... z pracy; układać – ojciec ... puzzle; oglądać – codziennie [ja] ... telewizję; czytać – [ja] ... „Gościa Niedzielnego”; spotykać się – [ja] ... z nią już dwa lata; jeść – [my] ... śniadanie o 7.00; wyrosnąć – kiedy ... , zostanę pilotką; przebywać – ona ... z nami; mieć – jakie cechy ... ten naród?; mieć – co ... na śniadanie?; lubić – kto ... nas?; zagrać / odpoczywać – jak ..., to ...; móc – dziecko nie ... tak mówić!; piec – oczy mnie ...; odjeżdżać – „Czemu, cieniu ...” (C.K. Norwid); zobaczyć – przestań, bo ...; zmienić – wiersz ... go; spojrzeć – on nawet nie ... na mnie; powiadać – oni ..., że...; sprzedawać – moja mama ... w sklepie; wkładać – ... się jajko do środka; ukarać – mama mnie ... jutro za to!; umieć – ja ..., ty ..., on ..., ♪ „Ci ..., a ci *umia” (Elektryczne Gitary); jechać – oni ... do Warszawy; zachwycać – „A mnie nie ... .” (W. Gombrowicz); działać – to radio nie ...; potrafić – Polak ...!; dotyczyć – coś ... czegoś; żyć – ♪ „Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my ...”

Ćwiczenie 102. Popraw błędy.

teraz ja idzie spać; ja bierę prysznic; ona maje; maje ta rzeka ...; inżynier maje pieniądze; człowiek nie mogę wierzyć; one moge wyglądać tak: ... ; kto nie moge?; pan moga; każdy moga; dzieci musi; tykaje zegar; odwiaują babcię; przemyśla swoje życie; często pomyślał o życiu; poetka zwróca uwagę na ...; przewaga dobra strona; Karpiński proszę Boga o ...; autor patrze na rzekę; on widzę; rzeka, która się wylywa; tradycje obejmuje; należe też udzielić; ludzie chodzo i spacerujo; ja będzie; bierzem olej...; oni biorzą kotka; często ludzie używa...; [ja] zgadza się z tą autorką; [ja] przyjdzie; ona widze postępy; kiedy stawimy buty w przedpokoju, ...; on coś konstruuje, stworza; jakoś muszemu to zrobić; ja powinienam; rozstrzepamy, wsepamy, płukamy i lamy; jutro oni wyjeżdżą do babci; milicja drogowa zatrzymują kierowców; to sytuacji nie polepszuje; już nic nie wiemy; człowiek wierze w Boga; myśląm, że...; rodzina składa się z... ; wyjedziem [ja] do Polski; ja widzi to inaczej; [on] sprzątaje, uśmiechaje się; narastaje to cierpienie; ciekawi ich surowce; jeśli nie dotrzymywa umowy, to ...; oni będą to oglądać; oni idzą na cmentarz; wydawamy za dużo pieniędzy; marszrutki jedzą; rodzice mnie nie rozumiają; dziewczyny wstydają się; kiedy utracasz bliskiego człowieka ...; podzielają pracę; zapłaciś za mnie?; życie się poprawie; każdy dają, łapówki biorzą wszyscy, nie maje znaczenia kim są; dużo ludzi mówie, że ...; człowieka dręczy różne choroby; politycy kupiają sobie popularność; autor kładzi nacisk na ...; wracajemy, bo zwariowamy; nie istnieje cuda; mnie ta tragedia nie dotycza; zawsze następia przemijanie pokoleń; czytelnik nie rozumi; skupiają ziemię pod inwestycje; minuty pełzą; ja bardzo prosę / proszem, on proszęm; jej postać zmuszuje do myślenia; Mickiewicz pokaza w tym wierszu, że ...; aktor występia na scenie; ja tam takich scen nie lubiem; przychodzie pora egzaminów; źle jest, kiedy zapomniamy kluczy

B.1.1.3. Błędnie utworzone formy czasu przeszłego.

Ćwiczenie 103. Popraw błędną formę i uzupełnij pozostałe osoby (w rodzaju użytym w błędzie).

znalazłem	znaleźliśmy				
znalazłeś	znaleźliście				
znalezł - znalazł	znaleźli	przyłapał		wyszoł	
przyszła		stała		bojała	
	mali		bojali się	siedziała	
odpowiał			zjęli		chcieli
ukłło			należali		mali
				przeszłem	
ochrzęścił		lubił			
	przyjeździeli	zacheęła			zapomnieli
	myślali	przypomnił			wnieśli
tworzył		korzystowała		umirał	
zadowalniało		odnalezł		zaczęł	
słyszelo			zaczęli	siedział	
przyjszłość					
			istnęli		jadli

B.1.2. Rzeczownik – błędnie utworzona forma rzeczownika (i liczebnika głównego *tysiąc*).
B.1.2.a. Mianownik (i B.I.mn.).

Pamiętajcie:

1. rok – lata; człowiek – ludzie; dziecko – dzieci; dzień – dni; tydzień – tygodnie; imię – imiona.
2. Odebranie końcówki -owie często jest deprecjonujące: np. konsulowie to jest coś (ktoś), a konsule... Słowem, o konsulów (i ich końcówki) trzeba dbać! Nakarmić, napoić (!), dobrym słowem pocieszyć...

Aby utworzyć M.I.mn., postępuj zgodnie z instrukcją:

Czy to jest rodzaj męskoosobowy czy niemęskoosobowy?								
Niemęskoosobowy (uff!, pół biedy...)				Męskoosobowy (masz przechlapane...)				
Czy w liczbie pojedynczej ten wyraz nie był przypadkiem w rodzaju nijakim?				Czy może temat kończy się na spółgłoskę miękką?				
Był? Hurra!	Nie był? No, trudno...			Tak!		Nie...		
	Czy temat kończy się na spółgłoskę twardą?			Hurra! Ale nie dotyczy „c” ☹.		Czy są to wyrazy specjalne: ksiądz, brat?		
	Tak? A nie jest to k, g?	Nie, miękka...*				Tak.	A może są to słowa z kategorii „rodzinka” lub „zawody” (niektóre) lub „narodowości” (czasami) lub „nazwiska” + panowie, uczniowie, widzowie, drhowie?	
Nie!	Tak, k, g.	To super! -ść?		Hurra!		Tak.	Nie? No to, alternacje...	
-a	-y	-i	-e		-a		-i (-y, po alternacjach)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

1 – okna, krzesła, muzea, zadania, imiona, zwierzęta. Też: akta, cuda.

2 – domy, krowy, kobiety. Ale: -ans – -anse: niuanse, finanse. Ale szympansy!

3 – książki, nogi.

4 – maści, kości, ości, wątpliwości, miłości.

5 – konie, Basie, hotele, pokoje, lekarze, koce, kosze, noże, klacze, pieniądze, kardridże.

6 – nauczyciele, lekarze, papież, oldboje, gracze.

7 – księża, bracia.

8 – inżynierowie, fotografowie, wujkowie, dziadkowie, dziadowie, wnukowie, kuzynowie, Arabowie, państwo Nowakowie, mężowie (uwaga na ą:ę), królowie, konsulowie, sędziowie, profesorowie.

9 – b–bi / c–cy (chłopiec – chłopcy) / d–dzi (sąsiad – sąsiedzi) / f–fi (szeryf – szeryfi) / g–dzy (chirurg – chirurdzy) / h–ży / ch–si (Czech – Czesi) / k–cy (Polak – Polacy) / ł–li (diabeł –

diabli) / m–mi / n–ni / p–pi (chłop – chłopci) / r–rzy (dyrektor – dyrektorzy) / s–si (hipis – hipisi) / t–ci (turyista – turyści) / w–wi / z–zi (Francuz – Francuzi).

Ale jest też grupa, która ma nacechowanie stylistyczne:

diabli: „diabli nadali”;
 chłopaki: *fajne z was chłopaki*, *Chłopaki nie płaczą* (film);
 dziady: „zejść na dziady”, *Dziady cz. II* (A. Mickiewicz);
 dziadki: w tym szpitalu same dziadki;
 chłopcy: ♪ *Gdzie te chłopcy...?* (D. Rinn);
 Krakusy (=Krakowianie = Krakowiacy).

Dziady cz. II. Ciemno wszędzie, głucho wszędzie, co to będzie... Obok w Wilnie 2023 (TVPiS) zrobiło, niezłe, ale „moje” lepsze 😊. Zaprosicie mnie, to Wam odprawię!

Ćwiczenie 104. Z błędnej formy utwórz liczbę pojedynczą i mnogą w mianowniku.

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga	Forma błędna
<i>dziecko</i>	<i>dzieci</i>	<i>dwa *dziecka</i>
<i>życie</i>	<i>życia</i>	-----

Formy błędne: animatory, satysfakcji, autory, babci, błąd, Bog, boginia, bohaterowi / bohaterzy, bratowie, Brytyjczyki, cerkwy, chłopacy, członki, czytelniki, dziadki, emocji, tańcy, farmaceut, fotografii, gości, gospodynia, grze [od: gra], historija, idei, imienie, interpretacji, kałuży, kobieci, kolegi, kolonii, koni, koralu, kotwicy, Kozaki, krai, królówi, kropli, lekcji, ludzi, materiale, medali, mąż, mężczyzny, milicjanty, ministranty, mistrzynia, morderce, mszy, muzykanty, muzyki, myśle, nauczycieli, niemowlęcie, noweli, obyczaj, odpowiedzie, oficerzy, ojcy, okolicy, oligarchija, oligarchy, opinii, opinija, owcy, 2 pani, patrioty, pieniędzy, piętza, pisarzy, poety, poezji, Poliaki, pracy, pralni, prezydenta, przyjaciół, psychologa / psychologu, rękie, represji, restauracji, rewolucji, rodzicy, roki, roli, romantyki, rówieśniki, rozpaczy, rybaki, rzeczce, Sarmaty, sąsiadzie, sędzi, sprzedawczynia, studenci, stworze, święta, symboli, sytuacji, talerzy, technologii, tradycji, trzydziestolatki, tysięcy, uczestniki, uczniu, ulicy, urzędniki, utwory, wędrownice, widzy, wierszy, wieży, Wigilija, władzy, zbrodni, zęb, zwierzęto, Żydy.

Liczba mnoga (użyta jako liczba pojedyncza): szczęścia, dopełnienia, wzbogacenia, zwrócenia, odrodzenia, rozumienia, wyrażenia, średniowiecza.

Ćwiczenie 105. Wpisz prawidłową formę w tabelkę. Utwórz liczbę mnogą.

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga	Prulalia tantum
<i>krawat</i>			<i>krawaty</i>	

krawatka, adresa, album, antyk, baroko, cel, cerkwa, cięż, cud, cukierka, domen, medali, gimnazja, gotyka, herbat, jedynaka, kajaka, kąpielu, klas, kostium, Meksyka, metod, metod, miesiąc, monopola, muzeum, odzież, oleja, państwo (pan + pani), parad, perfum, poema,

problema, programa, przestrzeń, ptaszka, ratusza, raz, recept, rol, ryma, sałat / sałatek, soneta, stosunko, studia, studia (liczba pojed.), systema, szal, tablet (lekarstwo), cech, tysiąc, wakacja, wind, wizyt, życia

B.1.2.b. dopełniacz. / B.1.2.c. Celownik. / B.1.2.d. Biernik.

B.1.2.e. Narzędnik. / B.1.2.f. Miejsownik.

Jak zrobić końcówkę? Parę zasad – parę chwytów...

D.l.p.r.m.	-a czy -u? (krawatu / krawata?). Nie ma zasady ☹. Na pewno żywotne -a. Miasta (w Polsce) na 99% -a (Krakowa...), ale -ku / -gu (czasami, np. Kołobrzegu, Białegostoku..., ale Sanoka).
D.l.p.r.ż.	-i po tematach zakończonych na spółgłoskę miękką (babci); -y / -i (po tematach zakończonych na spółgłoski twarde, ale -ki / -gi: nogi, książki).
C.l.p.r.m.	-u czy -owi? Wszystkie nazwiska i imiona (o rzeczownikowej odmianie): -owi: Adamowi Mickiewiczowi. Kilka wyjątków: panu, ojcu, psu, kotu. „Psu na budę” = niepotrzebne nikomu. „Umrzeć? Tego nie robi się kotu” (W. Szymborska”).
B.l.p.r.m.	Żywotne: -a (psa), nieżywotne: = M., ale wiele grup ma -a (tańce, papierosy, marki samochodów, warzywa, owoce, „coś z grupy, paczki i koszyka” (<i>daj mi paluszka</i>). Tendencja -a (mejla, sms-a...).
B.l.p.r.ż.	-ę. Ale: panią. I te na -owa: widzę panią dyrektorową, królową, krawcową.
N.l.p.r.m.	-em. Uważajcie na: turystą, poetą...
W.l.p.r.ż.	-u (po tematach zakończonych na spółgłoskę miękką: Basiu...), -o – reszta, np. Barbaro... Ale wyrazy zakończone na spółgłoski funkcjonalnie miękkie i -ść mają -i: o myszy ma! / o klaczy ma! / o wolności! / o miłości! (gdzieś ty...?) / 🎵 O radości, iskro bogów, kwiecie Elizejskich Pól! (bo my jesteśmy w UE!, już 20 lat!)

Pamiętaj:

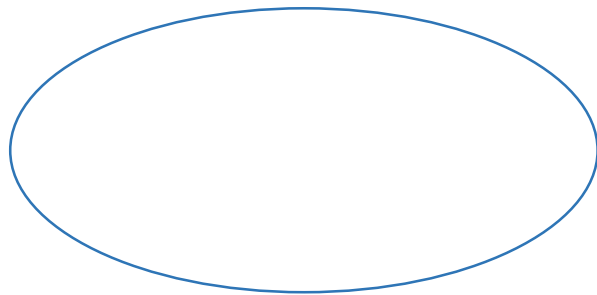
- O alternacjach ó:o, np. wóz – woza, wozem...; wróg – wroga, o wrogu...; o:ó, np. siostra – siostr; ą:ę, np. urząd – urzędów.
- O tym, że w odmianie liczy się rodzaj gramatyczny, nie logiczny (lub biologiczny lub genderowy), a więc np. ten poeta odmienia się jak ta kobieta ☺. Szkoda, że w drugą stronę to nie działa i ta noc nie odmienia się jak ten koc...
- W C.l.p.r.m. (prawie) wszystkie rzeczowniki osobowe mają końcówkę -owi, np. człowiekowi; pamiętaj o: ojcu, panu, księdzu.
- W B.l.p.r.m. powinna być forma mianownika dla wszystkich nieżywotnych, ale często nie jest – pamiętaj o nazwach tańców, papierosów, marek samochodów, „czymś z grupy” (*daj cukierka*), owocach i warzywach. No i że jak coś nie żyje, a żyło – to jest żywotne po śmierci, np. *jem kurczaka*. Duch jest żywy (*widzę ducha*).
- W B.l.p.r.m. mnóstwo rzeczowników (nieżywotnych) koniecznie chce ożyć i przybiera końcówkę -a (jak dopełniacz). Proceder jest legalny (np. *mam pecha*) lub nielegalny, a służby językoznawcze bezskutecznie z tym walczą, np. *wysłałem mejla, sms-a, prowadzę bloga*. Pamiętaj! Na testach – tylko legal!
- W N.l.mn. część rzeczowników zamiast przyzwoitej końcówki -ami przybiera króciutką -mi, np. ludźmi, dziećmi, braćmi, gośćmi, liśćmi, końmi, nićmi. Ale gałęziami, śmieciami – normalnie!
- Zasady tworzenia Msc.l.p. są nie do nauczenia... Lepiej zapamiętać alternacje.

- Niektóre rzeczowniki r.m. (w tym miasta, m.in. Wrocław, Radom) zakończone na spółgłoskę twardą tak naprawdę zakończone są na spółgłoskę miękką, tylko że nam stwardniała przez wieki w mianowniku, ale w D. czy Msc. zachowała miękkość, np. gołąb – o gołębiu, Wrocław – do Wrocławia. A skąd macie to wiedzieć? Z życia, z życia... Dużo czytać ☺.

Uwaga!

Przed przystąpieniem do tworzenia końcówek skonsultuj się z lekarzem lub farmaceutą, gdyż każda końcówka niewłaściwie utworzona może spowodować wzrost ciśnienia, udar mózgu, a nawet zgon. I mało Ci z tego przyjdzie, że po śmierci zachowasz żywotność... (Do konsultacji wystarczy też dr filologii polskiej...)

Ćwiczenie 106. Wstaw w tabelkę brakujące przypadki (w odpowiedniej liczbie) – zwróć uwagę na błędy.

dopełniacz	celownik	biernik	narzędnik	miejscownik
tych szympansów <i>szympansów</i>	<i>szympansom</i>	<i>szympansy</i>	<i>szympansami</i>	<i>szympansach</i>
pierwszy wrześniu				
mejle od jakiejś kobiecie				
z jednej stroni				
diabeła				
koło obraza				
ktoś z koleg, do koledzy				
nie lubię mroz				
księdzy			z księżdami	
		proszę księdza		
jest dużo laureaciw				
pojechali do Niemców, do Niemczach				w Niemcach
				na Węgrach
główka czosnoka				
armaty broniły Jasnej Górze				
żał tego zwierzęta				

♪ Dnia 1 września roku pamiętnego, wróg napadł na Polskę... (jedna z tzw. zakazanych piosenek).

Jasna Góra. Część Częstochowy, znajduje się tam klasztor oo. Paulinów, a w nim słynąca łaskami ikona Matki Bożej. Armaty broniły Jasnej Góry przed Szwedami w 1655 roku.

uczni					
pigułok					
nie mieli żadnych pieniędzy, pieniędzy, tyle pieniądze zapłaciła,		za pieniądze mogą pomagać	z pieniędzmi	o pieniądzech	
nie zapamiętałam imiona					
dużo siostr					
wąza					
wyjechał do Włoszech, pochodzę z Włoszech					
kilka kocię					
imię mojego tata					
człowieków, dla innych ludzie					
harmoniji					
tej epocy					
dla wszystkich kwiat			Wyjechał do Włoch. Głupi... Polska jest taka piękna...		
wszystkich dzieciów, matki naszych dzieć, dzieciów	oddaje się małym dzieciom, dziecióm				powiedzieć o dzieci
przyjaciółów, przyjaciółów	przyjaciółom		przyjacielami		
przyjacióła					
ma trzech braciów			za młodszymi bratami		
do pańskiego dworzu					
oczów					
sędzi, i inny sądzi					
dziewczęt					
życie					
myślona					
wzbogaczona					
noblista			Pański dwór. Dworek szlachecki. Symbol domu polskiego. Na fot. dworek w skansenie w Przeworsku.		
literatura polskiej					
z nowely					
wódza					
zwierzęta					
miłości					

aniela		Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> , fragment ks. I	
ból	Pan Bóg nie może zaradzić jego bolu	<i>Śród takich pól przed laty, nad brzegiem ruczaju, Na pagórku niewielkim, we brzozowym gaju, Stał dwór szlachecki, z drzewa, lecz podmurowany; Świeciły się z daleka pobielane ściany, Tym bielsze, że odbite od ciemnej zieleni Topoli, co go bronią od wiatrów jesieni. Dom mieszkalny niewielki, lecz zewsząd chędogi, I stodołę miał wielką, i przy niej trzy stogi ... w tym domu dostatek mieszka i porządek. Brama na wciąż otwarta przechodniom ogłasza, Że gościnna i w swych wszystkich w gościnie zaprasza.</i>	
piora			
smaku	smakowi		
	dzięki sportu		
	wybacza zamachowce		
	pomnik smoku		
	musi pomagać matkę		
	nie poddaj się temu wpływu		
	nie odpowiada wiekowi		
	szkodzi organizmu		
	braku		
	wbrew tematowi		
	poetę		
	tworcu		
	narodu		
	rozwoju		
	postępu		
	dzięki wątku miłosnemu		
	bohaterowi		
	rozumowi		
	swemu krajowi		
		mieć męża	 <p>Pocie... „Zaczarowany dorożkarz, zaczarowana dorożka, zaczarowany koń...” (K.I. Gałczyński)</p>
		ma krawatem	
		do walki o utrzym	
		jedną panią, przepraszam pani, przepraszam panie	 <p>Odczuwając ducha świąt... Wszystkich Świętych. 1 listopada... Dla mnie: najpiękniejsze święto w roku! Tylko w Polsce jest tak piękne!</p>
		miałam taki pech	
		je jakiś ten kurczak	
		odczuwając ducha świąt, mieć silny duch	
		prosić o pomoc, jadać na pomoc	
		mam myśle	
		śpiewa mazurek	
		troszczy się o losu	
		temperaturę	
		na wigilię	
			z gastronomią
<div data-bbox="161 1379 533 1505" data-label="Text"> <p>Proszę panią o coś... Ale wołamy: Proszę pani! Proszę pani!</p> </div>			
<div data-bbox="229 1543 549 2031" data-label="Image"> </div>			

<p>... pociągnął za sznurek, by stary Dąbrowskiego posłyszeć Mazurek... (A. Mickiewicz)</p> <p><i>Jeszcze Polską nie zginęła Kiedy my żyjemy Co nam obca przemoc wzięła Szablą odbierzemy</i></p> <p><i>Marsz, marsz, Dąbrowski Z ziemi włoskiej do Polski Za twoim przewodem Złączym się z narodem</i></p> <p><i>Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę Będziem Polakami Dał nam przykład Bonaparte Jak zwyciężać mamy</i></p>		przyjacielką	
			o przyjaciel- kach
		byli gośćmi	
		rękami	
		chrześcija- ninką była	
			na tym wjaździe
			w Wrocławiu
			w mieściach
			na tych forumach
			po studii
			w Domie Polskim
		o sąsiedziach	
		na wiesi	

Dopełniacz liczby mnogiej – wersja uproszczona.

-ÓW	dom: dom-ów poeta: poet-ów	(nic)	lampa: lamp; zadanie: zadań W razie problemów fonetycznych: dodać -e-, np. krzesło: krzesel.
Dokleić do tematów rzeczowników zakończonych na spółgłoskę twardą. + grupa typu „poeta”. Uwaga – j jest tu „twarde”: pokojów, napojów... Radiów? ☺ Uwaga na mężów!		Obciąż samogłoski rzeczownikom zakończonym na samogłoskę (robić to delikatnie, żeby nie bolało). Zazwyczaj zachodzą alternacje: o:ó, np. siostra – sióstr; ę:ą, np. dziewczęta – dziewcząt. Radej? ☺ Uważać na Rosjan! (nie: Rosjaninów). No i stulecie: stuleci. Czasami może być „normalnie” (kawiarn, kopalń) i „nienormalnie”: kawiarni, kopalni. Te na -yja / -eja / -ja (zapisywane „ja” lub „ia”) są w następnej grupie, niestety...	
-i	nić: nici idea: idei	-y	noc: nocy
Dokleić do tematów rzeczowników zakończonych na spółgłoskę miękką. Pamiętaj: l jest miękkie (hoteli). ... no i zapamiętaj te idee, Koree...: idei, Korei... Tuja: tui, szyja: szyi, telewizja: telewizji. Oczywiście wypada „latające e...”: stopień – stopni, ale nie zawsze: grzebień – grzebieni... Jakby jednak j było miękkie, to pokoi (powstało z *pokoji), napoi??? Radii? ☺		Dokleić do tematów rzeczowników zakończonych na spółgłoskę funkcjonalnie miękką. Jest ich 7: c, cz, dz, dź, sz, ź, rz. Tu, niestety, jest sporo wyjątków... No i są alternacje: ą:ę, np. miesiąc – miesiący, pieniądz – pieniądze; dz:ż, np. ksiądz – księży. Zapamiętaj: Nie mam pieniędzy!!! No i mężów (a nie męży) – z nimi zawsze kłopot...	

Uwaga na wszelkie formy nieregularne, które są nieregularne również w dopełniaczu: oczu, uszu, przyjaciół, braci, sędziów, dzieci, dni / tygodni, ludzi, uczniów... Niektórzy (ważni bardzo!) zakończeni na -l bardzo lubią mieć -ów: królów (ale święto Trzech Króli normalnie), konsulów...

Ćwiczenie 107. Zamień końcówki D.l.p. z -a na -u lub z -u na -a. Zapamiętaj!

do ratuszu, do szpitalu, do przedszkolu, nie ma deszcza, z kościołu, do ich świata, akty podziękowaniu, do akademiku, do młynu, nauczyła się wierszu, naroda, z Konstantynopolu, do supermarketa, do piecu, do Londyna, do Paryżu, cementarzu, sosa, keczupa, w połowie października, do chlebu, od samolota, do domofona, warsztata, do koleżdza, do Izraelu, do obiada, tego artykuła, do psychologa, pokpiwa sobie z teologa, do środka, wieczora, kawałku, symbola, podmiota, soneta, ryma, Celsiuszu, do Rzymu, papieru, utworu, groba, życia, telefonu

Ćwiczenie 108. Korzystając z uproszczonej zasady tworzenia D.l.mn., dobierz odpowiednie końcówki – popraw błędy.

częściów, regułów, woin / wojn / wójn, witaminów, magnaci, pisarzej, rangów, barierów, żołnierzów, meblów, etykietów, imieninów, modeliów, mow, bankiw, ustawów, cechów, lekarzów, rzeczów, wierszów, zwyczaj, twórca, stopnie, megapiksela, hrywień / grywni, przedstawicielej / przedstawicielów, chmurów, stuleć, tysięcy, pieniędzy / pieniądzy, tradycyj / tradycjów / tradycj, symbolów, kadrów, lzej (od: ła), refleksyj, miesięcy, historij

Ćwiczenie 109. Popraw błędne formy D.l.mn., dopasuj poprawne formy do odpowiednich miejsc w tabeli. Czy wszystkie udało się dopasować?

odsetków, szympanse, koleg, księdzy, Niemców (państwo), witaminów, pigułek, metodów, braciów, tysięcy, modeliów, przyjaciółów, mow, oczów, rzeczów, zwyczaj, dzieć, ludzie, Rosjanów, idej, hrywni, pisarzów, cechów, przedstawicielów, stuleć, rangów, uczni, imieninów, węży, męży, problem, siostr, tradycjów, historij, celi, program

* 🎵 Zero, czyli nic... (Budka Suflera)

-ów	-0*	-y	-i
	<i>odsetek</i>		

Ćwiczenie 110. Wstaw końcówkę osobową -owi w C.l.p.

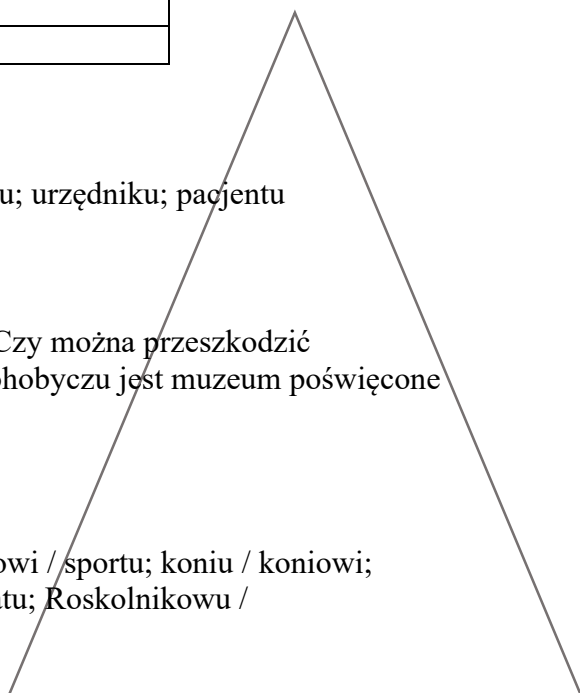
mężu Pawłu; człowieku; szefu; czytelniku; autoru; żołnierzu; urzędniku; pacjent

Ćwiczenie 111. Wstaw odpowiednią końcówkę C.l.p.

„tego nie robi się (kot) ... ” / Przyglądam się (gałąź) ... . / Czy można przeszkodzić (zamachowca) ... ? / Trzeba pomagać (matka) ... . / W Drohobyczu jest muzeum poświęcone (Bruno Schulz) ... .

Ćwiczenie 112. Wybierz końcówkę celownika: -u / -owi:

Pawłu / Pawłowi; mężowi / mężu; smaku / smakowi; sportowi / sportu; koniu / koniowi; braku / brakowi; człowiekowi / człowieku; tematowi / temat; Roskolkowu /

Roskolnikowowi; wątku / wątkowi; rozumu / rozumowi; krajowi / kraju; udu / udowi; psu / psowi

Ćwiczenie 113. Wstaw końcówkę -om w C.l.mn. – popraw błędy.

zwierzętam – zwierzętom; horoskopam, hasłam; uczuciam; kobietam; politykam; personam; inwestoram; oligarcham; feministkam; chłopcam; bohateram; zwycięzcam; milicjantam; bogam; dzieciom; chłopom; utworom; kolegom; koleżankom; lekarzom; ludzi / ludzom; więźniowym (od: więzień)

Ćwiczenie 114. Wstaw końcówkę -ę w B.l.p.r.ż.

matku widzę; zna tę rybę; by zaprezentować osobę przedstawioną; przedstawiać komuś jakąś osobę; mieli dobrą kwalifikację; oglądał telewizję; mamy łyżkę; kostkę; mamy gramatykę; Kartę Polaka; czyta książkę; zapinkę; wyklada historię; trzyma ją za rękę; ma piękną żonę; poznali Ukrainę; na moją opinię; miał we władaniu ziemi; przez korupcję; swoją wiedzę; mają migrenę; walczyli o idee; bardzo go szanuje jako pianistę; oddajcie nagrodę; mamy taką wizję; mają swoją historię; na którą godzinę; kontrolują naturę; prowadzi taką samą pracę literacką; utraciła tę funkcję; tęsknotę; znajdzie komórkę; dziękuję za uwagę; mieć nagrodę; mamy naturę; obserwujemy ewolucję; mamy historię; prawdę; dają nam wiedzy; drogą do Polski; zaczęłam czytać nowelę

Ćwiczenie 115. Wstaw formy narzędnika w odpowiednie pola tabeli. Zwróć uwagę na błędy – nie popełniaj podobnych!

-ą (rodzaj żeński)	-em (r. męski i nijaki)	-ami (liczba mnoga)
	<i>dzieckiem</i>	

z dzieckom; z rodzicami; on jest naukowcą; jest inwalidem; żurnalistem; noblistkoj; być patriotem; był obrońcem; bandytem; politykem; humanistem; on był zwycięzcam; on był ukraińskim poetem; z sąsiedziami; naszym hasłom; ze swoją córeczkę / córeczkoj; tańcami; jest stypendystem; nad morzu; on jest jedynaką; być patriotem; sam jestem programistom; problemą; jest najważniejszą częściami; tętnił życiami; uczuciami; zabitego strzała miłości; oćmi (od: oko); z piekłom; ze swoją rodzinę

Miejscownik liczby pojedynczej.

Tablica alternacji w miejscowniku liczby pojedynczej.

Rodzaj męski i nijaki	Rodzaj żeński
b + e = bie (klub – o klubie); (niebo – o niebie)	b + e = bie (baba – o babie)
c + u = cu (koc – o kocu); (lico – o licu)	c + y = cy (maca – o macy)
ć + u = ciu (liść – o liściu); (szczęście – o szczęściu)	ć + i = ci (ciocia – o cioci)
cz + u = czu (deszcz – o deszczu); (pnącze – o pnączu)	cz + y = czy (pryca – o pryczy)

d + e = dzie (ład – o ładzie); (stado – o stadzie)	d + e = dzie (środa – o środzie)
	e + i (idea – o idei)
dz + u = dzu (ksiądz – o księdzu)	dz + y = dzy (wiedza – o wiedzy)
dź + u = dźu (bridź – o bridżu);	dź + y = dźy
dż + u = dżu (gwóźdź – o gwoździu); (Bodzio – o Bodziu)	dż + i = dżi (Lidia – o Lidzi)
f + e = fie (fotograf – o fotografii);	f + e = fie (szafa – o szafie)
g + u = gu (gang – o gangu);	g + e = dze (waga – o wadze)
ch + u = chu (grzech – o grzechu); (ucho – o uchu)	ch + e = sze (mucha – o musze)
j + u = ju (maj – o maju); (jajo – o jajku)	j + i = ji / i (Rosja – o Rosji); (szyja – o szyi)
k + u = ku (czwartek – o czwartku); (jajko – o jajku)	k + e = ce (ręka – o ręce)
l + u = lu (bal – o balu); (molo – o molu)	l + i = li (hala – o hali)
ł + e = le (sygnał – o sygnale); (koło – o kole)	ł + e = le (chwała – o chwale)
m + e = mie (dym – o dymie);	m + e = mie (brama – o bramie)
n + e = nie (baran – o baranie); (wino – o winie)	n + e = nie (ściana – o ścianie)
ń + u = niu (koń – o koniu); (zadanie – o zadaniu)	ń + i = ni (niania – o niani)
p + e = pie (chłop – o chłopie);	p + e = pie (lupa – o lupie)
r + e = rze (bar – o barze); (pióro – o piórze)	r + e = rze (kara – o karze)
s + e = sie (stres – o stresie); (lasso – o lassie)	s + e = sie (o kasie)
ś + u = siu (miś – o misiu);	ś + i = si (Kasia – o Kasi)
sz + u = szu (busz – o buszu);	sz + y = szy (kasza – kaszy)
t + e = cie (brat – o bracie);	t + e = cie (wata – o wacie)
w + e = wie (Kraków – w Krakowie); (brawo – o brawie)	w + e = wie (Warszawa – w Warszawie)

x + e = ksie (fax – o faksie);	
z + e = zie (raz – o razie);	z + e = zie (baza – o bazie)
ż + u = ziu (paż – o paziu); (Kazio – o Kaziu)	ż + i = zi (Kazia – o Kazi)
ż + u = żu (garaż – o garażu);	ż + y = ży (gaża – o gaży)
rz + u = rzu (lekarz – o lekarzu); (morze – o morzu)	rz + y = rzy (twarz – o twarzy)

Ćwiczenie 116. Wypełnij tabelę. Pamiętaj o alternacjach w temacie: a:e, np. miasto – w mieście, ciasto – w cieście, gniazdo – na gnieździe; ó:e, np. kościół – w kościele; s:ś, np. boks – o boksie i in.

Błąd	Rodzaj, forma mianownika	Forma poprawna	Alternacje
<i>o tenisu, żyła w Suchym Lasie, o kryzysu</i>	<i>męski – tenis</i>	<i>tenisie</i>	<i>s - sie</i>
po miastu, o tekstu, w instytucie, o kotu, w miaście, o preparatu, po powrocie, po tym przedmiotu, o bycie wsi, w każdym sportu			
w obozie żeglarskim			
w filmie, w Krymie			
w Ameryce, na polonistykę, w tej książce w Polsce, jest na tej rzece			
o kulturze, o wierze			
na drugim piętrze, w dobrym humorze, w letnim taborze, po udarze mózgowym, w teatrze, w tym łagrze	 Polska, mieszkam w Polsce, mieszkam w Polsce, mieszkam tu, tu, tu, tu... (Kult)		
o sułtanie			
w społeczeństwie, są w tym stawie			
w sądzie, po odjeździe			
w księce			
w niebie			
na kościele			

Ćwiczenie 117. Wstaw końcówkę -u w Msc.l.p.

w stryjskim koledzi – koledzu; w hotele; w Torunie; na 3. roku; o tym pisarzu; na podwórzu; o tym człowiekiem; o zdrowym humorzu; tekst o stosunek ludzi do śmierci; powiem o Sienkiewiczowi; mówi o końca świata; w wiersze; w życiu; po rozwinięcia; na jednym oddechie; w oświecenie; w miejsce; na każdym krocie; na portale

Ćwiczenie 118. Wstaw końcówkę -i / -y w Msc.l.p.

w koszule – koszuli; na kuchni; o Natalie, w zamkniętej przestrzeni, przy wieczerze, o telewizję, na ziemi, w podróże, na dusze, na ulice, w Wenecji, o dewaluację, w Grecji, o nadzieje, w pracy, w nowele

Ćwiczenie 119. Utwórz końcówki Msc.I.p.

pianino i fortepian – na ... / Wielkanoc – o ... / artykuł – w ... / *Pan Tadeusz* – w ... / tenis – o ... / koledż – w ... / dom – w ... / dusza – na ... / studio – w ... / kajak – na ... / ratusz – w ... / nadzieja – o ... / morze – na ... / las – spaceruję po

Ćwiczenie 120. Zapamiętaj poniższe frazy i umieść je w dowolnym kontekście.

Walić drzwiami i oknami. Robić coś latami. Krucho z pieniędzmi. Bronić się (przed czymś) rękami i nogami. Za górami, za lasami... Zastanawiać się miesiącami. Uczyc się dniami i nocami. Głosować butami. Nie spać po nocach. Nieszczęścia chodzą parami.

♪ Za górami, za lasami, za dolinami,
Pobili się dwaj górale ciupagami...

dla wszystkich rodzajów, prostą końcówkę -ach w
po uczący się polskiego robią błędy w najprostszej

po godzinam – godzinach; o dwóch ukochanych w sobie ludzi, po dziesięciu lat na uczelni, o tych złotych oczu, opowiadania o związkach, w różnych okresach, po wszystkim arteriom

Ćwiczenie 122. Wśród podanych wyrazów wskaż celowniki liczby mnogiej.

złom, *stronom*, wyłom, zawodom, krajom, ekonomiom, grom, telewizjom, okresom, brom, mieszkaniom, koniom, Radom, zamkom, komórkom, chrom, smartfonom, OIOM, kilogram, partiom, astronom, chmarom, cham, kartom, produktom, dom

Ćwiczenie 123. Zdecyduj, które z podanych form są formą M.I.mn.

ludzi / ludzie; przyjaciele / przyjaciół / przyjacieli; uchy / ucha / uszy; mężczyzny / mężczyźni; pieniędzy / pieniądze; ulicy / ulice; widzy / widzowie / widze; uczniowie / uczni; członkowie / członki / członki; chłopacy / chłopaki / chłopcy / chłopcy; zbrodni / zbrodnie; rodzicy / rodzice; bracia / brat / bratowie / brać; sąsiedzi / sąsiedzi / sąsiady; imiona / imienie / imia; restauracje / restauracji; medale / medali / medal; gości / goście; babci / babcie; mszy / msze; dzieci / dzieć; panie / pani; męża / mężowie / męża; Żydy / Żydowie / Żydzi; oligarchy / oligarchowie / oligarsi; świadki / świadkowie; kotwicy / kotwice; tradycji / tradycje; niemowlęta / niemowlęta / niemowlęta / niemowlęta; talerze / talerzy; idee / idei / ideje; nastolatki / nastolatki / nastki; lata / roki / Nowe Roki / Nowe Lata

Ćwiczenie 124. Popraw błędy.

Witam państwo bardzo serdecznie. / Walczyli o idei. / Lubią te chłopaki. / Miała trzech mężów. / Mam dużo koleg. / W tym klasztorze żyło 12 braciów. / Znasz tych lekarzów? / Trzeba nauczyć się różnych rzeczów. / Masz dzieć? / Znam kilku Rosjanów. / Zatrudnimy przedstawicieli handlowych.

Ćwiczenie 125. Wstaw rzeczowniki z prawej strony w odpowiedniej formie...

... mianownika (jaki mają rodzaj?):

1. Jej ... odmieniło się, kiedy zmieniła pracę.	antyk
2. Co za ... !	cel
3. To była ... jej teatralnego życia.	mistrzyni
4. To była ... w bieganiu na 100 metrów.	nieszczęście
5. To jest ... ochronna.	odzież
6. To jest mój ... ! Zdać test z jpjo na C2. Ta ... mi pomoże. ☺	rola
7. Wow czyli „łał”, co za kolorowy ...!	szal
8. Co? 20 lat starsza? Antykwariat – ona ..., a on ... !	życie
	książka
	wariat

... dopełniacza (jaki mają rodzaj?):

1. Jadę do ..., ..., ..., ...	Bydgoszcz, Rzym, Paryż, Łódź
2. A mój Staś nie chodzi do ...!	medal
3. Żal mi tego ...	miłość
4. 🎵 Umiera świat na brak... (S. Grzeszczak)	przedszkole
5. Ten wiersz nie ma ... !	rym
6. Ten dom? Chyba z poprzedniego ...	stulecie
7. Dwie strony ...	zwierzę

... celownika / biernika / narzędnika / miejscownika (jaki mają rodzaj?):

1. Jak zaradzić jego ...?	imię
2. Oddać życie swemu ...	cięża
3. Bierzemy ..., wlewamy go na	cukierek
4. Mamo, tato, zaszłam w ...!	gość
5. Piję sobie ... i jem ...	herbata
6. Mam taką ...!	koledź
7. Ogarnij się! Zrób coś ze swoim ...!	kraj
8. Uczysz się tu? W tym ...?	myśl
9. Studiuję w ..., we ..., w	olej
10. Co? Ja mam to zrobić? W ... !	pech
11. Witamy naszego ... w ... programu „Już za późno...”.	studio
12. Rozważ to w swoim ...	sumienie
13. Mam nowe ... !	Toruń, Wrocław, Radom
14. Zdobyłam złoty ... w pływaniu.	życie
	medal
	patelnia

Ćwiczenie 126. Wstaw podane w nawiasach rzeczowniki w wołacz. Pośpiewaj sobie ☺.

1. 🎵 Wio (konik) ... , a jak się postarasz...
2. 🎵 Ej (dziewczyna) ..., spójrz na misia, a, a...
3. 🎵 Przeogromna (ziemia) ..., wyszłaś z Bożych rąk...
4. 🎵 Marsz, marsz, Polonia, nasz dzielny (naród) ...
5. (Kobieta) ...! (Puch) ... marny! Ty wietrzna (istota) ... (A. Mickiewicz)
6. 🎵 (Ojciec) ... Nasz i Zdrowaś i Skład Apostolski...
7. 🎵 O (radość) ... , (iskra) ... bogów, kwiecie [arch. ☺] Elizejskich Pól...

Ojcie... (arch.) Tato! Tata! Tatku! Tatusiu! Tatuniu! Tatulu! (daj 50 zł)
--

♪ Ty hot (dog) ..., ty pop (korn) ..., ty marlboro, ty (camel) ..., ty (wielbłąd) ... / Ty kentacky chicken, ty burger (king) ..., ty Mac (Donald) ..., ty (parking) ... (Kabaret OtTo)

Synu! Synu mój!

♪ Dobry Jezu, a nasz Panie, daj im wieczne spoczywanie...

Jezu – forma powszechna. Ale oficjalnie: „Jezusie, Synu Boga Żywego...” (Biblia)

B.1.3. Błędnie utworzona forma przymiotnika i innych części mowy o odmianie przymiotnikowej.

Odmiana przymiotnikowa: oprócz przymiotników też imiesłowy przymiotnikowe, liczebnik *jeden*, liczebniki porządkowe, większość zaimków (m.in. *który, sam, on, wszyscy, taki, jaki...*).

	r.m.	r.ż.	r.n.	r.n.m.os.	r.m.os.
mianownik	biały*	biała	białe	białe	biali**
dopełniacz	białego	białej	białego	białych	białych
celownik	białemu	białej	białemu	białym	białym
biernik	biały / białego (żywotne: =D.)	białą	białe (=M.)	białe (=M.)	białych (=D.)
narzędnik	białym	białą	białym	białymi	białymi
miejsownik	białym	białą	białym	białych	białych
wołacz	biały (=M.)	biała! (=M.)	białe! (=M.)	białe! (=M.)	biali! (=M.)

* Po tematach zakończonych na *k, g, p* jest -ki (daleki); -gi (długi); -pi (głupi). Miękkosc zostaje w odmianie: dalekiego, długiemu, z głupim.

**Problem jest tylko (jak zawsze...) w M.l.mn., bo są alternacje – podobne, jak przy rzeczowniku, ale nie do końca:

-by: -bi, np. słaby – słabi

-cy: -cy (nie zmienia się), np. obcy – obcy

-dy: -dzi, np. błady – bładzi

-fy: -fi, np. ??? (nie ma przykładu... – może znajdziecie?)

-gi: -dzy, dp. drogi – drodzy

-chy: -si, np. głuchy – głusi

-ki: -cy, np. kaleki – kalecy

-ły: -li, np. ospały – ospali

-my: -mi, np. tozsamy – tozsami

-ny: -ni, np. naiwny – naiwni

-pi: -pi, np. głupi – głupi

-ry: -rzy, np. dobry – dobrzy

-sy: -si, np. bosy – bosci

-ty: -ci, np. uparty – uparci

-wy: -wi, np. brązowy – brązowi

-zy: -zi, np. ???

-ży: -zi, np. duży – duzi

Błogostawieni ubodzy w duchu, cisi, miłosierni...
(Biblia)

Ćwiczenie 127. Utwórz przymiotniki, formy liczebników, imiesłów przymiotnikowych – wstaw w odpowiednią kolumnę w odpowiednim przypadku.

	r. męski	r. żeński	r. nijaki	liczba mnoga
<i>internet: strona ...</i>		<i>strona internetowa</i>		

aktywność: Studenci są... .; jeden: Otwórz ... okno.; 22.00: Spotkajmy się o godzinie ... .; Smok Wawelski: Myślę o ... .; szczerowość: Treść była ... .; dobroć: Te pączki nie są za bardzo ... .; 1913: To było w roku ... .; 10: To było w ... klasie.; wielkie akwarium: Ale ... akwarium!; kupować: Większość produktów jest teraz ... .; możliwość: Ale, ... że czytając...

Ćwiczenie 128. Popraw – wpisz w odpowiednią kolumnę.

r. męski	r. żeński	r. nijaki	r. męskoosobowy	r. niemęskoosobowy
				<i>negatywne momenty</i>

negatywni momenty; pewni państwa; polityczni problemy; ludzie są spokojnie; to jest dla mnie bardzo ważne; wewnętrznie problemy; żeby mieć dobrze oceny; oni są zdesperowani; pokazał nam jedno wydarzenie; otwarty drzwi; ma plusowe temperaturę; o Ignacy Krasickiemu; jeszcze jednej; cennej tradycją jest...; ludzie są wieziony; one są krótki; wieże zostały zrujnowane; ma inne ważne rzeczy; w swoim pierwszym wierszu; główny bohaterowie; chwile nieznośniej ciszy; już w dawnej polskiej literaturze; trzynaście grudnia; jednej z takich tradycji jest...; zwraca naszą uwagę; w każdym utworze; w każdy epokę; nasi dziadkowie; zostawiać swoje rodzinę; na które godzinę; radość; którą nie zawsze cenimy; jakiś tradycje; nie ma tu Izabeli Łęckoj; w niedojrzałym jabłku; do niemieckie ciężarówki; my już same damy radę; oni same sobie pomagają; życie było marny; rzeczy nieistotny; wszystko jest perfekcyjnie; dwa znaczenia – pierwszą można...; długiej czas; szanownie państwo; chciałbym państwu...; oni byli znamienity; *Sonety Krymski*; mówić o samemu nagrobku; w zachodni części; pod takim numerem; nie ma złe pogody; od dawnych czasów; ci; którzy są zaciekawienie; w całym świecie; otrzymać pomoc medyczne; wesołi ludzie; swoi tradycje

Ćwiczenie 129. Wybierz odpowiedni przymiotnik (lub imiesłów przymiotnikowy) i utwórz C.l.p.

Poświęciłem się pracy (rozumowa / umysłowa). / Nie dam się (smutna / pochmurna / chłodna) pogodzie! / Przypatrzmy się (ściśle / ciasny) związkowi tych dwu pojęć... / Myślę, że warto poświęcić uwagę temu (ładny / ciekawy) pomysłowi. / Dzięki temu szlakowi (handlowy / targowy) rozwija się nasz region. / Mówimy stop (skorumpowany / korupcyjny) władzy! / Dzięki (aktualna / odpowiednia) odzieży możemy iść na spacer nawet w deszczu. / Trzeba pomóc (obłożony / obłożony) miastu. / Turyści przyglądali się (stary / starożytny) budynkowi.

Ćwiczenie 130. W podanych niżej zdaniach dobierz odpowiednią końcówkę miejscownika przymiotników.

Czytałem coś o Smoku Wawelsk- (-im / -ym / -ego / -emu).
 Przychodzili po jedn- (-emu / -ym / -im).
 Uczył się w klasie integracyjjn- (-ym / -ej).
 Stałem w długi- (-ej / -im / -ij) kolejce na poczcie.
 Rozmawialiśmy o dawn- (-y / -ej) epokę.

Ćwiczenie 131. We fragmencie „kazania” wstaw przymiotniki (i imiesłowy przymiotnikowe) w Msc.l.mn.

Bracia i siostry! Zastanówmy się dziś – czy myślimy o tych wszystkich (chory), (biedny), (opuszczony), (zmęczony) życiem? A powinniśmy! Powinniśmy myśleć o wszystkich: tych (ambitny), (bezinteresowny), (bezkompromisowy), (bezstronny), (cierpliwy), (dobroduszny), (gorliwy), (mężny), (obowiązkowy), (odpowiedzialny), (odważny), (pracowity), (prawdomówny), (prawy), (prostolinijny), (skromny), (sumienny), (szczerzy), (szlachetny), (uczciwy), (wierny) – ale nie zapominajmy też o (cyniczny), (drażliwy), (dwulicowy), (fałszywy), (kapryśny), (kłótlivy), (knąbrny), (lekkomyślny), (leniwy), (łatwowierny), (małoduszny), (mściwy), (obłudny), (swarliwy), (wiarołomny), (zarozumiały), a nawet o (chciwy), (chełpliwy), (ordynarny) i (wulgarny). Wszyscy jesteśmy wspólnotą ludzi (zmierzający) do...

B.1.4. Błędnie utworzone formy liczebników głównych i zbiorowych.

Jak to odmieniać??? Stres!

... zrobić sobie 1) kawę; 2) tabelkę – uzupełnić, porozmyślać... Coś się (być może...) zapamięta...

	M.	D.	C.	B.	N.	Msc.	W.
1	jeden / jedna / jedno	Odmieniać jak przymiotnik „biały”... – patrz wyżej. ... i odmień sobie dla wprawy ☺. „Jedna jaskółka wiosny nie czyni.” „Jest mi wszystko jedno.” „Jak jeden mąż”. „Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego.”					
2	dwa / dwie* / dwaj / dwoje	(dwu) dwóch** / dwojga	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> ♪ „Bo do tanga trzeba dwojga...” (Budka Suflera) „Na dwoje babka wróżyła” </div>				
3	trzy / trzej / troje	trzech / trojga	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> „Do trzech razy sztuka” </div>				
4	cztery / czterej / czworo	czterech / czworga	cztery / czterech / czworo				
5		pięciu / pięciorga	pięć / pięciu*** / pięcioro	pięcioma / pięciorgiem			
6			... / sześciu*** / ...				
Itd.							
21 (!)						dwu-dziestu jeden / dwadzieścioro jeden	
30							
500		pięciuset					

* Tak samo odmienia się obie / obaj / oboje.

** ... a wybierzcie sobie jedną formę i tej się naucz. Lepiej tę „dwóch”.

*** Od 5 zaczyna się totalne -u dla facetów, bo jak idą ulicą, to się dziewczyny odwracają i mówią –uuuuu! ☺.

Dwoje, troje i inne -oro tylko do 99. Dziewięćdziesięcioro dziewięcioro dzieci, ale sto dzieci.

Forma ta umiera – mówi się teraz (ja nie ☺) piątka dzieci, dwójka dzieci... Najbardziej to się męczą księża po parafiach, jak 31 grudnia czytają sprawozdanie: „... ochrzciliśmy 78 dzieci” – jak powinni powiedzieć? Bo mówią „siedemdziesiąt osiem dzieci”.

No i co dalej z liczebnikami? Wszystkie te zbiorówki to... jeden – liczba pojedyncza, TO. Np. 99 dzieci idzie ulicą (jak jedno), 25 chłopców pije... mleko (jak jeden), (Aż) 501 kobiet w Krakowie szuka mężów lub partnerów (jak jedna).

Ćwiczenie 132. Popraw błędy.

po ponad dwadzieściami latami, między dwoma państwami, po trzy latach wraca, ma dwojga dzieci, obojga są starzy, od sześćset metrów, czterdzięć, od dziesiąt do piętnastu, w czterdzięciu państwach, dwa kromki chleba, między oboma krainami, o trojdziesięć latkach, zadać jednemu pytanie, dwie tysiące, dwie losy

B.1.5. Błędnie utworzone formy zaimków.

Jak się tego nauczyć? Albo zrobić sobie tabelicę wielgachną i patrzeć na nią dniami i nocami (nad łóżkiem powiesić), albo dopasować zaimki do odmiany przymiotnikowej, albo... nie przejmować się, bo i tak to jest nie do nauczenia... Warto zapamiętać, że:

ono – widzę je (a nie go!!!)

one – widzę je (a nie ich!!!)

ta – widzę tę (a nie tą!!!)

po przyimkach dodajemy n-: myślę o nich, jadę do niej

Ćwiczenie 133. Popraw źle utworzone formy zaimków. Określ przypadek – zdecyduj, czy jest to odmiana przymiotnikowa, czy nie.

	Forma poprawna	Przypadek	Odmiana przymiotnikowa?
on kochał ją	on kochał ją	biernik	Tak, jak białą.

1. wszyscy ludzie; 2. taki młodzi ludzie; 3. żeby one się nie męczyło; 4. studenci, który; 5. rzeczy, które; 6. moi zainteresowania; 7. Anglików, który; 8. był Jacek, którzy; 9. chronić nasze ziemię; 10. z to wiedzą; 11. patrzy na niej; 12. [ludzie] jaki oni są naprawdę; 13. wszyscy strachy; 14. wszyscy członkowie; 15. ty myśli; 16. taki problemy; 17. nasi problemy; 18. te uczucie; 19. jakiś detale; 20. mamy tą myśl; 21. lubi te państwo; 22. wszyscy Polacy; 23. mogę zostawić swojej pracę; 24. dla mni; 25. świętować tę obyczaj; 26. cierpią za swej naród; 27. to żaden prezydent; 28. ją część w życiu; 29. mamy wielu katastrof; 30. wojna oraz je wpływ; 31. to kultura pewnego; 32. państwa, je historia i obyczaje; 33. w temu filmie; 34. bronili nasi ziemi; 35. tę obraz; 36. ma taki problemy; 37. jakiś walki, jakiś legendy; 38. wielu utworów; 39. dzieci, który

B.2. W zakresie słowotwórstwa.

B.2.1. Czasownik (i wyrazy pochodne).

B.2.1.1. Błędnie utworzony aspekt czasownika.

B.2.1.1.a. Formy prefiksalne (nieistniejące).

Uwaga!!! Formy ~~zmo~~g~~łam/ zmo~~g~~ę~~ nie ma!!! Zastępujemy: mogłam / byłam w stanie / będę mogła / będę w stanie

Ćwiczenie 134. Wpisz w odpowiednie miejsce w tabeli, zmieniając prefiks.

po-	u-	wy-	przy-	za-
<i>poświęcić</i>				
ze-	od-	zo-	prze-	z-
nie da się	brak			
<i>on --umiał;</i>	<i>trafiają się</i>			

przyswięcić czas; *czasami potrafią się* mnie takie książki; domawiają się; zregulować; element wspajający wszystkich mieszkańców; najawił się cukierek; dosłuchiwać się; człowiek sprzyjmie procesy; oni splanowali; Szwedzi doznali się na tym; dopomaga; upełniła ankiety; zdziwiać; on ulubi swoją pracę; wtracili swojego ducha; bardzo zachciała; obnawianie sprzętu; ostawić jakieś pamiątki; sprzeciwić się temu; on przepominał; odygrywa dużą rolę; potwierdzić; przyznaczone; po zakończeniu; urozumiało; ośpiewa ją; *on zumiał*; nie zmo~~g~~łam wstąpić na scenie; oświecić swoje książki, schciał to zrobić;

Ćwiczenie 135. Zamień błędne formy *zmo~~g~~ę.

nie każdy zmo~~g~~e to zrobić; nie zmo~~g~~e pokonać tego miecza; nie zmo~~g~~liby dojść na czas; kiedy zmo~~g~~e polubić ten kraj; nie zmo~~g~~e powrócić; nie zmo~~g~~emy przeczytać tych książek; wszystko zmo~~g~~esz zrobić

Uwaga!

*roz~~s~~łabić – sprawić, żeby nie był już słaby / wzmocnić

*uwidzieć – zobaczyć

dziadkowie *przedali nam pewną informację – przekazali

B.2.1.1.b. Formy nieprefiksalne.

Przykład układu aspektu:

1. pamiętać
2. **za**+pamiętać (różne prefiksy lub formy nieprefiksalne, np. *kupować* - *kupić*; *padać* – *paść*, czasami interfiksalne **-ną-**, np. *dźwigać* – *dźwignąć*)
3. **zap**amięt+**ywać** – ja zapamiętuję, ty zapamiętujesz (może być **-iwa**; odmiana jak *studiować*: *ja studiuję*, *ty studiujesz*; mogą być zmiany nieprefiksalne, np. *ochronić* - *ochronić*)
4. **po**+**zap**amięt**ywać** (rzadko używane)

Czasami brakuje ogni w szeregu głównym – nie ma np. 3. ogniwa od 2. ogniwa utworzonego przez interfiks **-na-**. W szeregach pobocznych czasownik zmienia znaczenie (czytać – przeczytać: szereg główny = skończyć czytać; ale czytać – wczytać (dane do komputera)). Generalnie aspekt jest nie do opisanego, te same formy są bowiem też formami wielokrotnymi lub formami czasowników ruchu – wiemy, jak ma być, ale ułożyć to logicznie jest bardzo trudno.* I po co? Gotowe formy aspektowe występują najczęściej w gotowych wyrażeniach / zwrotach / frazach...

* Np. takie stać, wstać, stawać, powstać, stanąć... Zasadniczo stany nie mają aspektu: być, stać, wisieć, leżeć... Nie ma akcji, nie ma też końca akcji (chyba, że wisieć – spaść ☺).

Ćwiczenie 136. Popraw błędy. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli aspektu. Utwórz formy bezokoliczników.

Niedokonane	Dokonane
<i>wykorzystuje (wykorzystywać)</i>	

wykorzystywa; podkochowować się; wychowują się; ochroniał; kiedy ludzie zapamiętywają obce słowa; muszą odgadywać; mogą posługować przykładem; organizowały się; ona decyduje się ucieknąć; wykazywać; dowiedziałam się; można padnąć na taką myśl; stworzywać; zasługowały; opisywał

B.2.1.2. Błędnie utworzony imiesłów przysłówkowy.

A. Imiesłów przysłówkowy czynny (na **-ac**)

Jak go zrobić???

Oni czytają – czytają**ac**, liczą – liczą**ac**, studiują – studiują**ac**, jedzą – jedzą**ac**.

Uwaga! Tylko od niedokonanych!!!

Uwaga! *Być* – **będąc**.

B. Imiesłów przysłówkowy uprzedni (na **-lszy / -wszy**)

Jak go zrobić???

On przeczytał – przeczytał**wszy**, policzył – policzył**wszy**, zjadł – zjadł**wszy** (**-lszy** po spółgłoskach).

Uwaga! Tylko od dokonanych!!!

Ćwiczenie 137. Uzupełnij tabelę.

bezokolicznik	Oni / on:	Błąd:	Popraw błąd:
wykorzystywać	<i>wykorzystują</i>	wykorzystając słówko „dzięki”	<i>wykorzystując</i>
przeczytać		przeczytając opowiadanie; przeczytałszy, przeczytując	
jechać		jedząc	
tracić		tracą pieniądze	
być		będą na emigracji, ...	
wywnioskować		wywnioskują	
stracić		nie tracając	

B.2.1.3. Błędnie utworzony imiesłów przymiotnikowy lub forma bezosobowa.

A. Imiesłów przymiotnikowy bierny / forma bezosobowa „przeszła”

Czytać – czytany / czytano.

Chcieć – chciany / chciano.

Liczyć – liczony / liczono.

Kupić – kupiony / kupiono. Ale – nie wiadomo dlaczego – *zasłonięto*... Pamiętajcie o odmianie: on kupiony, ale oni kupieni!

Zgnieść – zgnieciony.

Ugryźć – ugryziony.

Dźwignąć – dźwignięty / dźwignięto. Ale *miniona epoka*.

Zepsuć – zepsuty / zepsuto.

Pię (i inne „krótkie”: żyć, bić...) – pity / pito.

Są też „nieprzechodnie” – nie da się od nich utworzyć, np. iść – *idziony???*, zgodzić – *zgodzony*, tyć – *tytę*. Od niektórych zakończonych na *-ść* tworzy się nieregularnie, np. *okraść* – *okradziony*. Trzeba uważać na formy supletywne („nienormalne”) przy zmianie aspektu, np. *kłaść* – *położyć* i wówczas: *położony*.

Chwila refleksji: dawno, dawno temu były też imiesłowy na *-ły*, np. *zembrzeć* – *zmarły* (ten który zmarł), *być* – *były* (ten, który był – sam, aktywnie, nie biernie). Wielcy Gramatycy uznali, że to są przymiotniki, a szkoda... Grzesznik zatwardziały – sam się zatwardził, człowiek zdziały – zdziały na skutek własnej nieaktywności, zapyziałe miasteczko – upadło na skutek własnej (nie)aktywności, podupadła fabryka... Te formy językowe pokazywały, że człowiek / społeczność odpowiada za swoje losy...

♪ Będzie z ciebie gospodyni niedbała, niedbała... (z *Trojaka* – taki taniec ze Śląska)

B. Imiesłów przymiotnikowy czynny (na *-ący*)

Oni: piszą – piszący.

Uwaga: tylko od niedokonanych!!!

Ćwiczenie 138. Uzupełnij tabelę.

Bezokolicznik:	Oni:	Błąd:	Popraw błąd:
1) interesować się	<i>interesują się</i>	coś interesownego	<i>coś interesującego</i>
2) zaniedbać		zaniedbałe	
3) zadowolić		zadowolniony	
4) okraść		okradzona	
5) zainteresować		interesny	
6) wyłożyć		wykładziony	
7) skrzywdzić		skrzywdzoni	
8) zgodzić się		musi być zgodzona	
9) powiedzieć		w części powieści powiedzono	
10) złożyć		o składnym losie	
11) niedowierzać		są ludzie niedowierzący	
12) zdziwić się		zdywowana	

13)	zaprosić		zaproszona	
14)	przeziąknąć		przeziąknięte	
15)	wykształcić		wykształcony	
16)	zepsuć		zepsowana	
17)	zapomnieć		zapomnieni	
18)	widzieć		widziana	
19)	zrozumieć		zrozumiano	
20)	minąć		literatura minionych epok	
21)	zastać		zastanowanymi	
22)	rozdzierać		rozderany	
23)	kwitnąć		kwiatonocem	
24)	znać		znajome	
25)	zbudować		zbudowany	
26)	powiedzieć		powiedzono	
27)	pozbyć się		pozbawiona	

B.2.1.4. Błędnie utworzony tryb przypuszczający.

Jak go zrobić?

On / ona / ono w czasie przeszłym + bym / byś / by / byśmy / byście / by: *czytała-bym*.

Np. od czasownika „robić” – ja, kobieta.

- Wybrać: on / ona / ono / one / oni – wybieramy ona, bo kobieta.
- Utworzyć czas przeszły: „robiła”.
- Dobrać wg klucza:

ja	ty	on	ona	ono	my	wy	one	oni
bym	byś	by	by	by	byśmy	byście	by	by

→ robiłabym

To działa w 100% – żadnych wyjątków.

Ćwiczenie 139. Uzupełnij tabelę. Przeanalizuj błędy. Utwórz pozostałe osoby liczby pojedynczej i mnogiej.

czasownik	osoba	forma trybu przypuszczającego	błędy
1. chcieć	ja - kobieta		chciałabym, ja by nie chciałyby, ja by nie chciała, ja bym chciałam, bym chciała, chciałyby
	ja - mężczyzna		jeszcze by chciałem
2. pokazać	ja - kobieta		pokazałaby, pokazałabym
3. pójść	ja - kobieta		ja by poszłam
4. zobaczyć	ja - kobieta		zobaczyłam by
5. cieszyć się	my - mężczyźni		my by cieszyli
6. wprowadzić	my - mężczyźni		gdyby wprowadziliśmy
7. znać	ja - kobieta		ja by znała

8. oglądać	my - mężczyźni		[my] oglądaliby Wisłę
9. zjeść	my - mężczyźni		zjedliby kolację
10. móc	ja - kobieta		jakby mogłam
	oni - mężczyźni		oni nie mogą
11. zapłacić	ja - kobieta		b nie zapłaciła
12. zrobić	ja - kobieta		jakby zrobiłam

Ćwiczenie 140. Utwórz w trybie przypuszczającym prośby wg wzoru:

WZÓR: kupić chleb – Kupiłbyś mi chleb? / Kupiłabyś mi chleb?

1. skasować bilet; 2. rozmiąć pieniądze; 3. mieć ochotę na kawę; 4. móc zamienić się miejscami; 5. zamienić się ze mną miejscami; 6. pomóc mi z tą walizką; 7. ugotować dziś obiad dla dzieci; 8. zabrać stąd swoje rzeczy; 9. zamówić mi taksówkę; 10. przygotować te dokumenty dla szefa; 11. zwolnić mnie do domu

Ćwiczenie 141. Użyj wyrazu *móc* w trybie przypuszczającym w różnych sytuacjach życiowych:

WZÓR: Czy mogłabym wyjść dziś trochę wcześniej?

1. Czy ... skorzystać z toalety? 2. Czy ... umyć ręce? 3. Czy ... pani skasować mi bilet? 4. Czy ... pan rozmiąć mi pieniądze? 5. Czy ... być trochę ciszej? 6. Czy ... prosić o rachunek? 7. Czy ... prosić o dokładkę? 8. Czy ... wyjść na balkon? 9. Czy ... pani zaznaczyć moją obecność? 10. Czy ... tu posprzątać?

B.2.1.5. Błędnie utworzony tryb rozkazujący.

Jak go zrobić?

A. Wersja „szybka” (dla poziomu A ☺)

Oni: czytają – czytaj. Niestety, dla wielu przypadków nie zadziała (oni idą – *iđ).

B. Wersja pełna.

Dla koniugacji -am/-asz i -em/-esz: oni kochają – kochaj; jedzą – jedz (jak wersja „szybka”).

Dla koniugacji -ę/-esz i -ę/-isz (-ysz): ty idziesz – idź; liczysz – licz.

Są różne alternacje, np. stoisz – stój, boisz – bój (o:ó). A skąd to „j” na końcu? To już dłuższa opowieść na inną książkę... Czasami to nawet jest „ij” (np. tęsknij). A czasami to jest (wyślij, a nie *wyśl), a czasami nie ma (myśl, a nie *pomyślj) – i weź tu kochaj język polski...

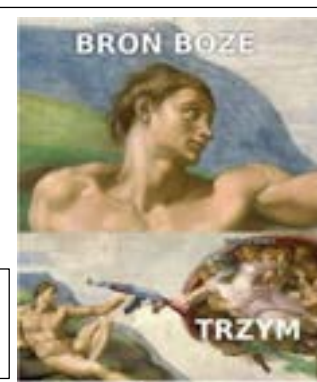
Stój, bo strzelam! Nie ruszaj się! Nie bój się! No weź... A broń Boże!

Uwaga! Bądź! Niech będzie! (Niech będzie pochwalony (Jezus Chrystus)! – odzew: Na wieki wieków, (amen)) Arch.: niechaj będzie (Niechaj będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament...)

♪ ... Albo chodź, przytul mnie,
albo odejź i przebacz,
i niech stanie się to tu i teraz
(Andrzej Piaseczny)

♪ Weź nie pytaj,
Weź się przytul,
Weź tu ze mną,
Weź tu bądź.
(Paweł Domagała)

A skąd to „trzym” zamiast „trzymaj”?
Zapytajcie nauczyciela!

Szanuj czas i pieniądze
 Zęby myj, zbieraj złom
 Dobry bądź dla zwierząt
 One też kochać ciebie chcą
 Noś garnitur w niedzielę
 Nie rwij jabłek z nieswoich drzew...
 (Lady Punk)

Weź zamiennik na tryb rozkazujący, np. kochaj mnie... A oryginalne teksty wyślij do autora... Będę czekał... Weź nie zwlekaj.

Bo w Warszawie (no jest takie miasteczko...) to mówią „na dwór”... Dziwaki.

Ćwiczenie 142. Utwórz tryby rozkazujące.

powiedzieć – ty: ... / bać się – ty ... / odpowiedzieć – ty ... / miłować – ty ... / oczekiwać – wy ... / robić – my ... / brać – my ...

Ćwiczenie 143. Wstaw czasowniki: *być* i *mieć* w trybie rozkazującym w odpowiedniej formie osobowej.

♪ (...) zawsze ... słońce, zawsze ... niebo, zawsze ...
 mama, zawsze ... ja! ☺

(Wy) ... trochę oleju w głowie!

„(Ty) ... serce i patrzaj w serce” (A. Mickiewicz)

♪ ... taka, nie ... taka (Maanam)

Bracia! ... odwagę spojrzeć prawdzie w oczy! ... wobec siebie szczerzy! ... tolerancyjni, ... otwarte serca na innych! Nie mów: ty ... taki, ty ... taka, a ja wtedy to czy tamto. Nie mów: masz swoje problemy, to sobie je ..., twoja sprawa. ... jedną wielką rodziną! Niech ... w niej miejsce dla wszystkich.

Ćwiczenie 144. Utwórz tryby rozkazujące od czas. ćw. 35. (od jednego z grupy, do nr. 55, chyba że chcesz wszystkie – ale w kluczu jest do 55...).

bezokolicznik	ty	my	wy
wybierać	wybieraj	wybierajmy	wybierajcie

B.2.2. Rzeczownik.

B.2.2.3. Błędnie utworzone nazwy cech i stanów.

Generalnie tworzymy od przymiotnika przez sufiks -ość: mądry – mądrość. Jest niestety wiele wyjątków które trzeba zapamiętać: niebezpieczeństwo, potrzeba, ideał, męstwo (od: mężny), (wysoka) kultura (od: kulturalny), bieda (od: biedny), dobro / dobroć (od: dobry), fałsz (od: fałszywy), inteligencja (od: inteligentny), okrucieństwo (od: okrutny), pełnia (od: pełny), zatroskanie (od: zatroskany), chęć (od: chętny), patriotyzm (od: patriotyczny), głupota (od: głupi), absurd (od: absurdalny), dowcip (od: dowcipny), antyk (od: antyczny), podobieństwo (od: podobny), duma (od: dumny) i wiele, wiele innych.

Od imiesłów: zatroskany – zatroskanie (-any – -anie), oburzony – oburzenie (-ony – -enie), zawzięty – zawzięcie (-ęty – -ęcie).

Ćwiczenie 145. Utwórz regularne nazwy cech lub stanów za pomocą sufiksu -ość.

opiekuńczy - ... ; gotowy - ... ; niepodległy - ...

Ćwiczenie 146. Utwórz nazwy cech od różnych cech charakteru. Pogrupuj je wg kategorii. Sprawdź w kluczu. W kluczu podane są też częste konteksty komunikacyjne.

Zakończone na -ość:	Zakończone inaczej:
<i>bezinteresowność</i>	<i>ambicja</i>
Nie da się utworzyć za pomocą jednego słowa.	W ogóle nie da się utworzyć od:
<i>dobrze wychowanie</i>	<i>bez serca</i>
Cechy pozytywne = zalety (+) ?	Cechy negatywne = wady (-) ?
<i>ambitny, bezinteresowny, bezkompromisowy, bezstronny, błyskotliwy, bystry, cichy, cierpliwy, dobry, dobroduszny, dobrze wychowany, dokładny, dowcipny, dumny, elokwentny, emocjonalny, energiczny, gorliwy, grzeczny (zwykle o dziecku), hojny, honorowy, inteligentny, koleżeński, kulturalny, małomówny, mądry, mężny, miły, nieugięty, obiektywny, obowiązkowy, obrotny, odpowiedzialny, odważny, opanowany, oszczędny, ostrożny, otwarty, pogodny, pokorny, posłuszny, postępowy, potulny, powściągliwy, pracowity, prawdomówny, prawy, prostolinijny, przyjacielski, punktualny, radosny, rodzinny, rozgarnięty, rozsądny, rozważny, rzetelny, serdeczny, skromny, skrupulatny, solidny, solidarny, spokojny, spolegliwy, sprawiedliwy, sprytny,</i>	<i>amoralny, arogancki, bojaźliwy, buntowniczy, buńczuczny, chamski, chciwy, chełpliwy, cyniczny, dokuczliwy, drażliwy, drobiazgowy, dwulicowy, ekscentryczny, fałszywy, flegmatyczny, gadatliwy, głupi, gruboskórny, impulsywny, kapryśny, kłamliwy, kłótniwy, krnąbrny, lekkomyślny, leniwy, łatwowierny, małoduszny, małostkowy, marudny, mrukliwy, mściwy, nadwrażliwy, naiwny, nerwowy, nieokrzesany, nierozgarnięty, obłudny, obojętny, ociężały, okrutny, opieszły, opryskliwy, ordynarny, oschły, ospały, oziębły, pedantyczny, pobłażliwy, ponury, porywczy, powolny, prostacki, próżny, przekorny, przemądrzały, przewrażliwiony, przewrotny, pusty, pyszałkowaty (pyszny), raptowny, rozpieszczony, rozrzutny, rygorystyczny, samolubny, samowolny, skąpy, skryty, srogi, stanowczy, subiektywny,</i>

subtelny, sumienny, śmiały, szczerzy, szlachetny, taktowny, towarzyski, uczciwy, uczuciowy, uczynny, uprzejmy, usłużny, utalentowany, wesoły, wierny, wrażliwy, wspaniałomyślny, wylewny, wyrozumiały, wytrwały, zaradny, zdolny, zdyscyplinowany, zgodny, zrównoważony, życzliwy	swarliwy, szorstki, ślamazarny, tchórzliwy, uszczypliwy, wiarołomny, wścibski, wulgarny, wybuchowy, wyniosły, wyrachowany, zacofany, zajadły, zakłaman, zamknięty w sobie, zapalczywy, zarozumiały, zawzięty, zjadliwy, złośliwy
---	--

Gdzie tego użyć?

(kto?) wyróżniać się, charakteryzować się, cechować się, odznaczać się (czym?) – Marek wyróżnia się odwagą i opanowaniem.

(kogo?) cechuje (co?) – Marka cechuje odwaga i opanowanie.

(czyją?) cechą jest (co?) – Cechą Marka jest odwaga i opanowanie.

(czyja?) cecha to (co?) – Cechy Marka to: odwaga i opanowanie.

(kto?) zwraca uwagę (czym?) – Marek zwraca uwagę swoją odwagą i opanowaniem.

Czym cechuje się teściowa? ☺

B.2.3. Przymiotnik.

B.2.3.1. Błędnie utworzone przymiotniki.

Formantów jest wiele... Zrobmy tak: skupmy się na najczęstszym problemie: myleniu formantów -ny / -owy. Zasad nie ma – to trzeba zapamiętać.

Ćwiczenie 147. Zamień w podanych wyrazach formanty: -ny na -owy / -owy na -ny (oczywiście w odpowiednich rodzajach).

zupa warzywowa; komfortny pokój; docelny postój; stylny dom; kwestia kulturalna; anonimny autor; kontrastne kolory; w aksamitowej sukience; narodne tradycje; język migany; różnica socjokulturalna; standartne wykończenie

Ćwiczenie 148. Spróbuj poprawić błędy, dobierając formanty. Pamiętaj o alternacjach. Policz, ile trafiłaś / trafiłeś ☺. Sprawdź w kluczu.

plótniana koszula; kaloryjna potrawa; spędzić kulturalnie czas; prace filozofskie; nie jest problemny; powstanie Kościuszkowie; tolerantny ojciec, dziecki budynek; środek antybakteryjny; charakterna uroda; bezsensowny projekt; literaturne gazety; niezwykła forma; egzamin certyfikowany; magistralny stopień; nieporównane cechy; dzieła prozowe; średniowiekowa literatura; samodzielny naród; sąd administracyjny; energijni chłopcy; zwyczajnie życie

-enna / -yczna / -alnie / -iczne / -atyczny / -owskie / -yjny / -ęcy / -yjny / -ystyczna / -ny / -ackie / -ajna / -owy / -erski / -alne / -aiczne / -eczna / -elny / -yjny / -iczni / ajne

Ćwiczenie 149. Za pomocą formantów: -owy; -owny; -(a)ny; -enny; -yczny / -iczny; -owski; -yjny / -ijny utwórz wołacze przymiotników w poniższym fragmencie „monologu teatralnego”. ☺

WZÓR: O, (Austria) austriackie Alpy!

O, (standard i komfort) wyposażenie auta!

O, mąko (ziemniak)!

O, nisko(kaloria) jedzenie!

O, zupo (warzywo)!

O, prace (filozofia) z zakresu...!

O, bez(problem) życie!

O, (tolerancja) Europo!

O, (styl) domu mój!

O, (anonim) autorze tego monologu!

O, (kontrast) myśli me!

O, (bezsens) tekście!

Syrena – ikona polskiej motoryzacji. Wyposażenie: standardowe i komfortowe ☺, oczywiście. Jak się dobrze wsłuchać, jej silnik pracuje w taktach muzyki Chopina... ram-pam-pam, taratata-pam-pam-pam, tara-pam-pam...

Ćwiczenie 150. Wybierz prawidłowy przymiotnik i utwórz od niego liczbę mnogą, wstaw w odpowiednim rodzaju.

WZÓR: (ekspresywna / ekspresyjna) wypowiedź – ekspresywne wypowiedzi

(socjokulturowy / socjokulturowy) aspekty wypowiedzi; tygodniki (kulturowy / kulturalny / kulturowy); problemy (sercowy / serdeczny); (sercowy / serdeczny) stosunki między nimi; (dziecki / dziecięcy / dziecienny / dzieciowy / dzieciaczy) meble i ubranka; prace (magisterski / magistrialny); stosunki polsko- (-brytańskie / -brytyjskie); (aksamitowi / aksamitna) sukienki; (prozowy / prozatorski) utwory; wiersze (średniowiekowy / średniowieczny); (samodzielny / samodzielny) narody; stroje (narodny / narodowy); sądy (administracyjny / administracyjny); (śmiertelny / śmiertelny) choroby; (energijny / energiczny) działania; egzaminy (certyfikowany / certyfikacyjny) z jppo; języki (migany / migowy)

B.2.3.2. Stopniowanie.

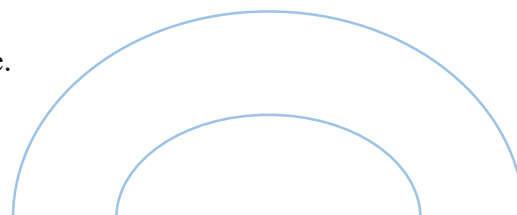
Teoria w każdym podręczniku. Problem w tym, że nie zawsze stopniujemy, np. *najulubieńsza. No i trzeba uważać: coś wypada, coś wkładamy, ale nie zawsze... No i nieregularne: zły – gorszy, mały – mniejszy, dobry – lepszy, duży – większy.

Ćwiczenie 151. Popraw błędy.

był dużo cięższy; bliższe określenie; zlejszymi się nie stajemy; najjaskrawiejsza; najwyszą; trwałniejsze; interesniejszy; najulubioniejszym jego zajęciem było; najdrożci auta; najwyszczę; z najwielkich; świat jest interesniejszy

Ćwiczenie 152. Od jakich przymiotników w stopniu równym powstały poniższe stopnie wyższe i najwyższe?

1. To Adam Kowalski, najlepszy uczeń w naszej szkole.
2. To były najcudowniejsze wakacje.
3. Myślisz może, że jesteś lepszy?
4. Palenie tytoniu najkrótszą drogą na cmentarz.
5. Te spodnie są za długie – są krótsze?

6. Co to za auto? Już nie było mniejszego?
7. Jesteś najwspanialszą i najładniejszą dziewczyną, jaką znam.
8. To był najgorszy film, jaki widziałem.
9. Ten dzwonek jest najgłośniejszy.
10. Kupiłem najtańszy telefon.
11. Muszę zmienić laptop na nowszy.
12. Tak, Ania jest młodsza i zgrabniejsza, ale...
13. Ale ciacho! Najprzystojniejszy facet, jakiego znam.
14. Czy jest świeższy chleb?
15. Cóż jest zdrowszego od polskiego jabłka?

B.2.4. Przysłówek.

B.2.4.1. Błędnie utworzony przysłówek (w tym przysłówki nieistniejące).

Przysłówek tworzymy od przymiotników za pomocą formantów -o lub -ie. Reguł brak. Uważajcie na dawną odmianę przysłówka – bo kiedyś się odmieniał – w formach zapisanych na stałe w języku, np. po polsku, po cichu, po prostu...

Ćwiczenie 153. Zamień formanty: -o na -ie (zmięcz, co się da) lub -ie na -o („utwardź”).

za wczesno; na pewno; bardzo piękno; jest ważno; to trudnie; ciekawo; bardzo biedno; tu jest różno; pisemno; niepotrzebno; niemożliwo; osobisto; ładno; możliwo; słoneczno; różno; jawno; łaskawo; samotno; jest bardzo wilgotnie; zrozumiało; jaśnie; straszno; przyjemno; normalno; uczciwo; na ulicy jest piękno; okrutno

Ćwiczenie 154. Wybierz odpowiedni przysłówek, wstaw końcówkę.

(Po prost__ / prost__) lubi swoją pracę. / Zrobiliśmy (bardz__ / duż__) mało dzisiaj. / On (duż__ / bardz__) podróżował. / Był popularny (osobliw__ / szczególn__) wśród młodych ludzi. / Trzeba go (obowiązkow__ / konieczn__) znaleźć! / Wstałam dziś bardzo (wczesn__ / ran__). / Te hasła były ważne (szczególn__ / poszczególn__) w epoce pozytywizmu.

Ćwiczenie 155. Wybierz: przymiotnik lub przysłówek i wstaw odpowiednią końcówkę: przymiotnika lub przysłówka.

To jest bardzo interesując__. / Dla mnie to było bardzo dziwn__. / To jest coś wielk/c__ niezrozumiałego. / Czy to sprawiedliw__? / Jak to zdrow__ wstawać o 5.00! / Nie jest ważn__ sam dom. / Zrobić to jest prawie niemożliw__.

Ćwiczenie 156. Skreśl nieistniejące formy przysłówka.

cicho / po cichu (♪ Po cichu, po wielkiemu cichu... (G. Turnau)); różnie / po różnemu; potrzebnie / potrzebno; ukraińsko / po ukraińsku; na pewno / na pewno; słoneczno / słonecznie; jawno / jawnie; łaskawo / łaskawie

B.2.4.2. Stopniowanie przysłówka.

Teoria w każdym podręczniku.

-ej / naj-...-ej

Ćwiczenie 157. Popraw błędy.

Wszędzie dobrze, ale w domu najlepsze. / W Polsce płacą większe niż na Ukrainie. / W Polsce jest lepsze rozwinięta komunikacja miejska. / Na kolację jem najczęściej owoce. / W państwie nie jest gorsze niż było w ZSRR. / Reformy trzeba wprowadzać szybczej. / Produkować dużej, sprzedawać więkc – to nasz cel.

B.2.5. Złożenia.

Ma być tak:

Namiot jednoosobowy / dwuosobowy / trzyosobowy / czterosobowy / pięciosobowy / ... / jedenastoosobowy / ... itd.

dwudziestoosobowy / dwudziestojedenosobowy / dwudziestodwuosobowy / ... itd.

trzydziestoosobowy / czterdziestoosobowy / ... itd.

stuosobowy / stujedenosobowy / ... itd.

tysiącosobowy / tysiącjedenosobowy / ... / tysiącdziewięćset
dziewięćdziesięcdziewięćosobowy ☺.

Dalej się nie da: namiot dla 2000 osób.

Lata:

W tysiąc dziewięćset pięćdziesiątym dziewiątym.

W dwutysięcznym.

W dwa tysiące osiemnastym.

Ćwiczenie 158. Popraw błędy.

To był trzechosobowy pokój. / Tego nie było w dwunastyletniej historii naszej fundacji. / W dwochtysięcznym ósmym roku wyrzucili mnie z pracy. / Jesteśmy religią z dwóch tysiącletnią historią. / To był rok dwóch tysięczny dziesiąty. / Chłopcy szesnaście letni są trudni i męczący. / Dziś jest 15.09 dwutysiący czternastego roku.

B.4. W zakresie konstrukcji składniowych.

B.4.1. Błędy rekcji.

B.4.1.1. Błędy rekcji czasownika (i wyrazów pochodnych).

No tragedia z tą rekcją... Zróbmy tak: stwórzcie katalog „innej” rekcji – na podstawie autentycznych błędów. Podałem tylko kilka, najczęstszych. Spróbujcie porównać z Waszym językiem pierwszym – czy błędy wynikają tylko z różnic?

śluchać – kogo / czego?

potrzebować – kogo / czego?

bać się – kogo / czego?

brać / wziąć / dobrać – kogo / co?

uczyć / uczyć się – kogo / czego?

chcieć – kogo / czego?

Pytać kogo o co! Prosić kogo o co! Chodzi o co?
---

zapomnieć – kogo / czego?
szukać – kogo / czego?
kupić – kogo / co?
zabraniać – kogo / czego?
mieć – kogo / co?
opiekować się – kim / czym?
robić – kogo / co?
brakować – kogo / czego?
próbować – kogo / czego?
zapytać – kogo / czego?
zapytać – o kogo / o co?
być – kim / czym?

No słucham cię... Potrzebuję
cię... Boisz się mnie? 🎵 *Rolnik
bierze żonę...* 🎵 *Uczmy się
polskiego...* Chcę cię...
Zapomniałem zadania. Czego
szukasz? Kup mi chleb!
Zabraniam ci oglądania
YouTube`a! Masz mnie!
Opiekuję się moją babcią.
Robisz mnie w konia! Brakuje
mi miłości... Zapytaj ją, czy cię
kocha.

Ćwiczenie 159. Wybierz prawidłowy przypadek.

1. Lubi słuchać muzykę / muzyki.
2. Adam wspomaga swoim rodzicom / swoich rodziców.
3. Ludzie potrzebują tego języka / ten język do komunikacji.
4. Wspierała konającym / konających modlitwą.
5. Ideał, który / którego ja pragnę osiągnąć.
6. Bali się jej / ją.
7. Wziął tego miecza / ten miecz.
8. Ktoś woli lirykę / liryki, ktoś dramatu / dramat.
9. Utwory, których / które trzeba przeczytać.
10. Lubił swój kraj / swego kraju.
11. Daje sensu / sens temu utworowi i szans / szansę na sukces wydawniczy.
12. Przerażenie wojny domowej / wojną domową.
13. Nie może tego / temu zaprzeczyć.
14. Żeby wykorzystać tych słów / te słowa...
15. Ważne, by w dyskusji trafnie dobierać argumenty / argumentów.
16. Tylko ciężką pracą osiągnie jakieś wyniki / jakichś wyników.
17. Ona uczy język polski / języka polskiego w szkole językowej.
18. Oni potrzebują premię / premii od życia.
19. Proszę przynieść herbatki / herbatkę z cukrem.
20. Lekarze chcą pieniędzy / pieniądze.
21. Pożyczyła mu wóz / woza.
22. Pan Wiktor nadużywał alkoholu / alkohol.
23. Niejeden syn zapomniał drogę / drogi do domu, do matki...
24. Henryk wymagał jakąś ślicznotkę / jakiejś ślicznotki i został starym kawalerem...
25. Szukał po Europie to piękne niebo / tego pięknego nieba – nie znalazł. Takie było tylko na Ukrainie...
26. Gratulujemy ci / ciebie zdania egzaminu.
27. Czy można tu kupić chleba / chleb?
28. Chcieli zachwycać się tym miastem / to miasto.
29. Mama zabrania nam wszystko / wszystkiego.
30. Dzieci mają cukierków / cukierki.
31. Oni opiekują się tymi ludźmi / tych ludzi.
32. Marta zawsze dowiaduje się wszystkie szczegóły / wszystkich szczegółów.
33. I co? Przebaczyli go / mu? A ona? Wybaczyła go / mu?
34. Szybka decyzja: czy chcą oni tego / to robić czy nie?
35. Musimy wspomagać innym ludziom / innych ludzi.

36. Musimy pomagać innym ludziom / innym ludzi.
37. W szpitalach brakuje wiele / wielu lekarzy specjalistów.
38. Próbował w życiu różne zawody / różnych zawodów.
39. Dowiedziała się tragiczną nowość / tragicznej nowości.
40. Wielu młodych lekceważy zasad moralnych / zasady moralne.
41. Andrzej wyprosił u Boga litości / litość.
42. Chciałabym pani / panią zapytać o egzamin / egzaminie.
43. Naśladujemy te tradycje / tym tradycjom.
44. Trzeba bronić swoje tradycje / swoich tradycji – to tak, jakby bronić swój naród / swego narodu.
45. Od kilku lat cieszę się każdemu dniu / każdym dniem.
46. Temat / tematem tego sonetu jest wyrażenia współczucia.
47. Ogłoszono wyników / wyniki konkursu.
48. Podsumowując tego wszystkiego / to wszystko, trzeba stwierdzić, że...
49. Teściowa daje nam wielu / wiele porad.
50. Dużo utworów, które / których my się uczymy, jest już nieaktualnych.
51. Jak dać sobie rady / radę?
52. Osiągnęli wszystko / wszystkiego.
53. Napominając ich / im, nie zapomnij, że ich kochasz.
54. Andrzej i Anna zachowują wszystkich tradycji / wszystkie tradycje wielkanocne.
55. Chciała tylko pieniądze i bogate życie / pieniędzy i bogatego życia.
56. Młodości, dodaj mi skrzydła / skrzydeł.

Ćwiczenie 160. Dopisz do zdań odpowiednie formy.

uczyć, uczyć się, nauczyć się...	zwroty, język polski, języki obce, gramatyka, życie, wszystko, różne tradycje państwowe
brać, wziąć, dobrać...	prawidłowe formułki, swoje dziecko
używać	wyrazy, opis, obraz
szukać	praca, szczęście, ona, swoje miejsce, czas, orzechy, wejście
słuchać	muzyka morza
potrzebować	dziewczyna, dziewczyny

Czy mieli na myśli język polski?

„Uczyć się, uczyć się, uczyć się” (Lenin)

„Lenić się, lenić się, lenić się” (Uczeń)

Ćwiczenie 161. Wybierz odpowiedni zaimek.

słuchać (to / tego); lekceważyć (tym / to); uczyć się (to / tego); kupiła (to / tego); nakupiła (to / tego); zachwyliła się (tym / tego); szukała (to / tego); zapytała o (to / tym); proszę przynieść (tę / tej) książkę; lekarze chcą (to / tego); zapomniał (tę / tej) książki; opiekują się (tych / tymi) pacjentami; chodzi o (tym / to); troszczy się o (to / tym); dba o (tym / to); prosi o (tym / to); martwi się o (tym / to)

♪ Bo chodzi o to by od siebie
Nie upaść za daleko
Jak te dwa łyse kamienie nad rzeką
Chodzi o to
By pierwsze chciało słuchać
Co mu to drugie
Powiedzieć chce do ucha
(Strachy na Lachy)

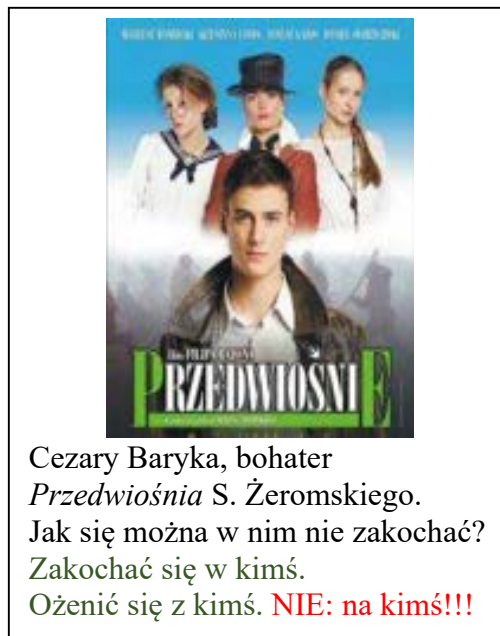
B.4.1.1.a. Czasownika z przyimkiem.

Ćwiczenie 162. Wybierz prawidłowy przypadek.

1. dzieli się na trzech kategorii / trzy kategorie
2. chodzi o Polakach / Polaków
3. zapytać o czymś / coś
4. kłócili się o konkurencie / konkurenta
5. martwi się o tego kota / tym kocie
6. zakochane były w Cezarego / Cezarym
7. dbają o swoich pracowników / pracownikach
8. troszczyć się o swoim zdrowiu / swoje zdrowie
9. tekst o stosunku / stosunek ludzi do śmierci
10. prosić o tym / to
11. ubierać się w kostiumy / kostiumach
12. umieszczony w areszt / areszcie

Ćwiczenie 163. Dopisz odpowiednie formy.

Chodzi o... <i>Alberta Einsteina, ...</i>	<i>Albert Einstein, kobieca moda, obiad, psychologia, matka, położenie, tradycje, główna bohaterka, wiara, dzisiejsze czasy, ten świat, Anielka, Andrzej, sposób życia, Ukraina, Polska, córka, zwierzęta, hałas, pieniądze, sprawa, zachowanie, poezja, to, minuty, wolny dzień</i>
Pytać o...	<i>swoje pieniądze, Tomasz Łęcki, cebulka, problemy, coś, miłość, życie, człowiek i jego los, konkurs, pomoc, śmierć</i>
(nie) Martwić się o...	<i>takie rzeczy, nic</i>
Zakochać się w...	<i>ktoś, mąż – Holender</i>
Prosić o...	<i>pomoc, zdrowie, mieszkanie</i>
Dbać o...	<i>swoje zdrowie, własne zadowolenie, dom, swoje interesy, tradycje</i>

B.4.1.1.a.a. Nieodpowiedni przyimek.

Ćwiczenie 164. Wybierz prawidłową formę.

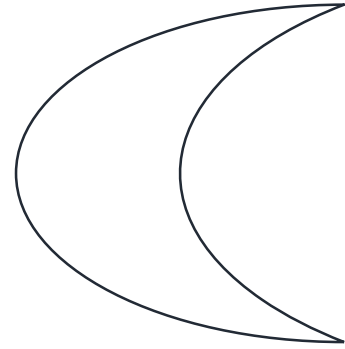
1. nie zastanawiała się o Polakach / nad Polakami
2. schować się przed czymś / od czegoś
3. wrócili na ojczyznę / do ojczyzny
4. moja opinia o Polakach / wobec Polaków
5. zamknięte od dzieci / przed dziećmi
6. ukryć przed Janem / od Jana
7. pracuje za komputerem / przy komputerze
8. ożenił się z nią / na niej
9. oni prowokują ją do tego / na to
10. pogodził ją na to / z tym
11. utożsamia się z przyrodą / do przyrody
12. zmieniała do lepszej strony / na lepszą stronę
13. popatrzeć jej w oczy / do oczów
14. głosowali na Juszczenkę / za Juszczenką
15. obronić przed rozbójnikami / od rozbójników

Tęsknota za Polską...

♪ Śpiewa Ci obcy wiatr,
zachwyca piękny świat,
a serce tęskni...
Bo gdzieś daleko stąd,
został rodzinny dom,
tam jest najpiękniej...
Tam właśnie teraz - rozkwitły
kwiaty,
stokrotki, fiołki, kaczeńce i
maki.
Pod polskim niebem,
w szczerym polu wyrosły,
ojczyste kwiaty.
w ich zapachu, urodzie, jest
Polska.
(*Polskie kwiaty*)

16. tęsknota o Polsce / za Polską
17. grają na automatach / w automaty
18. męczy się od nieszczęśliwej miłości / przez
19. nieszczęśliwą miłość
20. zaprasza do pokazu filmu / na pokaz filmu
21. w tym artykule / z tego artykułu wynika kilka pytań

B.4.1.1.a.b. Niepotrzebny przyimek.

Ćwiczenie 165. Usuń przyimki i zmień przypadek.

żałowała o tym; dowiedziałam się od niedawna; jadę na autobusie; spodziewał się na to; podelektować się do tego święta; zmęczona od nich; osoba, do której się gratuluje; tylko od Polaków zabrano ziemię; bardzo czepiają się za historię; jeżdżąc po marszrutkach; u Janka pies kojarzy się z...; nie są zaciekawieni w swoim dziecku; zainteresowana w kulturze tego kraju, muzyce, sporcie; zawsze u nich pytają; poddać się na korupcję; spodziewać się na najmniejszy przejaw współczucia; samotność nie zawsze powinna towarzyszyć w życiu; zainteresowany w tradycjach Polski; odebrali u Gustawa wszystko; znać o swoim kraju; nie będzie rozumiał o lwowskim bałaku; przypominając dla siebie; przejmuje się o nim; nie lęka się przed śmiercią; rozczarowany w miłości; chcą zabrać jeszcze więcej z ludzi; zabierają pieniądze u biednych; możemy obserwować za dojrzeniem bohatera; jestem bardzo rozczarowana z tego; zaczynałam czytać tę książkę już od wielu razy

B.4.1.1.a.c. Brak przyimka.

Ćwiczenie 166. Dodaj przyimek i zmień (ewentualnie) przypadek.

można uważać zgubą; [zwierzęta] możesz je popatrzeć; pytania śmierci; ziemia na wsi już należy Judycie; korzystać podręczniki; czeka swojego męża; czymś choruje; uważała go ciężarem; kobieta zasługuje chwały; uważam bohaterką; docierający mi problem; zrozumiała mu interpretację; przedstawiają Maryję matką dobrą; państwu czeka nagroda; zadowolone pracą; posłuży pewnym rozwojem; służy encyklopedią życia; tytuł tego utworu nawiązuje temat; zapytać drogę

Ćwiczenie 167. Wybierz.

Nie zastanawiała się (o tym / nad tym). / Schowała się (przed tym / od tego). / Moja opinia (o tym / wobec tego). / Oni prowokują ją (na to / do tego). / Pogodzili się (na to / z tym). / Utożsamia się (z tym / do tego). / Obroniła się (od tego / przed tym). / Przekonała (w tym / do tego) swego syna. / Męczy się (od tego / przez to). / Zmarł (od tego / na to). / Żałowała (tego / o tym). / Jadę (tym / na tym). / Spodziewała się (na to / tego). / Była zmęczona (tym / od tego). / Poddała się (na to / temu). / Zainteresowana (w tym / tym). / Spowodowała (to / do tego). / Jestem bardzo rozczarowana (tym / z tego). / Znam (to / o tym). / Wiem (to / o tym). / Nie będzie rozumiał (o tym / tego). / Nie lęka się (przed tym / tego). / Niezadowolona (tym / z tego). / Pytania (tego / o to / o tym). / Czekać (tego / na to). / Chorować (na to / tym). / Kobieta zasługuje (tego / na to).

Znam to. Wiem, ile / jak / co / gdzie / kiedy / czym / po co... itd. Ale wiem wszystko. Nic nie wiem. („Wiem, że nic nie wiem”). Wiem to na pewno. Wiem o tym. **NIE: znam, ile... / znam wszystko / nie nie znam**

B.4.1.2. Błędy rekcji rzeczownika.

Zapamiętaj!!! Pomnik kogo? Pomnik Adama Mickiewicza, Słowackiego.

Ćwiczenie 168. Uzupełnij wyrazami z nawiasów w odpowiedniej formie. Wstaw odpowiedni przyimek, jeśli trzeba.

po stronie (tato); pomnik (sławny król); pomnik (Adam Mickiewicz); zajęcia (temat) rekcji; pojawił się problem (jedzenie); na przekór (wojna); ze względu (pani Maria); w większości (kraje); utwór (tematyka religijna); wyciągnął wnioski (własne życie); gdyż (on) początek wyznacza wschód; dowodem (to) jest tradycja (śpiewanie) kolęd; dar Boży (każdy z nas); patriotyzm (Polska); żołnierz walczył (niepodległość Polski); reklama (spektakl; koncert); i to jest (to) przyczyną; znajomość (narodowe zwyczaje); prawo (swoje myśli)

B.4.1.3. Błędy rekcji przymiotnika. / B.4.1.4. Błędy rekcji przysłówka.

Ćwiczenie 169. Uzupełnij wyrazami z nawiasów w odpowiedniej formie. Wstaw odpowiedni przyimek, jeśli trzeba.

ta kobieta nie jest (on) miła; jest starszy (ona); chciałabym być podobna (te osoby); czujecie się bliscy (my)?; Polska jest bogata (słynny pisarz); są zdolne (postęp); ulice miasta są identyczne (europejskie); on jest godny (to); czuli się wyższymi (inni ludzie); oparte (dzieje) narodu; coś jest cenniejsze (wszystko); zastawiają najdroższe (oni) rzeczy; coraz więcej (ludzie) decyduje się zostać samotnymi; nie mniej (tysiąc euro)

B.4.1.5. Błędy łączliwości zaimka.

Ćwiczenie 170. Wstaw w odpowiednią kratkę znak X. Dobierz słowa i utwórz zdania.

	M.	D.	C.	B.	N.	Msc.
pracuje jako...						
było to dla mnie coś...						
co to... ?						
coś ...						
wiele ...						
jesteśmy jako ...						
to nic ...						
znalazłem pocieszenie u ...						

nauczyciel, nowe i dziwne, takie, ciekawe, utwory, siostry, złe, ona

Ćwiczenie 171. Zamień na dopełniacz. Poprawisz błędy.

WZÓR: W życiu trzeba mieć coś ~~bliskie~~ ... bliskiego.

Coś tam mają ~~ciekawe~~ ... / Może coś ~~inne~~ ... jeszcze mają? / No wiecie co? Coś ~~podobne~~ ... ! / Każdy robi coś ~~swoje~~ ... / Ubrałbym się w coś ~~takie~~ ... ~~eleganckie~~ ... / Nie wiem, co to ~~takie~~ ... Miś Uszatek. / Ta gramatyka to coś ~~niekonwencjonalne~~ ... ☺ / Coś ~~genialne~~ ... / To jest dla mnie coś ~~święte~~ ... , ~~ważne~~ ... dla mnie. / To było coś ~~związane~~ ... z przyrodą

B.4.1.6. Błędy rekcji liczebnika.

Ćwiczenie 172. Wybierz prawidłową formę.

3 chleba / chleby; 2 polskich kościoły / polskie kościoły; uczy się języka polskiego trzy lata / lat; trzy i pół złote / złotego; parę raz / razy; dwa nowe pierwiastka chemiczne / pierwiastki chemiczne; z jednego sklep / sklepu do innego; trzy różnych typy / różne typy; ma dwa brata / dwóch braci; dwa dużych balkonów / duże balkony; trzy różnych zadań / różne zadania; sto uczniowie / uczniów; 30 tysięcy / tysiący; są trzy takich wierszy / takie wiersze; dwa, trzy dnia / dni; dwa bohatera / dwaj bohaterowie; dwa chłopca / dwaj chłopcy; trzy dużych problemów / duże problemy.

B.4.1.7. Błędy łączliwości przyimka.

Ćwiczenie 173. Wstaw w odpowiednią kratkę znak X. Wpisz podane słowo w prawidłowej formie.

		M.	D.	C.	B.	N.	Msc.
w ...	<i>każdy moment</i> , te czasy, nasze czasy, ten rok, ten moment, dany czas, ta chwila						X <i>w każdym momencie</i>
we ...	wszystkie czasy						
przeciw...	to						
o ...	stosunek ludzi do śmierci						
niedaleko ...	Chmielnicki						
przeciwko ...	Litwa						
między ...	różne społeczeństwa, wojny światowe						
według ...	reguły						
blisko ...	szaleństwo i bluźnierstwo						

B.4.2. Błędna liczba czasownika.

B.4.2.a. Pojedyncza zamiast mnogiej. / B.4.2.b. Mnoga zamiast pojedynczej.

Ćwiczenie 174. Wstaw: *jest* / *są*

1. ... 12 apostołów
2. ... 35 tematów do wyboru
3. ... dużo kobiet, ludzi
4. ... dużo pamiątek
5. ... dużo przypadków
6. ... dużo różnych dowcipów
7. ... dużo świadectw tej zbrodni
8. ... dużo tradycji
9. ... dużo wyjątków
10. ... różne sytuacje na drodze
11. ... tacy ludzie, że szkoda gadać

Jeden / jedna / jedno jest.
Dwa / dwie / dwaj są. Dwóch / dwoje jest.
Trzej / trzy są. Trzech / troje jest.
Cztery / cztery są. Czterech / czworo jest.
Pięć / pięciu / pięcioro itd. jest.
Dużo, mało, kilka, parę, trochę, wiele / wielu, ile?, kto / co, nic, mniejszość, większość, wszystko – jest.

12. ... takie powieści, że szkoda gadać, ... zbędne wszelkie interpretacje, przykładem tego ... nowele, ... utwory Elizy Orzeszkowej
13. ... takie uniwersalne zwroty
14. ... tam mnóstwo światów
15. ... wiele pozytywnych emocji
16. ... wiele pytań
17. ... za dużo obrazków
18. a efekty nie ... fotogeniczne
19. a problemy ... i będą – takie ... życie
20. częściej ... takie rodziny, w których...
21. do nauki języka polskiego ... polecane takie podręczniki...
22. dobrze, że ... koledzy, ... przyjaciółki
23. gdy ... dużo zabytkowych miejsc
24. głównym problemem ... nowe technologie
25. ich ... wielu
26. ile tu ... zabawek?
27. kim oni ... ?
28. królowie nie ... wieczni
29. mama i tato ... zależni od babci
30. na naszej uczelni najważniejsi ... wykładowcy
31. na niebie ... kilka chmur
32. nasze korzenie ... w Polsce
33. one ... studentkami
34. szczęściem ... biegające dzieci
35. tak wiele ... dzieci
36. tam ... dużo ważnych informacji
37. tam ... nie tylko dzieci
38. tam ich ... bardzo dużo ...
39. te dzinsy ... za krótkie
40. te rzeczy nigdy nie ... potrzebne
41. to ... listy od mojej pierwszej miłości
42. to ... moi rodzice
43. to ... nasza pamięć i historia
44. tradycje – ... ich dużo
45. tu ... dużo archaizmów
46. u nas ... osobliwe tradycje, nasze tradycje ... bardzo ciekawe
47. u nas w mieście ... 4 restauracje
48. w Chmielnickim ... chmury
49. w jej rodzinie wszystko ... bardzo dobrze
50. w naszej szkole ... bardzo krótkie przerwy
51. w tym tekście ... dużo nowych słów
52. większość utworów ... za trudna
53. wiele elementów, które ... niezbędne, można...
54. zajęcia ... dziś w sali 234

Wbrew tendencjom w TVP:
Tysiące (miliony, dziesiątki itd.) ludzi czytało, było, pisało...

Ćwiczenie 175. Zamień na liczbę pojedynczą – poprawisz błędy.

WZÓR: wielu Polaków jeżdżą jeździ

dużo ludzi kupują; idą dużo pielgrzymów; dużo ludzi chcą; dużo kobiet sobie wyobrażają; dużo nastolatek lubią grać; dużo ludzi nie mogą; dużo dzieci piją mleko; coraz więcej ludzi mogą; wielu ludzi mają problemy ze zdrowiem; mieszkają dużo ludzi ze wsi; wielu pisarzy podarowali; wielu poetów pisały; wielu prostych ludzi stracili pracę; wielu autorów zostawili nam; wiele kobiet nie mogą; dużo ludzi nie rozumieją; dużo ludzi znają; zginęli wielu ludzi; dużo ludzi zostawili; 180 cywilów i żołnierzy otrzymywali; wielu ludzi starali się; coraz więcej ludzi rozumieją; i nie będą żadnych strachów; większość obywateli winią władze za opieszałość; dużo młodych ludzi mówią; wielu ludzi mają taki los; wielu czytelników uważają; dużo pisarzy, malarzy pokazują tradycje; wiele przedsiębiorstw nie mogą; wielu ludzie siedzą; wielu ludzi żyją; wielu ludzi mają

Ćwiczenie 176. Popraw.

w I i II strofach / dokonała I, II i III rozbiorów
w XVIII i XIX wiekach / na 76. i 77. stronach

W tej i tamtej piosence.

NIE: W tej i tamtej piosenka~~ch~~.

B.4.5. Niezgodność w orzeczeniu imiennym z łącznikiem być.

B.4.5.a. Z rzeczownikiem.

Być kim / czym? NIE: Być kto / co? (Ale: Jestem Jurek...) Też: robić / czynić (kogo / co) kim / czym / jakim?, np. czytanie *Biblii* czyni mnie mądrzejszym. Praca czyni go szlachetniejszym. Choroba zrobiła ją silniejszą. Ale: Kasia wydaje nam się być ładniejsza. Kamila czuje się już silniejsza.

Ćwiczenie 177. Zamień mianownik na narzędnik.

WZÓR: Czy pani nie jest ~~krewna~~ krewną pana Nowaka?

Bóg jest Osoba. Jan Paweł II był bardzo znany człowiek. Oni są Ukraińcy. Oni są takie same dzieci jak ja. On jest doświadczony policjant. Ta osoba jest jakaś sekretarka. Takie najbardziej popularne przywitanie jest „cześć”. On jest inżynier. On był oszust. Ona jest bardzo mądra kobieta. On jest alkoholik. Ona jest amerykańska aktorka. Ona była wspaniała kobieta. Symbolika miasta jest jelen. Oni są bracia. Oni są kolegi. Jaki on jest człowiek? Lwów jest pierwsze zachodnie miasto. Efekt jest brak wykształconej kadry. Szymborska naprawdę była wielki człowiek. Ona była piękna kobieta. Tradycje czynią moje życie weselsze.

B.4.5.b. Z przymiotnikiem (i innymi częściami mowy o odmianie przymiotnikowej).

Drzwi są zamknięte. NIE: Drzwi są zamkniętymi.

Ale: Te drzwi są zamkniętymi drzwiami. Coś odbywa się za zamkniętymi drzwiami.

Ćwiczenie 178. Wstaw w mianowniku lub narzędniku (w odpowiednim rodzaju).

1. (absolutny) Posłuszeństwo Tadeusza było ... . 2. (aktualny) Problem jest ciągle ... . Problem suszy jest ... problemem. 3. (beznadziejny) Miłość w Internecie jest ... . 4. (bezsensowny) Chcę wierzyć, że ta śmierć nie była ... . 5. (biedny) Była ... dziewczyną. Jej koleżanka też była ... . 6. (bogaty) Nasza kultura jest ... . 7. (bogatszy) Chciała być jeszcze ... . 8. (chory) Jestem ... . Oni byli ... . Jesteśmy ... od jazdy marszrutką. 9. (ciekawy) Czy ten koncert był ... ? No coś

ty, jak koncert soul mógł być ... koncertem? Narrator pierwszoosobowy jest ... chwytem literackim. 10. (ciężki) ... jest życie człowieka. Czy życie na Ukrainie jest ... życiem? Jego los był bardzo ... . 11. (czarujący, wykwintny) Lwów staje się coraz bardziej ... , ... Lwów staje się coraz bardziej ... , ... miastem. 12. (czerwony) Buty nie mogą być ... ! Dlaczego? Teraz wszystkie buty są ... butami. 13. (dobry i cierpliwy) Kamila jest bardzo ... i ... . Będzie kiedyś ... i ... żoną i matką. 14. (drogi i ważny) Telefon od niej był bardzo ... i ... dla mnie. 15. (fałszywy) Ich relacje były ... . 16. (głęboki) Ten problem jest bardzo ... . Był przeniknięty ... troską o dom i dzieci. 17. (godny) Pan Tomasz był ... szacunku. 18. (idealny) Chcę być ... fizycznie. 19. (inny) System edukacji powinien być ... . 20. (interesujący) Jego pamiętki są bardzo ... . Listy do M. były ... pamiętkami. ... jest to, że... 21. (jaki) ... wtedy była codzienność? 22. (jawny, bezwstydnny i nachalny) Rozmawiali o korupcji, która jest niemal ... . 23. (jednakowy) Oni są prawie ... . Te towary były oznaczone ... kodami. To byłoby nudne, gdyby wszyscy ludzie byli ... 24. (krótki) Noc zdawała się ... . 25. (lekki / ciężki) Życie człowieka nie jest takie bardzo ... , życie jest ... . 26. (lekki) Wymowa jest ... do zrozumienia. 27. (lepszy) Mieszkał na ziemiach, które były ... . 28. (mały) Kiedy Adaś był jeszcze ... chłopcem, jego koledzy też byli ... . 29. (marny) Życie bez wiary jest ... . Sorry, ale jesteś ... nauczycielem. 30. (mądry, pracowity) Jesteś taki ... i ... . Bądź zawsze takim ... i ... mężem. 31. (młody) Hanka była ... . Była radosną, ... dziewczyną. 32. (najgorszy) ... jest to, że mi się nic nie chce... Rok 2018 był ... rokiem w moim życiu. Co jest ... ? 33. (najlepszy) Chciała być dla niego ... żoną. 34. (najważniejszy) Dla mnie ... jest charakter. Jerzy K. był ... gościem na tym spotkaniu. Dla mego ojca nauka była ... . Kiedyś teologia była ... nauką. A co jest ... ? ... wydaje mi się to, że... 35. (najwyższy) Miejsce tradycji nie jest ... miejscem w hierarchii wartości. 36. (niedobry) Ta miłość jest ... . Byłaś ... córką. 37. (niepełnoletni) Jeszcze jestem ... . 38. (nieszczęśliwy) Człowiek bez wiary jest ... . Bez nadziei i miłości jest ... człowiekiem. 39. (nieuważny) Byłam bardzo ... . 40. (obowiązkowy) Przepraszam, ale szatnia jest ... . 41. (osobliwy) Dla ciebie wszystko musi być ... ! 42. (piękny) Pogoda jest bardzo ... . 43. (podobny) Trzecie i czwarte zdanie są ... . Trzecie i czwarte zdanie są ... zdaniami. 44. (popularny / tragiczny) Nie byłaby taka ... , jeżeli nie byłaby ... . Była ... aktorką, choć trochę ... . 45. (popularny) Bardzo ... jest literatura oświecenia. 46. (potrzebny i korzystny) Dostatek nie będzie ... i ... dla ich związku. 47. (prawidłowy) I ten wynik jest ... rozwiązaniem. 48. (przeczytany) Ta książka zasługuje na to, żeby być ... . 49. (przeróżający) Historia Tytanica jest ... . Jest ona ... historią ludzkiej pychy. 50. (romantyczny) Adam jest bardzo ... . 51. (równy) Prawa w Polsce nie są ... dla wszystkich. Nie, wszystkie prawa są ... prawami. 52. (rzadki) Czy ta zupa nie jest za ... ? Zjawisko spadających gwiazd nie jest ... zjawiskiem. 53. (samotny) Ludzie boją się być ... . 54. (sentymentalny) ... jest opis tego momentu. 55. (silny / silniejszy) Miłość - jak ... ona może być! Uczucie było ... . 56. (skąpy) Nie bądź ... ! Tadeusz był ... mężem. 57. (słaby) Oni są ... . Adam i Wiktor byli ... uczniami. 58. (spokojny) On jest ... . On jest ... chłopcem. 59. (sprawiedliwy) Gdyby prezydent był ... , powołałby uczciwą radę. 60. (szczęśliwy) Monika wydaje nam się być ... . Minika nie czuje się ... żoną. Oni chyba są ... . Tak, są ... ludźmi. To był ... dzień. 78 było moim ... numerem. 61. (ślepy) Miłość wydaje się ... . Ta jego miłość była zupełnie ... . 62. (taki) Po prostu jestem ... . A był ... fajnym chłopakiem... 63. (ważny / ważniejszy) Czy to jest tylko dla ciebie ... czy najważniejsze? Sprawy wiary były dla niego ... sprawami. Wolność jest ... niż pieniądze. ... jest działanie ostrożne. Problem bezrobocia jest ... problemem. Jest bardzo ... widzieć, że... Literatura nie byłaby taka ... , gdyby nie szkoła. 64. (wzajemny) Jest fajnie, gdy miłość jest ... . Gdy nie jest ... miłością, nie jest fajnie. 65. (zajęty) Jesteśmy ... . Jesteśmy bardzo ... zespołem. 66. (zależny) Jesteśmy ... od natury. 67. (zazdrosny) Robisz się ... . Nie bądź ... mężem! 68. (zdenerwowany) Dlaczego jesteś tak ... ? 69. (zdrowy i szczęśliwy) I żeby zawsze była ... i ... . 70. (żywy) On jeden został ... .

B.4.5.c. Brak orzecznika.

Ona jest Polką. On jest Polakiem. Ono jest Polakiem.
Ona jest nowoczesną Polką. On jest nowoczesnym Polakiem.
Ona jest nowoczesna. On jest nowoczesny. **NIE: On jest nowoczesnym.**

Ćwiczenie 179. Zamień według wzoru:

WZÓR: ona Ukrainka – ona jest Ukrainką

mama, tato – Polacy; ona z zawodu psycholog kliniczny; Hoffman naprawdę wielki specjalista; muzyka część naszego życia; my tylko aktorzy

Ćwiczenie 180. Wybierz prawidłową formę:

1. on bardzo agresywny / on jest bardzo agresywny / on jest bardzo agresywnym
2. oni są bogatymi / oni bogaci / oni są bogaci
3. kiedy dziecko małe / kiedy dziecko jest małym / kiedy dziecko jest małe
4. on jest ceniony w świecie genetyki / on ceniony w świecie genetyki / on jest cenionym w świecie genetyki
5. Lwów bardzo fajne miasto / Lwów jest bardzo fajne miasto / Lwów jest bardzo fajnym miastem
6. ta osoba jest godna naśladowania / ta osoba jest godną do naśladowania / ta osoba godna naśladowania
7. dla każdego człowieka różny rzeczy cenne / dla każdego człowieka różny rzeczy są cenne / dla każdego człowieka różny rzeczy są cennymi
8. wszystko zmienne / wszystko jest zmienne / wszystko jest zmiennym
9. ludzie obcy sobie nawzajem / ludzie są obcymi sobie nawzajem / ludzie są obcy sobie nawzajem
10. rodzina i ojczyzna ważniejsze od udanego sukcesu męża / rodzina i ojczyzna są ważniejsze od udanego sukcesu męża / rodzina i ojczyzna są ważniejszymi od udanego sukcesu męża
11. my jeszcze rozłączone / my jeszcze jesteśmy rozłączone / my jeszcze jesteśmy rozłączonymi
12. ta osoba jest godna naśladowania / ta osoba godna naśladowania / ta osoba jest godną naśladowania
13. on bardzo ważny dla mnie / on jest bardzo ważny dla mnie / on jest bardzo ważnym dla mnie
14. ten tekst prawdziwy / ten tekst jest prawdziwym / ten tekst jest prawdziwy
15. dużo osób bezrobotnych / dużo osób jest bezrobotnych / dużo osób jest bezrobotnymi

Ćwiczenie 181. Wstaw brakujący orzecznik „jest” / „nie jest” / „nie są”.

WZÓR: jakiego koloru balon – jakiego koloru *jest* balon

oni nie radzi (arch. = zadowoleni, szczęśliwi); miasto położone nad rzeką Dniestr; to takie nie bardzo fajne; jakiego koloru ta lala; jakie asocjacje z tym związane; w utworze oni pokazani jako...; jaki termin przyjmowania prac; dzisiaj 13 grudnia; ostatnia historia napisana o Marsie; przedstawieni oni w innym świetle; ludzie gotowi na wszystko; Bóg dla ludzi surowy; droga bardzo śliska; w wierszu opisana trudna sytuacja kota; one już nikomu niepotrzebne; jakie miejsce tradycji; bo ja nie gotowa jeszcze; te oczy coraz łzawsze; naszym głównym zadaniem zmienić siebie; ten telefon i mnie potrzebny; twoja rodzina zdrowa; ludzie mniej kulturalni; UE silna dzięki temu; tradycja mocno powiązana z historią; odpowiedź prosta i jasna

B.4.6. Błędy przy negacji.

B.4.6.1. Użycie B. zamiast D. / B.4.6.2. Użycie D. zamiast B. (hiperpoprawność).

1. Nie + czasownik + ... + D.
2. Zawsze.
3. W razie wątpliwości: patrz p. 1-2.
4. Ale: niczego = nic ☺ Nic nie wiem. Nic się nie zmieniło. Nic nie robię. Nic nie kupuj! Tylko nic już nie mów! Itd.

Ćwiczenie 182. Wybierz prawidłową formę.

1. nie ma specjalny wymóg / nie ma specjalnego wymogu
2. nie zawsze rozumieją swojego dziecka / nie zawsze rozumieją swoje dziecko
3. nie mogą pożyczać cukier / nie mogą pożyczać cukru
4. człowiek niczego nie znaczył / człowiek nic nie znaczył
5. ludzie nie powinni brać to serio / ludzie nie powinni brać tego serio
6. nie będziesz cenić prawdziwej miłości / nie będziesz cenić prawdziwą miłość
7. nie mamy odpowiedź / nie mamy odpowiedzi
8. nie istnieje żadnego podziału / nie istnieje żaden podział
9. nie mogli zobaczyć kaplicę / nie mogli zobaczyć kaplicy
10. nie chciała studiować angielski / nie chciała studiować angielskiego
11. ale tego się nie stało / ale to się nie stało
12. nie można zawsze oszukiwać naszego ciała / nie można zawsze oszukiwać nasze ciało
13. nie chcę, żeby moich utworów czytano bez duszy / nie chcę, żeby moje utwory czytano bez duszy
14. nie lubię takie problemy / nie lubię takich problemów
15. nie można zabronić kontrolować osobistej korespondencji / nie można zabronić kontrolować osobistą korespondencję
16. nie mają ludzie pieniądze / nie mają ludzie pieniędzy
17. nie miała dobre ubranie / nie miała dobrego ubrania
18. mówiłam mu, żeby nie kupował chleb / mówiłam mu, żeby nie kupował chleba
19. niczego się nie zmieniło / nic się nie zmieniło

Ćwiczenie 183. Zamień na dopełniacz.

nie kocha swoją matkę; można nie zdawać egzaminy; ten nauczyciel nie kocha swój przedmiot; nie spodziewałam się dostać już prezent; wtedy nie miał pieniądze; nie będzie w stanie pokonać ten miecz; nie zepsuł ją ten fakt; nie wiedziała to; nie warto szukać w sobie niedoskonałość; nie mogła realizować wszystko; nie mogła zdążyć to wszystko zrobić; nie traktuje Internet jak wroga; nie da się zwalczać korupcję; nie powinno mieć jakiś status; nie podziela pogląd; nie chce tracić dobrą robotę; nie chce oddać to; nie zwracają uwagę na...; nie chcą uczyć mój przedmiot; nie znam ich wysokość; nie jadły zupę pomidorową; nie zostawiają wolny czas; nie zobaczył swoją ojczyznę; nie znasz swoją rolę; nie chcą tom pokazywać; nie przestają wykorzystywać ten temat; to miejsce nie uda się zastąpić innym; nie można odzyskać treść; nie udaje jej się to zrobić; nie potrzebujemy doskonałą interpretację; nie wskazując losy bohaterów; nie mogą znaleźć swoją miłość; nie potrafi zorganizować swoje życie; nie pozwalają inwestorom prowadzić biznes; nie tną koszty; książki, które nie udaje mi się przeczytać; nie uda ci się przeczytać jakąś książkę; nie ukończył swoje opowieść; nie możemy doczytać koniec utworu; nie lubię zostawiać coś na potem; nie może oderwać oczy; nie przeczytał ten utwór;

nie ma imię; nigdy nie ceniła miłość; on nie musi mówić to; nie możemy też cofnąć czas, zmienić przeszłość, jeszcze raz przeżyć minione dni; nie da się uzyskać certyfikaty; nie mogą znaleźć pracę; nie rozwijają je; pisarz nie chce rozwijać to; Nałkowska nie komentuje to wszystko; takie zachowanie nie mogę zrozumieć; nie miała prawo głosu; nie będzie kochał Lwów; ona nie kocha Borynę; to robić nie mogły; nigdy nie opuszczać ręce; nie czuje powołanie; nie zapomnieć te utwory; nie jest w stanie zabezpieczyć własne życie; bardzo nie lubię taki stan pogody; dzisiejszą pogodę nie mogę nazwać dobrą; nie spędza całe dni ze mną; nie może uspokoić swoją duszę; nie osiągają sukcesy; nie jest w stanie oddać ogromy cierpienia; nie boją się pisać prawdę; nie staramy się lepiej poznać nasze tradycje; nie jest w stanie regulować swoje zobowiązania; nie mogą odebrać swoje wkłady; nie mogę do końca zrozumieć ludzie; nie mamy żadnego prawa odrzucać ją; nie brali łapówkę; nie masz pieniądze?; nie mogą uratować życie człowieka; nie możesz kupić samochód; nie można porzucać coś; miejsc, które nawet nie znają; złote czasy, które nie można przywrócić; nie może znaleźć sens; nie mogę przeczytać ten utwór do końca; nie umieją cenić prawdziwą miłość

B.4.7. Błędy w zdaniach z *żeby* (*aby*, *by*).

B.4.8. Brak konstrukcji z *żeby* w zdaniu dopełnieniowym.

ŻEBYM	ŻEBYŚMY tylko zdrowi byli ☺
ŻEBYŚ	ŻEBYŚCIE
ŻEBY	ŻEBY

Pamiętaj o 3. os. czasu przeszłego l.p. (*on był / ona była / ono było*) w konstrukcjach:

Mama powiedziała mi, żebym wyrzucił(a) śmieci.

Już mówiłem panu, żeby pan poszedł na policję z tą sprawą.

Inne:

To jest niemożliwe, żeby razem iść. Najważniejsze, żeby nie przeszkadzać.

Chęć, żeby osiągnąć sukces. Możliwość, żeby kupić mieszkanie. Dążyć, żeby być jak profesor M. Namawiać, żeby... Prosić, żeby... (Prosić kogo, żeby kto zrobił co.) Zasługiwać, żeby...

Ćwiczenie 184. Popraw błędy.

żeby ja pojechała; żebym tam chodziłam, żeby jechałam, żeby ty kupiłeś; żeby miałam; żeby ja miała; żeby chodziliśmy; żeby zaczęliśmy; żeby wszyscy byliśmy; zaprasza nas, żeby usiedli w cieniu

Ćwiczenie 185. Popraw błędy.

mówiła mi napisać kilka odpowiedzi; prosi go wrócić do domu; zaproponować im spędzić; to jest niemożliwe tego oglądać; najważniejsze jest nie przesadzać z wódką; ważne dobrać prawidłowe formułki; on dąży być podobnym do swego ojca; namawia sprzedać dom; dobrym przykładem jest chęć Ukrainy być młodym krajem; zachęcają ludzi pamiętać; dał możliwość zmienić coś; nie dają nam możliwości żyć spokojnie; marzę przeczytać ten utwór; ta książka zasługuje być przeczytana; zmusza mnie powrócić; on jest skonstruowany tylko brać; jest jedyny sposób być blisko; możliwość dzieciom myśleć; proszę panią otworzyć okno; polecam wszystkim zobaczyć ten film; jego umiejętności odtworzyć drzwi bez klucza; zachęca wszystkich miłować się; zmusza czytelnika pomyśleć; prosi tylko pamiętać; bardzo proszę was zadzwonić do mnie; proszę człowieka oddać to, co ukradł; piękna pogoda lepić bałwana

B.4.9.a. Szyk przydawki charakteryzującej / gatunkującej.

Jakie / czyje / które CO? CO = Co jakie?, np. panna młoda, Kielbasa Krakowska.
Czyli: Młoda panna młoda ☺. Warszawska Kielbasa Krakowska. Jego spodnie dżinsowe.
Czerwony samochód. LUB: Samochód koloru czerwonego. **NIE: Samochód ezerwonego koloru.**
Godzina szósta. **NIE: Szósta godzina.** (Może być: czwarta godzina czego? – np. ciężkiej pracy, snu.)
Rozdział XXII. Od strony 6. do 12. Od godziny 8.00 do 16.00. W godzinach od 7.00 do 15.00.
Ale **NIE: Szkoła trzydziesta-szósta.** (Ma być TYLKO: Szkoła nr 36). **NIE: Tramwaj jedenasty** (Ma być: tramwaj nr 11 lub jedenastka).

Ćwiczenie 186. Wstaw po lewej lub prawej stronie.

WZÓR: (grecki) ... język ... = język grecki

(mościski) ... rejon ...; (styczniowe) ... powstanie ...; (piętnasta) ... godzina ...; (piłkarskie) ... boisko ...; (dobry) ... wieczór ...; (średnia) ... klasa ...; (nasze) ... kraje ...; (wielka) ... tajemnica ...; (jego) ... rola ...; (komórkowy) ... telefon ...; (biały) ... kolor ...; (warszawskie) ... powstanie ...; (fantazy) ... utwory ...; (literacka) ... twórczość ...; (poetyckie) ... utwory ...; (XIX) ... tren ...; (emocjonalny) ... stan ...; (liryczny) ... bohater ...; (apelacyjny) ... sąd ...; (jej) być ... częścią ...; (dawnej / polskiej) ... literaturze ...; (literacki) ... rozwój ...

B.4.10. Brak różnych części zdania.

Ćwiczenie 187. Uzupełnij różnymi wyrazami podanymi poniżej.

Babcia dużo czyta ... ostatnie lata. Między nimi doszło ... zgody. Czekamy ... pierwszą gwiazdkę. Pozwolić ... takie ubranie. Proszę ... prezenty. Każdy ... piąty Polak. Wiersz Norwida ... 1854 roku. Zrozumieć, że ... naprawdę Madonny to... Problem systemu oświaty, ... którego polskie dziecko jest bezradne. Że i ... tym państwie da się żyć. Może, ... z globalizacją świata, problemy głodu znikną? 19 lat niepodległości ... jest bardzo mało. ... telefon ... był Samsung. Patrzy ... to wszystko. Związek miłosny ... tej powieści.

co / do / i / na (3x) / o / przez / sobie / tak / ten / to (2x) / w (2x) / wobec / wraz / z

B.4.10.1 Brak orzeczenia.

B.4.10.2. Brak dopełnienia wyrażonego rzeczownikiem / zaimkiem.

Ćwiczenie 188. Dobierz poprawne formy z prawej strony do niepoprawnych z lewej.

1. na tej kartce dwóch osób	A co to jest rodzina?
2. kiedy on na plaży	Ale mają i coś wspólnego.
3. kiedy ty w obcym kraju	Biegnąc za czymś nowym.
4. drzewa już nie w śniegu	Chyba nie ma nic gorszego.
5. a co to rodzina	Daje wszystkiemu, co żyje, jedzenie.
6. przeprowadzić w mniejsze	Dowiedzieć się dużo ciekawych rzeczy.
7. skończył ekonomiczne	Drzewa już nie są w śniegu.
8. poznali oni dużo nowego	Dzisiaj już trudno ruszyć cokolwiek bez łapówki.
9. rozwiązujemy różne tajne	Gdyby tego, co jest napisane, nikt nie przeczytał.
10. dowiedzieć się dużo ciekawego	Kiedy jesteś w obcym kraju.

<p>11. u nas jest takie 12. teraz nie ma takiego 13. nie interesuje, co tam 14. gdyby napisane nikt nie przeczytał 15. myślałam całkiem o innym 16. porównuje nieporównywalne 17. ale mają oni i wspólne 18. znać o swoim kraju 19. mówić ważne i filozoficzne 20. chyba nie ma gorszego 21. daje wszelkiemu żywemu jedzenie 22. podsumowując wszystko napisane 23. podsumowując wyżej powiedziane 24. dziś już trudno ruszyć bez łapówki 25. proszę kto znajdzie telefon 26. od razu przychodzi na myśl Jan Kochanowski 27. biegnąc za nowym 28. nigdy takiego wcześniej nie spotkałem 29. kot nie wie, co takie śmierć</p>	<p>Kiedy on jest na plaży. Kot nie wie, co to takiego śmierć. Mówić ważne i filozoficzne rzeczy. Myślałem całkiem o czymś innym. Na tej kartce są dwie osoby. Nie interesuje go, co tam się dzieje. Nigdy wcześniej czegoś takiego nie spotkałem. Od razu przychodzi nam na myśl Jan Kochanowski. Podsumowując wszystko, co zostało (do tej pory) napisane. Podsumowując wszystko, co zostało (do tej pory) powiedziane. Poznali dużo nowych rzeczy. Proponuje rzeczy nieporównywalne. Proszę tego, kto znajdzie telefon... Przeprowadzić się do mniejszego mieszkania. Rozwiązujemy różne tajne zagadki. Skończył studia ekonomiczne. Teraz nie ma takich rzeczy. U nas jest coś takiego. Wiedzieć coś / wszystko / dużo o swoim kraju.</p>
--	---

B.4.11. Niepotrzebne części zdania.

Ćwiczenie 189. Wykreśl niepotrzebne części fragmentów zdań.

WZÓR: gdzie Józef sam tam i-zginął

od rana i do wieczora; jak i szczęśliwą, tak i nieszczęśliwą miłość; jak i swój ból, tak i radość; jak i Ukraina tak i inne kraje; właśnie o tym i mówi; a również i w sztuce; jeden pan on zbierał grzyby; czytając ten wiersz, ja nie mogłam zrozumieć; poetka nie może powiedzieć, czy potrafiłaby ona też tak zrobić; po zesłaniu do Rosji, potem musiał...; codziennie on widzi okrucieństwo rewolucji; ma na imię G. i pochodzi on z R.; od samego początku on miał bez troskie życie; rozmawia z jego widmem chłopca; kiedy on przyjechał do Oleczki, on był już...; ten człowiek przez całe swoje życie, w którym czynił on dobro; w swoich fraszkach on podał nam przykład filozofii stoickiej

Reklama... 😊
To samo plus minus, co
tu, ale znacznie lepiej!

B.4.12. Błędna konstrukcja strony biernej i zwrotnej; zdań z formami bezosobowymi.

B.4.12.1. Użycie w stronie biernej form bezosobowych zamiast imiesłowu przymiotnikowego biernego.

Coś jest zrobione. Ja jestem kochany. Ona została poinformowana.
Ma być forma osobowa!!!

Ćwiczenie 190. Zamień na formy osobowe.

WZÓR: jest napisano – jest napisane

jak jest napisano w artykule; które było nazwano; jak było powiedziano; było napisano; coś było zgubiono, stracono; jest to bardzo ostro powiedziano; było zebrano; gdzie jest opisano; stworzono było strona internetowa; otworzono było dwie pralnie; jest mu przeznaczono; wszystko jest skorumpowano; co jest powiązane z nią; kiedy będzie ogłoszono wyniki; wszystko było robiono; było opisano morze; miejsce przy stole uzależniono jest; miejsce było przydzielono

B.4.12.2. Brak konstrukcji przyimkowej w stronie biernej.

Coś jest zrobione przez kogoś (kogo? / co?). **NIE: Coś jest zrobione kimś.**

Ćwiczenie 191. Popraw.

WZÓR: program jest opracowany Radą Europy – program jest opracowany przez Radę Europy

Za jakiś czas miasto zostało zajęte Ormianami. Została porzucona mężem. Akademia Krakowska została założona Kazimierzem Wielkim. Kolacja przygotowana jego córką smakowała wyśmienicie. Odwołano spotkanie zorganizowane Danielem. Lwów był założony królem Danyłem Haličkim. Artykuł napisany Jagienką W. Młodzież w szkołach artystycznych jest kształcona twórcami współczesnymi. Dane nam to jest Panem Bogiem. Była zniewolona chanem Girejem. Przyroda nie jest w pełni wykorzystana poetami. Codziennosc została przedstawiona Adamem Mickiewiczem. Chryścijanie rozdierani byli zwierzętami. Został zdradzony swoimi towarzyszami. Bieda przedstawiona została różnymi autorami.

B.4.12.3. Błędna konstrukcja zdania z formą bezosobową: w czasie teraźniejszym.

Robi się kogo? / co? Nie robi się kogo? / czego? **NIE: Robią się kto? / co?**

Ćwiczenie 192. Popraw.

WZÓR: robią się wystawy – robi się wystawy

horoskopy robią się dla rozrywki; kiedy przekracza się granica kraju; okolica uważa się za przeklętą; wtedy opisują się różne tradycje; ciężko czyta mi się książka; dziś nie szanuje się historia; popularyzują się tradycje; budują się nowe budynki; opisuje się ludzka obecność; sprzedają się nawet miejsca w parlamencie

B.4.12.4. Błędna konstrukcja zdania z formą bezosobową: w czasie przeszłym.

Coś się (z)robiło*. Coś (z)robiono. **NIE: ~~Coś było robiono.~~**

* (w sensie: mówiący / piszący też to robił, np. za młodu spało się do 6.00).

Ćwiczenie 193. Popraw.

WZÓR: prowadziły się badania – prowadzono badania / prowadziło się badania
gdzie go było widziano – gdzie go widziano

nic nie było upolowano; było podsypano; w naszej kulturze przyjęto się, że kobiety są czczone; było zesłano na zesłanie na Syberię; było zabroniono; w Warszawie postawiono jest pomnik Tarasowi Szewczenko; było zatrzymano; było go sądzono; jest podano statystykę; jest bardzo go pochwalono; ojca było powołano do wojska; było znaleziono zwłoki; w filmie jest opowiadano o wojnie; było pomordowano Żydów; było przemieniono; w kinie było zgubiono; było zatrzymano; było napisano wiele utworów; było powiedziano; w Katyniu zostano zabito polskich oficerów; wszystko było robiono, żeby zatrzeć ślady.

B.4.13. Błędne stopniowanie.

Ktoś jest mądry. Coś jest zielone.

Ktoś jest mądrzejszy. Coś jest bardziej zielone. (od czegoś / z czegoś / coraz)

Ktoś (żona / teściowa ☺) jest najmądrzejszy. Coś jest najbardziej zielone. (wśród czegoś / na świecie / ze wszystkich rzeczy...)

Jest tanio. Jest niebezpiecznie.

Jest taniej. Jest bardziej niebezpiecznie.

Jest najtaniej. Jest najbardziej niebezpiecznie.

Ćwiczenie 194. Popraw.

WZÓR: czyni nasze życie więcej ciekawszym – czyni nasze życie bardziej ciekawym / ciekawszym

będzie więcej cieplejszy; jest szczęśliwy na całym świecie; budzi się bardziej wcześniej; bardziej taniej; im dawniej zgubiłeś, tym dużo szukasz; coraz dłużej były łzawsze; staje się coraz trudnym

B.4.14. Błędne użycie bezokolicznika w miejsce rzeczownika odsłownego (lub rzeczownika).

Podoba mi się czytanie w tramwaju. Umiejętność prowadzenia samochodu. Możliwość negocjacji. Wychodzi mi śpiewanie. Interesuję się naprawianiem samochodów. Podjęłam decyzję wyjazdu. Ma właściwość znikania w złym momencie. Gotowość działania. Chęć pomocy. Prośba niedotykania eksponatów. Szansa wyjazdu. Pragnienie życia wiecznego. Obowiązek wyrzucania śmieci. Tradycje szanowania kobiet.

Trzeba zabronić kontrolowania / kontroli osobistej korespondencji.

NIE: Trzeba ~~zabronić kontrolować~~ osobistą korespondencję.

Ćwiczenie 195. Popraw.

umiejętność czytać, pisać; daje możliwość łatwo komunikować się; nie zawsze wychodzi skomponować; jest potrzeba zainteresować dziecko; interesuje się studiować języki obce; podjąć decyzję studiować filologię angielską; ma właściwość chronić; umiejętność cenić; wywołany pragnieniem kobiety uczynić dziecko przedmiotem miłości; gotowość pójść do Nieba; chęć pomagać; w chęci pomóc; z prośbą zacząć; dał mu szansę otrzymać kreatywną pracę; pragnienie być wyższym; ile kosztuje uratować życie; o obowiązkach nosić, chronić i przekazywać; mamy takie tradycje, jak świętować Dzień Konstytucji

C.3.1. Zakłócenie (lub tworzenie, lub kopiowanie) tzw. syntagm skonwencjonalizowanych (w zakresie konstrukcji składniowych).

Ćwiczenie 196. Zwracając uwagę na wzorce, stwórz poprawne zdania, poprawiając zdania z błędami.

Jechać prosto ulicą Mickiewicza.

Proszę jechać prosto po Konopnickiej. Jak mam jechać po Zwierzynieckiej – tam jest remont! Dziś święto, nie wolno jechać po ulicy Szewczenki.

Pracować jako kierowca.

Wuj Andrzej pracuje prawnikiem. Ciocia Marta pracowała pielęgniarką. Kim mogę pracować? Na studiach pracowaliśmy tłumaczami. Ania pracuje nauczycielką. Moja mama 20 lat pracowała kierowniczką w szkole. Chciałabym pracować położną. Maria pracowała nauczycielką domową. Prof. M. pracuje naukowcem. Kamila pracuje jako dziennikarką. Piotr pracuje budowląncem. Pracuję pomocnikiem notariusza. Adam pracuje trenerem siatkówki. Wujek Jerzy pracuje inspektorem w NIK. Jak się nazywa ten gość u Mickiewicza, co pracuje latarnikiem?

Kiedy miałam 16 lat...

Kiedy Marii było 12 lat, wyjechała do Polski. Kiedy mu było 18 lat, zakochał się po raz pierwszy. Wnuczka Kasia – jej teraz 6 lat. Kiedy było jej szesnaście lat, złamała rękę. W 9. roku przeniosła się do innej szkoły. W 18 lat wyszła za męża. Wstąpił do zgromadzenia w 17 lat. W 11 lat była oddana na statek. W 60 lat przeszła na emeryturę. W 28 roku ożenił się, w 30. roku urodził mu się syn. Basia Niechcic bardzo przeżyła śmierć synka, zmarł w 4 lata. Kto jest dobry w 8 lat, będzie i w 18. Kiedy dzieciom 18 lat, to jest katastrofa. Kiedy było mnie 15 lat, bratu było 11 lat. Babci już 72 lata. Była dojrzała w swoich czternastu latach.

Musiała wyjechać. / Powinieneś pomyśleć o przyszłości.

Trzeba było jej głodować, co robić? Człowiekowi trzeba mieć szacunek do człowieka. Panu najpierw trzeba jechać na policję. Co mnie robić? Państwu trzeba będzie kupić bilet. Pani trzeba jechać na urlop. Jej trzeba było żyć po bożemu, nie płakałaby teraz. Najpierw trzeba nam opłukać kapustę. Nie wie, dokąd jej bieć. Im trzeba pojeść.

Kiedyś mieliśmy dwa mieszkania.

Kiedyś u niej był chłopak. Nie było u nich pieniędzy. U nich jest ładna córeczka. Nie ma u mnie takich pieniędzy.

Uważam ten serial za głupi. Ale: Uważam Marka za miłego. / Uważam misję za zakończoną. / Uważam Anię za miłą. / Uważam nasze mieszkanie za wygodne. / Uważam nasze dziecko za grzeczne. / Uważam mój ślub za błąd (choć...)

Uważają ten sonet bardzo aktualnym. Uważali moc Boga najstraszniejszą. Cudzołóstwo uważam grzechem.

Ten artykuł mówi o potrzebie refleksji filozoficznej.

W tekście mówi się o tym, że współczesna młodzież nie czyta książek. Mówi się w tej książce o tym, że trzeba wrócić do starych form wychowania. Opowiada się w tej książce o miłości. W tej części tekstu opowiada się o uzależnieniach. Przez całą książkę opowiada się o pracoholizmie. W tekście opowiada się o świętych. Mówi się w tym artykule o tym, że nie warto pisać artykułów. W artykule opowiada się o wojnie. W całym tym utworze pokazuje się wielkość ludzkiej myśli. W scenie bajki mówi się o tym, że...

Ćwiczenie 197. Dobierz prawidłowe konstrukcje z lewej strony do błędnych z prawej.

1. dla nich jest wszystko jedno	63 do 66 naszej ery.
2. nie jestem zgodna z tobą	Bardzo przeżywał to, co się z nią dzieje.
3. pod sportem ekstremalnym rozumiem	Buntowała się w czasach Stalina.
4. otrzyma od tego zabrudzenie	Być po ślubie.
5. wziął u niego wywiad	Była wykorzystywana na inne sposoby.
6. na ukraińskim języku	Było to dla mnie bardzo interesujące.
7. jest mi ciekawie do sportu	Chciałabym zwrócić uwagę na...
8. nie jest za mężem	Cierpiała przez siostrę.
9. każdy rok pisać ukraińskim językiem	Co on chciał przez to powiedzieć?
10. spodobała mi się tym	Co roku pisać po ukraińsku.
11. kobieta, która za sobą pilnuje	Dla kogoś byli dziećmi.
12. u jednej kobiety zmarł mąż	I za to nic im nie grozi. / Nic nie mają za to.
13. spacerowaliśmy pięknym miastem Goerlitz	Im jest wszystko jedno.
14. żona powinna patrzeć za dziećmi, za domem	Jak na zimę jest ciepło.
15. ma od niego dziecko	Jak oni to przeżywają.
16. jest w ciąży od Jakuba	Jako tło tej powieści występuje przyroda.
17. odmówił się od złota	Jest pięknie na spacerach.
18. ma z wyglądu więcej szesnastu lat	Jest w ciąży z Jakubem.
19. wyglądał niezadowolonym	Jestem zainteresowana sportem.
20. mieć odwagę do obrony	Kobieta, która się pilnuje.
21. bardzo mi było interesująco	Kraj od kraju niczym się nie różnią.
22. zazdrosna do tych ludzi	Krótko potem Dante popełnia samobójstwo.
23. uczestnicy do polskiej sobotniej szkoły	Ma z nim dziecko.
24. on bardzo za nią przeżywał	Ma z wyglądu więcej niż 16 lat.
25. musi do żony przysłuchiwać	Miała z nim dwoje dzieci.
26. powiedzieć do kogoś na nazwisko	Mieć czas na modlitwę.
27. oddam córkę w żonę	Mieć odwagę bronić się.
28. pracuje nie po swoim zawodzie	Mieszkała ulicę dalej.
29. buntowała się przy Stalinie	Moim zdaniem...
30. mieszkała przez ulicę	Musi słuchać żony.
31. miała dwa dzieci od niego	Na koniec chciałabym powiedzieć...
32. jak to się im przeżywa	Napisany w bardzo ciekawy sposób.
33. żyć w ślubie	Nie jest zamężna. / Nie ma męża.
34. 63 po 66 naszej ery	Nie pójda na wojnę z urzędnikami.
35. nikt nie zastąpił się za niego	Nie zgadzam się z tobą.
36. ciekawy z tego	Nikt go nie zastąpił.
37. wiecie nas Krymem	Od czasu do czasu.
38. jesteśmy sami w tym winni	Oddam córkę za żonę.
	Odmówił (przyjęcia) złota.
	Odpocząć nad morzem.

<p>39. co on chciał tym powiedzieć</p> <p>40. nie pójdą wojną na urzędników</p> <p>41. nieprzyjemnie mi ten tekst</p> <p>42. i za to im nic nie ma</p> <p>43. porzucił jeszcze młodym człowiekiem</p> <p>44. czas od czasu</p> <p>45. cierpiała od siostry</p> <p>46. za tym tekstem</p> <p>47. odpocząć na morzu</p> <p>48. wykorzystać na dobro innych</p> <p>49. komuś byli dziećmi</p> <p>50. patrzeć za ptakami</p> <p>51. z pokolenia w pokolenie</p> <p>52. brać u innych narodów</p> <p>53. walczy na dobro ojczyzny</p> <p>54. wezmę do przykładu</p> <p>55. w końcu, chciałabym powiedzieć</p> <p>56. przez krótki czas Dantes zabija siebie</p> <p>57. w moim zdaniu</p> <p>58. patrzeć do przeszłości</p> <p>59. nie różnią się od kraju do kraju</p> <p>60. była wykorzystana innymi sposobami</p> <p>61. od ojca do syna, od matki do córki</p> <p>62. od pokolenia do pokolenia</p> <p>63. napisany bardzo ciekawym sposobem</p> <p>64. weźmiemy do uwagi</p> <p>65. mam do uwagi</p> <p>66. tłem tej powieści występuje przyroda</p> <p>67. żyli pod częstym niebezpieczeństwem</p> <p>68. opowiedzieć o danym temacie</p> <p>69. jak dla zimy jest ciepło</p> <p>70. jest pięknie dla spacerów</p> <p>71. mieć czas dla modlitwy</p> <p>72. podróżował w tych krajach</p> <p>73. umiera od ręki drugiego żołnierza</p>	<p>Opowiedzieć dany temat.</p> <p>Patrzeć na ptaki. / Doglądać ptaków.</p> <p>Patrzeć w przeszłość.</p> <p>Pewnej kobiecie zmarł mąż.</p> <p>Pod pojęciem sportu ekstremalnego rozumiem.</p> <p>Podróżował po tych krajach.</p> <p>Porzucił, gdy jeszcze był młody.</p> <p>Powiedzieć do kogoś po nazwisku.</p> <p>Pracuje nie w swoim zawodzie.</p> <p>Prowadzi nas przez Krym.</p> <p>Przeprowadził z nim wywiad.</p> <p>Sami jesteśmy tego winni.</p> <p>Spacerowaliśmy po pięknym mieście Goerlitz.</p> <p>Spodobało mi się w niej to, że...</p> <p>Ten tekst nie jest dla mnie przyjemny.</p> <p>Uczestnicy polskiej szkoły.</p> <p>Umiera z ręki drugiego żołnierza.</p> <p>W języku ukraińskim.</p> <p>Walczy o dobro ojczyzny.</p> <p>Według tego tekstu.</p> <p>Wezmę na przykład...</p> <p>Weźmiemy pod uwagę.</p> <p>Wyglądał na niezadowolonego.</p> <p>Wykorzystać dla dobra innych.</p> <p>Wziąć od innych narodów.</p> <p>Z ojca na syna, z matki na córkę.</p> <p>Z pokolenia na pokolenie.</p> <p>Z pokolenia na pokolenie.</p> <p>Zabrudzi się od tego.</p> <p>Zainteresowany w tym.</p> <p>Zazdości tym ludziom.</p> <p>Żona powinna dbać o dzieci, o dom.</p> <p>Żyli w ciągłym niebezpieczeństwie.</p>
---	---

Ćwiczenia dodatkowe:

Ćwiczenie 198. Zdecyduj, w których zdaniach można usunąć *przez*.

1. Że nie mówi się „praca rozumowa” tylko „praca umysłowa” – uczyłem się przez osiem godzin.
2. Że nie mówi się „środki transportowe” tylko „środki transportu” – uczyłem się przez cały ranek.
3. Że nie mówi się „ciasny związek” tylko „ściśły związek” – uczyłem się przez niedzielę.
4. Że nie mówi się „zawody recytatorów” tylko „konkurs recytatorski” – uczyłem się przez noc.
5. Że nie mówi się „stało mi się przykro” tylko „zrobiło mi się przykro” – uczyłem się przez rok.

6. Że nie mówi się „jest domowym człowiekiem” tylko „jest domatorem” – uczyłem się przez osiem lat.
7. Że nie mówi się „panie Jerzy” do nauczyciela – uczę się przez całe życie... ☺

Ćwiczenie 199. Zamień według wzoru, używając konstrukcji „raz na...” lub / i „raz w...”.

WZÓR: Kupuję karnety godzinne. – Kupuję karnety raz na godzinę.

Proszę zażywać te lekarstwa raz dziennie. / Zużywam 20 litrów benzyny tygodniowo. / Płacę 1000 zł miesięcznie. / Rozliczam się z urzędem podatkowym rocznie.

Ćwiczenie 200. Wybierz prawidłowe pytanie.

- U kogo wzięłeś wywiad? / Z kim przeprowadziłeś wywiad?
- Z kim jest w ciąży? / Od kogo jest w ciąży?
- W czym to polega? / Na czym to polega?
- Dla czego masz czas? / Na co masz czas?
- Na co ten wiersz jest bogaty? / W co ten wiersz jest bogaty?
- O kim chodzi? / O kogo chodzi?
- W kim się zakochałaś? / W kogo się zakochałaś?
- O kim dbasz? / O kogo dbasz?
- O kogo się martwisz? / O kim się martwisz?
- O co pytasz? / O czym pytasz?
- W co się ubierzesz? / W czym się ubierzesz?
- O czym walczysz? / O co walczysz?
- O czym się zastanawiasz? / Nad czym się zastanawiasz?
- Do czego wróciłeś? / Na co wróciłeś?
- Na kim się ożeniłeś? / Z kim się ożeniłeś?
- Do czego ją prowokujesz? / Na co ją prowokujesz?
- Od czego ją bronisz? / Przed czym ją bronisz?
- Za czym tęsknisz? / Do czego tęsknisz?
- Na co umarł? / Od czego umarł?
- Na co to wpłynęło? / Do czego to wpłynęło?

Ćwiczenie 201. Wybierz prawidłowe zdanie, a następnie utwórz pytania.

WZÓR: ~~Jadę prosto po Konopnickiej.~~ / Jadę prosto Konopnicką. – Którędy jedziesz?

1. Pracuje jako nauczycielka. / Pracuje nauczycielką.
2. Kiedy Marii było 18 lat, wyjechała za granicę do pracy. / Kiedy Maria miała 18 lat, wyjechała za granicę do pracy.
3. W całym tym utworze pokazuje się wyraźnie trudne życie. / Cały ten utwór pokazuje wyraźnie trudne życie.
4. Mówił szybko po polsku. / Mówił szybko na polskim języku.
5. To była wnuczka babci, która miała już 72 lata. / To była wnuczka babci, której było już 72 lata.
6. Ten utwór jest napisany bardzo ciekawym sposobem. / Ten utwór jest napisany w bardzo ciekawy sposób.
7. Nie robi tego, bo uważa to grzechem. / Nie robi tego, bo uważa to za grzech.
8. Spacerował sadami i wzgórzami. / Spacerował po sadach i wzgórzach.
9. Nie jestem zgodna z tobą. / Nie zgadzam się z tobą.
10. Ona nie jest za mężem. / Ona nie jest zamężna.

11. Kiedyś u niej był chłopak. / Kiedyś miała chłopaka.
12. Panu najpierw trzeba iść do psychologa. / Pan najpierw powinien pójść do psychologa.
13. Mam na imię Krystyna Kowalska. / Mam na imię Krystyna.

Ćwiczenie 202. Wybierz prawidłowy przymiotnik (lub imiesłów przymiotnikowy), a następnie wstaw go przed rzeczownikiem lub po nim.

WZÓR: umysłowa / rozumowa - ... praca umysłowa

1. innej / drugiej – z(e) ... strony ...
2. ładny / ciekawy - ... pomysł ...
3. targowy / handlowy - ... szlak ...
4. obłożone / obłożone - ... miasto ...
5. sinego / niebieskiego – bluzka ... koloru ...
6. stare / starożytne - ... budynki ...
7. ordynarny / zwyczajny - ... człowiek ...
8. drewniany / drzewny - ... węgiel ...
9. duchowa / duchowna - ... osoba ...
10. terażniejsze / obecne - ... czasy ...
11. wszystka / cała - ... rodzina ...
12. maleńkich / młodych – z ... lat ...
13. wielką / dużą – ma ... rodzinę ...
14. chłodnej / zimnej – w ... wodzie ...

Ćwiczenie 203. Zdecyduj, która forma jest poprawna. Jeśli żadna z nich, podaj prawidłową.

obcy człowiek / człowiek obcy; tramwaj dziesiąty / dziesiąty tramwaj; poprzednia praca / praca poprzednia; szkoła dwudziesta trzecia / dwudziesta trzecia szkoła; ciepła pogoda / pogoda ciepła; nazywa się Roma Kowalska / nazywa się Kowalska Roma

Ćwiczenie 204. Przy formach poprawnych wpisz „wydaje mi się” / „przypominam sobie”:

- ... , że można powiedzieć „spodobała mi się tym”.
- ... , że można powiedzieć „spodobało mi się w niej to”.
- ... , że można powiedzieć „jak to się im przeżywa”.
- ... , że można powiedzieć „jak oni to przeżywają”.
- ... , że można powiedzieć „trzeba mieć szacunek do człowieka”.
- ... , że można powiedzieć „człowiekowi trzeba mieć szacunek”.
- ... , że można powiedzieć „w artykule opowiada się, że...”.
- ... , że można powiedzieć „artykuł mówi, że...”.
- ... , że można powiedzieć „po polsku”.
- ... , że można powiedzieć „na polskim języku”.
- ... , że można powiedzieć „na ulicy pada śnieg”.
- ... , że można powiedzieć „na dworze pada śnieg”.
- ... , że można powiedzieć „rzeka ma na imię Niemen”.
- ... , że można powiedzieć „rzeka nazywa się Niemen”.
- ... , że można powiedzieć „rozpoczął studia”.
- ... , że można powiedzieć „wstąpił do uniwersytetu”.
- ... , że można powiedzieć „troszczyli się o siebie nawzajem”.
- ... , że można powiedzieć „troszczyli się jeden na drugim”.
- ... , że można powiedzieć „jadę na przyrodę”.
- ... , że można powiedzieć „jadę na łono natury”.
- ... , że można powiedzieć „popęłnić samobójstwo”.
- ... , że można powiedzieć „ukończyć sobie życie”.

Ćwiczenie 205. Wybierz prawidłową odpowiedź na pytanie.

Czy był dzisiaj angielski? a) Nie było. / b) Nie był.

Czy była tu profesor Kowalewska? a) Nie była. / b) Nie było.

Czy są zeszyty 16-kartkowe w kratkę? a) Nie ma. / b) Nie są.

Czy są u was klucze do sali 105? a) Nie są. / b) Nie ma.

Czy jest już stypendium dla studentów Erasmusa? a) Nie jest. / b) Nie ma.

Ćwiczenie 206. Wybierz prawidłowe wyrażenia oznaczające ilość.

wiele / wielu ludzi; parę / paru kotów; kilka / kilku / kilkoro dziewcząt; wiele / wielu panów; parę / paru poetów; kilka / kilku / kilkoro Polaków; wiele / wielu szczeniąt; parę / paru dziewczyn; kilka / kilku / kilkoro drzwi

Ćwiczenie 207. Wykonaj ćwiczenie według wzoru:

WZÓR:

Uczeń powiedział „za pięć do szóstej” **a** / **natomiast** powinien powiedzieć „za pięć szósta”.

Uczeń powiedział „za pięć szósta” **i** powinien tak powiedzieć.

Uczeń powiedział:

a) „20 minut po piętnastej” b) „20 po trzeciej” c) „bluzka koloru niebieskiego” d) „chodzę do 36. szkoły” e) „chodzę do szkoły nr 36” f) „jesteśmy sami w tym winni” g) „jesteśmy sami winni tego, że...” h) „kiedy Maria miała 15 lat” i) „kiedy Marii było 15 lat” j) „na polskim języku” k) „niebieska bluzka” l) „po polsku” ł) „podałem ci książkę” m) „pracuje jako metodyk” n) „pracuje metodykiem” o) „przedałem ci książkę” p) „w maju miesiącu” q) „w maju” r) „wyższa niż mój tato” s) „wyższa za mego tatka” t) „zmarł w 4 lata” u) „zmarł, gdy miał 4 lata”

Ćwiczenie 208. W zdaniach prawdziwych wstaw *ani ... ani*. A jak „się mówi”?

WZÓR: Nie mówi się ani „środk transportowe”, ani „transport”. (Mówi się „środk transportu”.)

Nie mówi się ___ „na kogo chcę postępować”, ___ „wstąpić na studia”.

Nie mówi się ___ „kim chcę być / zostać”, ___ „zacząć studia”.

Nie mówi się ___ „trafić w wypadek drogowy”, ___ „witam panią z urodzinami”.

Nie mówi się ___ „mieć wypadek”, ___ „składam pani najlepsze życzenia z okazji urodzin”.

Nie mówi się ___ „moim zdaniem, że...”, ___ „w moim zdaniu...”

Nie mówi się ___ „według mnie”, ___ „moim zdaniem”.

Nie mówi się ___ „jestem za mężem”, ___ „mogę się położyć na męża”.

Nie mówi się ___ „jestem zamężna”, ___ „mogę na mężu polegać”.

Nie mówi się ___ „zajmować się koszykówką”, ___ „dobijać się kariery”.

Nie mówi się ___ „trenować koszykówkę”, ___ „robić karierę”.

Nie mówi się ___ „okno na przyrodę”, ___ „być na przyrodzie”.

Nie mówi się ___ „okno na zielen”, ___ „być na łonie natury”.

Ćwiczenie 209. Wstaw brakujące spójniki: *ale, lecz, jednak*.

Szanowni państwo, zajmimy się dziś czasownikami. Wiem, że mówiliśmy już o tym, ... państwo dalej robią błędy! Np. „studiuje w stryjskim liceum”: liceum jest szkołą, średnią, ... szkołą, więc „uczę się”, nie „studiuję”. Nie: „studiuję język polski”, ... „uczę się języka polskiego”. Nie „uczę się na uniwersytecie”, ... „studiuję na uniwersytecie”. Nauczyciel nie „wykłada”, ... „uczy”. Ktoś napisał „przesadzono nerki”, ... tak napisać nie można – przesadza się rośliny, nerki „przeszczepiono”. Albo typowy błąd: „trzeba wiedzieć te błędy” – tak, to jest zrozumiałe, ... nie używamy „wiedzieć”, ... „znać”. Wiedzieć coś, znać całość. Nie: „znam, że”, ... „wiem, że”. Czasami można coś powiedzieć, ale tak się nie mówi, np. nie „połapać ryby”, ... „złović ryby”. Czasami zmienia się sens wypowiedzi, np. „poszła na uniwersytet” znaczy, że poszła tam po coś, coś załatwić, ... z kontekstu wynika, że autorka miała na myśli, że ona tam studiuje. W państwa pracach jest dużo pomyłek, użycia innych czasowników, np. nie: „postać Barbary twierdzi o tym”, ... „świadczy”, nie: „smakować różne potrawy”, ... „próbować różnych potraw”, nie: „rozmawiał do nas po polsku”, ... „mówił”, nie: „San przecieka około kordonu”, ... „San płynie koło granicy”. Mylą państwo „odbywać się”, „mieć miejsce” – to zależy od utartych zwrotów, np. „ impreza odbyła się”, ... „bitwa miała miejsce”. Oj, dużo, dużo błędów, ... i tak państwa lubię 😊.

Ćwiczenie 210. Proszę wstawić spójnik *dlatego, dlatego, że..., więc...*

To jest pan Zgółka i pani Zgółkowa, ... napiszemy „państwo Zgółkowie”, nie „panowie Zgółkowie”. Nie można powiedzieć „żyłam z 3 dziewczynami”, ... „żyje” mąż z żoną, ... trzeba powiedzieć „mieszkałam”. Jak powiemy „on odkrył kawiarnię”, to znaczy że ktoś był tam pierwszy raz i było dobrze. ... trzeba powiedzieć, że ktoś „otworzył kawiarnię”. Ktoś mówi: „podała mi się ciastka”, ... widział je, ale nie jadł. ... : „smakowały mi ciastka”. Są różnice znaczeń, ... : nie „posprzątała naczynia”, ale „umyła”, nie „można skazać” (na śmierć???) , ale „można powiedzieć”, nie „chcę rozkazać” (komu? co?), ale „chcę opowiedzieć”. ... źle użyte słowa powodują zakłócenie komunikacji, należy ich unikać, np. co znaczy „odwiedzać występy”, „można wyczuć piosenkę”, „ktoś mnie naprawił”, „patrzył w piłkę nożną”. ... : uczmy się polskiego!

Ćwiczenie 211. Wstaw: *to znaczy, to jest, albo, lub, czy*.

... , że co? Że między nami koniec?

Lub mnie ... nie lub, ja ciebie lubię i już!

No to się zdecyduj: ... – ... .

Można przyjść na spotkanie w piątek ... w sobotę. ... : można dwa razy przyjść.

Można przyjść na spotkanie w piątek ... w sobotę. Tylko raz!

... powiedzenie „... rybki, ... akwarium” znaczy to samo co „... w lewo, ... w prawo”?

Być ... mieć? Oto jest pytanie!

♪ ... chodź, przytul mnie, / ... odejdz i przebac, / i niech stanie się to tu i teraz. / ... teraz i już / kiedy niebo cię zsyła, / ... wszystko skończone i wybac. (A. Piaseczny)

– Czy kochasz mnie jeszcze? – Kocham! ... , bardzo cię lubię, ... bardzo cię cenię, ... jesteś bardzo wartościowy, ... nie wiem...

... tak, wstajemy o 5.00 i wychodzimy, tak?

Ćwiczenie 212. Popraw błędy, używając spójnika *czy*.

On był życzliwy czyli tylko uprzejmy? / Z rodzicami czyli bez: i tak pójdę do kina! / Na Nowy Rok czyli Boże Narodzenie ludzie ubierają choinki. / Krasicki pisał bajki lecz ballady? Nie pamiętam!

Ćwiczenie 213. Wstaw spójnik *lub* albo *czy*. Postaw kropkę lub znak zapytania.

Mówi się „patrzmy film” ... „oglądamy film” ____
Mówi się „oglądać telewizję” ... „oglądać telewizor” ____
Mówi się „mama bardzo mnie wspiera” ... „mama bardzo mi pomaga” ____
Mówi się „co robisz?” ... „co czynisz?” ____
Mówi się „ach, co to było za kochanie” ... „ach, co to była za miłość” ____
Mówi się „w walce ona zmarła” ... „w walce ona poległa, zginęła” ____
Mówi się „uprać” ... „wyprać” ____
Mówi się „nie ma tych kawiarni” ... „nie ma tych kawiarni” ____
Mówi się „nie mam krawata” ... „nie mam krawatu” ____
Mówi się „znam dużo ludzi” ... „wiem dużo ludzi” ____
Mówi się „autor chciał donieść coś” ... „autor chciał coś przekazać” ____

Ćwiczenie 214. Wybierz odpowiedni czasownik.

Jeszcze wtedy tego nie (wiedziałam / znałam). Trzeba (wiedzieć / znać) co najmniej jeden język obcy. Nie chcę cię (wiedzieć / znać)! Ty nigdy nic nie (wiesz / znasz)! No, sama nie (wiem / znam). No, nie (wiem / znam), no nie (wiem / znam). Czy (wiesz / znasz) wszystko o swoich tradycjach? (Wiecie / znacie)? To posłuchajcie! (Wiemy / znamy) to, (wiemy / znamy)... (Wiesz / znasz) li ten kraj...?

Ćwiczenie 215. Połącz zdania z lewej i prawej strony tabeli.

♪ Wy nie wiecie, a ja wiem, ...	... czy prawdę mówią.
Nie chciałam, ...	... jak rozmawiać trzeba z psem...
Nie zna wszystkich tradycji, ...	... nie wie, że nie mówi się panie Jerzy do nauczyciela.
On zna Lidię, ...	... wie, gdzie ona mieszka.
Tak kłamię, że nie wiesz, ...	... wiem, że nie ma formy „zmożę”.
Za dobrze go znam, ...	... wiemy o tym, że w tym tygodniu ich nie ma.
Znam język polski, ...	... żeby nie wiedzieć, że nie zrobił zadania domowego.
Znamy rozkład zajęć, ...	... żeby to wiedzieli.

Ćwiczenie 216. Proszę tam, gdzie to konieczne, zamienić *co* na *że*.

Nie wiem, co powiedzieć. Zgadzam się z tym, co korupcja jest największym złem dla rozwoju kraju. Nie wiem, co mam robić. Trzeba wiedzieć, co na ciebie ktoś czeka.

♪ Mieć gdzieś jakiś własny ką, choćby o te dziesięć godzin stąd... (Lady Punk)

Ćwiczenie 217. Połącz podane zdania za pomocą: *bo*, *ponieważ*, *dlatego że*.

On ją ciągle kochał. Ona go pokochała na nowo. / Byli katolikami. Nie rozwiedli się. / Robiła karierę. Nie miała czasu dla rodziny. / Nie mówimy „wziąć siebie w ręce”. Tak się nie mówi.

Ćwiczenie 218. Wstaw w odpowiednie miejsca *bo, ponieważ, dlatego że*.

– Kaśka, dlaczego nie byłaś wczoraj w szkole? – ... byłaś chora.
... lekcji się nie czyta i ... na uniwersytecie nie ma lekcji, nie można powiedzieć „czytać lekcje na uniwersytecie”.
„... zupa była za słona...” (z kampanii społecznej)
– Mamo, a dlaczego „nie”? – ... nie i już!
Proszę państwa, dlaczego nie można powiedzieć „rzeka ma na imię Niemen”? ... imię ma człowiek, a rzeka ma nazwę!
Czasami niby wszystko jest poprawnie (gramatycznie), ale nie mówi się tak, ... wychodzi to śmiesznie, np. „zmarł sam na sam”, „spędzały tę kolację w parze”.
... człowiek to człowiek, a zwierzę to zwierzę, pewnych słów używamy tylko do człowieka, np. nie powiemy „pies zmarł”.
♪ A wszystko to, ... ciebie Kocham! (Ich Troje)
♪ ... wszyscy Polacy to jedna rodzina...

Ćwiczenie 219. Połącz zdania za pomocą: *mimo że, choć / chociaż*.

Był chory. Pracował. / Zrobiła pranie. Była zmęczona. / Poszli na spacer. Było już późno. /
Mówi „trzydziesta szósta szkoła”. Wie, że mówi się „szkoła numer 36”. / Kupił to. Nie był przekonany. /
Wyszła za niego. Wahała się. / Chyba nie. Z drugiej strony...

Ćwiczenie 220. Wstaw: *niż, choć, chociaż(bym), choć(by)*.

Lepiej źle jechać, ... dobrze iść.
♪ I ... padało, ... było ślisko, to się przywlekło to świniorzysko. (A. Rusowicz)
„... przechodził przez ciemną dolinę, zła się nie ulękę...” (Biblia)
„I ... nie wiem, jak się natężał, to nie udźwigną – taki to ciężar” (J. Tuwim)
♪ ... w papierach nam przybyło, to naprawdę wciąż jesteśmy tacy sami (A. Sikorowski)
Wolimy pływać w morzu ... chodzić po górach.
Lepsze deko handlu ... kilogram pracy.

Ćwiczenie 221. Dobierz zdania i połącz za pomocą: *kiedy / gdy*.

Chciałem ją pocałować. Powiedziałam „pracuję w biurku”. Mówię „idę na wystawę”. Babcia jest na emeryturze. Mówię, że w Krakowie jest dużo starożytnych budowli. Życzę rodzicom dużo cierpienia. Powiedziałam „żyję z dziewczynką w pokoju”. Powiedziałam „Tomek odkrył fajną kawiarnię”. Ja mówię: „Podoba ci się to wino”? Ja mówię: „Ktoś mnie tu naprawił”.	Mój rozmówca dziwnie się popatrzył. Myślą, że idę do galerii. Nie ma pensji. Nie wiedzieli, o co mi chodzi. Odwróciła głowę. Rodzice są zdziwieni. Słuchacze pukają się po głowie. To on mówi: „A co, zepsuta byłaś”? To ona mówi: „O tak, wino jest bardzo ładne”. Wojtek na to: „O! Często tam chodzi?”
---	--

Ćwiczenie 222. W poniższych zdaniach – tam, gdzie jest to możliwe – wstaw wtedy.

Ubieram sweter ..., kiedy jest zimno.
Nie ma LM-ów niebieskich? ... proszę czerwone.
Gdy jest święto, ... idziemy do kościoła.
Zrobię temat 10. tylko ..., gdy ty zrobisz 9.
... dawajcie, dzwoniemy do Andrzeja.

Ćwiczenie 223. Wstaw: gdzie / dokąd, skąd, którędy... .

♪ Nie rzucim ziemi, ... nasz ród... (*Rota*).
♪ Być zawsze tam, ... ty! (*Lady Punk*)
No powiedz, ... wziął się błąd: „rozbieram się w różnych sytuacjach”?
Nie wiem, ... idziemy, nie wiem ... zmierzamy.
„Łaska to wdzięk, gracia. (...) Kiedy przez drogę idzie wdzięk w postaci ładnej dziewczyny, jest to właśnie metaforą łaski. Nie wiadomo, ... się wzięła, nie wiadomo, ... idzie, a zmienia sens otaczającego ją świata.” (J. Tischner)
„Wiem ... przyszedłem i ... idę. (...) Tam, ... Ja idę, wy pójść nie możecie” (*Biblia*).
„Sięgaj [tam], ... wzrok nie sięga” (A. Mickiewicz)
– Przepraszam, ... na pocztę?

Ćwiczenie 224. Wstaw jakiś ☺ zaimek pytajny wraz z odpowiednim przyimkiem.

WZÓR: Powiedział: „grali w różne zabawy”. Nie rozumiemy, w co grali???

1. Powiedział: „w dwutysięcznym uroku”. Nie rozumiemy, ... ???
2. Powiedział: „na klockach papieru”. Nie rozumiemy, ...???
3. Na rynku przewodnik powiedział: „mamy dużo pamiętników”. Nie rozumiemy, ... mamy dużo???
4. Powiedział: „później tata podarował Stasiowi zbroję”. Nie rozumiemy, ... podarował???
5. Powiedział: „porozmawiamy o różnych pytaniach”. Nie rozumiemy, ... mamy rozmawiać???
6. Powiedział: „zjadłem jajecznicę z sadłem”. Nie rozumiemy, ... zjedli jajecznicę???
7. Powiedział: „przeczytałem detektywa”. Nie rozumiemy, ... przeczytał???
8. Powiedział: „w domu czeka na niego drużyna”. Nie rozumiemy, ... czeka na niego???
9. Powiedział: „żeby był statek w rodzinie”. Nie rozumiemy, ... powinno być w rodzinie???
10. Powiedział: „biegam z kartą w lesie”. Nie rozumiemy, ... biega???

Ćwiczenie 225. Proszę użyć *jeśli* / *jeżeli* / *gdyby* w trybie warunkowym i uzupełnić luki według wzoru:

WZÓR: *Gdybyście* mogli nie mówić: „żyję na Ukrainie już 19 lat”. Byłoby fajnie, *jakbyście* mówili mieszka.

... mogli nie mówić: „Staś i Nel grali się na plaży”. Byłoby super, ... mówili ... .
... mogła nie mówić: „jak się dobierać do Warszawy”. Byłoby ekstra, ... powiedziała ... .
... mógł nie mówić: „Szwedzi nastąpili na Polskę”. Byłoby rewelacja, ... powiedział ... .
... mogły nie mówić: „bogaci ludzie prawią światem”. Byłoby odjazdowo, ... powiedziały ...

Ćwiczenie 226. Wstaw w odpowiedniej formie: *żeby* / *ażeby* / *aby* / *by*. Popraw te wypowiedzi ☺.

1. Nauczyciel prosił nas, ... nie mówili: „renta, która składa 600 hrywien”.
2. Nauczyciel prosił je, ... nie mówiły: „dyplom odkrył mu drogę do kariery”.
3. Nauczyciel prosił was, ... nie mówili: „kiedy prawił król Kazimierz”.
4. Nauczyciel prosił ją, ... nie mówiła: „on skazał, że”.
5. Nauczyciel prosił go, ... nie mówił: „to, co stosuje się wesela”.
6. Nauczyciel prosił je, ... nie mówiło: „chcę się przebrać do nowego mieszkania”.

Ćwiczenie 227. Popraw błędy: zamień *jaki* / *kto* / *co* na *który* (wstaw *który* w odpowiedniej formie – czasami będzie potrzebna zmiana przyimka).

1. firma, *jaka* poszukuje pracowników;
2. osoby, na *jakie* chciałabym być podobna;
3. ludzie, *jaki* wtedy byli;
4. język, na *jakim* ja rozmawiam;
5. są ludzie, *jakie* nie myślą o życiu wiecznym;
6. ci, *któ* również tam byli;
7. ci, *któ* stracili swoją miłość;
8. tradycja żyje i w tych, *któ* o nią nie dbają;
9. we wszystkich krajach, *jakie* powstały;
10. rzeczywistość, *jaka* teraz istnieje;
11. tradycja, *jaka* przede wszystkim nas dotyczy;
12. dla gościa, *jaki* może przyjść;
13. przeżycia tragiczne, *co* nie życzę nikomu;
14. rodziny, *jaka* kochała go;
15. miejsce, niedaleko od *jakiego* rozbił się samolot;
16. dał mu wiele książek, *jakie* potem widział w skupie makulatury;
17. proszę wszystkich, *któ* zobaczy go, o telefon;
18. potrzebuje świat tych, *któ* mają dzieci;
19. do tych, *któ* nie wie, *co* to odpowiedzialność;
20. człowiek, *któ* nie kocha nikogo;
21. Krasicki, *jaki* napisał *Bajki*

Ćwiczenie 228. Popraw błędy, zamieniając błędny spójnik.

1. Mieszkał w Grecji, *gdzie* pochodził jej ojciec.
2. Nie podoba mu się, *temu* nie używa jej.
3. Chciałbym zapytać, *jak* pani na to?
4. Jedźcie tam, *dotąd* jechać nie powinna.
5. Nie wiem, *czemuś* mi to ćwiczenie nie wychodzi.
6. Lubię być w takich miejscach, *jako* na Ukrainie.
7. To były inne teatry, *że* znajdują się we Wrocławiu.
8. Ja zgadzam się z tym, *co* korupcja to zła rzecz.
9. Problem nie w tym, *co* jest stary, ale w tym, *co* głuchy.
10. Nigdy się nie zastanawiałem, *by* dowiedzieć się więcej.
11. Ciężko pracują nie tylko lekarze, *a* wszyscy inni też.

Ćwiczenie 229. Zdecyduj, czy w poniższych formach z biernikiem poprawnie użyto przyimka *na*. Jeśli nie – który przyimek powinien być użyty? A może jest niepotrzebny? Czy potrzebna jest zmiana biernika na inny przypadek?

	Tak	Nie	Przyimek poprawny
1. Skręcić na lewo na ulicę Warszawską.		X	w
2. Chłop idzie na pole.			
3. Jedziemy na szkołę letnią.			
4. Jesteśmy umówieni na ósmą?			
5. Pojedziemy na wakacjach na morze.			
6. Była starsza na dwa lata.			
7. Proszę zażywać to lekarstwo dwa razy na dzień, rano i na noc.			
8. Nie mogę się otworzyć na ciebie.			
9. Każdy rozumie wiersz na swój sposób.			
10. Jedziemy na Krym!			

11. Mój pradziadek był zesłany na Syberię.			
12. Idziemy na spacer?			
13. W sobotę jadę na Ukrainę.			
14. Kasiu, wyjdiesz na podwórko?			
15. A w Krakowie mówią: wyjdźże na pole!			
16. Gatunek ten dzieli się na trzy grupy...			
17. Farby te наносimy na bezbarwne tło.			
18. Nie zważa na nic i na nikogo!			
19. Na śmierć zapomniałem!			
20. I nie przysięgajcie na ojca i matkę...			
21. ♪ Padniemy na twarz przed Tobą... (kolęda)			
22. Idziemy na autobus czy na tramwaj?			
23. Umarł na zapalenie płuc.			
24. I wrócił na ojczyznę.			
25. Ta siadamy na samochód i jedziemy!			
26. Spodziewałam się na to...			
27. Możesz na nich popatrzeć.			
28. Piękna Helena czekała na swego męża – Odyseusza.			

Ćwiczenie 230. Wpisz zdania w odpowiednie miejsce tabeli, wstawiając brakujący przyimek przed rzeczownikiem w bierniku.

na	w	o	przez(e)	nad	pod	przed	za	po(między)
							Zrobimy to za kilka dni.	

1. Zrobimy to ... kilka dni. 2. Proszę skrócić ... lewo, ... ulicę Kościuszki. 3. Kasiu, wyjdiesz ... podwórko? 4. Chłop idzie ... pole siał. 5. Jedziemy ... Wisłę! 6. Każdy rozumie wiersz ... swój sposób. 7. Żołnierze Niezlomni walczyli ... wolną Polskę. 8. Ten wiersz nie jest bogaty ... epitety. 9. Książka wydana ... koszt własny. 10. Idziemy ... pochód? 11. Trzeba być otwartym ... ludzi. 12. I można to podzielić ... trzy kategorie. 13. I ... to chodzi! 14. Nie pytaj ... miłość. 15. Uprasza się ... niewyłączenie światła. 16. Nie martwił się ... nic. 17. Męczy się ... nią. 18. Popatrz mi ... oczy, zarzuć ręce ... szyję, pocałuj ... usta! 19. Czekam ... męża. 20. Służy ... podkładkę pod mysz. 21. Mówisz nie ... temat. 22. ♪ ... mnie się nie martw... (K. Sobczyk). 23. „Kto ... kim dołki kopie, ten sam w nie wpada.” 24. Rodzina zbiera się ... stołem. 25. Nie zastanawiała się ... Polakami.

Ćwiczenie 231. Wstaw odpowiedni przyimek.

1. Msza odprawiana była ... łacinie. 2. Babcia jest już na pewno ... Niebie. Jakie piękne chmury ... niebie! 3. Poznaliśmy się ... obozie harcerskim. Mój pradziadek zginął ... niemieckim obozie koncentracyjnym. 4. A ... głowie – same głupoty! Jaki piękny kapelusz ma ... głowie. 5. Żaden prorok nie jest mile widziany ... ojczyźnie. 6. Pracowaliśmy ... letniej szkole języka polskiego. 7. Byliśmy ... Węgrzech, ... Niemczech, ... Włoszech, ... Słowacji, ... Litwie i ... Łotwie. A ... Białorusi nie. 8. Pracuje ... Towarzystwie Pomocy Polakom już piąty rok. 9. Pamiętajcie, zajęcia zaczynamy ... ósmej! 10. No i mamy kontrolę ... przedsiębiorstwach. 11. Halo, halo! Gdzie jesteś??? ... robocie??? 12. A wujek Adam? Już 10 lat ... emigracji. 13.

Gubię się ... współczesnym świecie. 14. Pracuje ... biurku. 15. Kobieta ... pięćdziesiątce. 16. Tekst ... stosunku ludzi do śmierci.

Ćwiczenie 232. Wstaw w odpowiedniej formie czasowniki *być* lub *mieć*.

♪ „Naprawdę, jaka [ty] ... , nie wie nikt” (B. Mec) / „Myślę, więc ...” (Kartezjusz) / Żona: ... tego dość! / Nauczyciel: Adam Kowalski. Uczeń: ... ! / Uczeń: Przepraszam, nie ... zadania. / Skazany: ... niewinny! / „Byliśmy, ..., będziemy!” / – Kim pani ... ? – ... Polką. / Na granicy: Co pan ... w tej torbie? Podróżny: ... tylko rzeczy osobiste. / – ... pożyczyć 100 złotych? – Nie ... / Ale ... głupi! / ... to w nosie!

Ćwiczenie 233. Popraw błędy w zdaniach.

1. Babcia mówiła: trzeba ~~maé~~ dużo dzieci. 2. Na wakacjach ~~ma~~ być takie podróże. 3. To nie ~~maje~~ znaczenia. 4. Jakie cechy ~~maje~~ ten naród? 5. Ten wiersz nie ~~mają~~ zakończenia.

Ćwiczenie 234. Wstaw czasowniki z nawiasów w odpowiedniej formie.

1. Oni nie (rozumieć) ... po polsku. 2. (Mieć) ... być takie podróże! 3. Mężczyzna (widzieć) ... to inaczej. 4. [ja] (Modlić się) ... do wszystkich świętych. 5. Nasza rodzina (składać się) ... z 4 osób. 6. Marta (sprzątać) ... od rana do wieczora. 7. Ta dziewczyna (uśmiechać się) ... do mnie. 8. Nikt jej nie (wierzyć) ... . 9. Ona (mówić) ... za dużo. 10. Kto nas (lubić) ... ? 11. Człowieka (dręczyć) ... różne choroby.

Ćwiczenie 235. Popraw błędy.

Prose? / Proszem? / Proszem? To nie ~~maje~~ znaczenia. Marek spędza wakacje nad morzem. Ja patrzy. Ona mówie. Ja ogląda telewizję. Ja zgadza się z tą autorką. Każda wycieczka zachwycuje dziecko. Narastaje to cierpienie i narastaje. Nikt nie rozumi jego wierszy. Samochód skręta w lewo. Rozbivamy jajka, patelnię stawimy na mały ogień. Przychodzie pora egzaminów. Siadaje rodzina do stołu.

Ćwiczenie 236. Wybierz prawidłowy czasownik.

Oni (skupować) skupiają / skupują ziemię pod inwestycję.

♪ „Lecz naprawdę, naprawdę nie (dziać się) dzieje / działa się nic...” (G. Turnau)

Oni tego nie (widzieć) widzą / wiedzą.

Ćwiczenie 237. Wykreśl formę błędną – nieistniejącą lub niepasującą znaczeniowo w kontekście.

WZÓR: Ona ~~myśliła~~ / czyściła.

Ona siedziła / śledziła. On owdowiał / odpowiał. Panowie chcieli / chwiali się. Polacy należeli / nalegali. On umiał / lubiał. Oni mali / stali. Moja znajoma bała się / mała. On kreślił / myślił. One wiedziały / widziały reklamę w TV. On widzieł / szydził. Mężowie zapomniali / zapoznali się. Córka wyrosła / przyniosła.

Ćwiczenie 238. Konstrukcje z bezokolicznikiem zastąp konstrukcjami z formami osobowymi – zwróć uwagę na konstrukcje zdań!

1. Będziemy spacerować po pięknym Kołobrzegu. (r.n.m.os.) 2. Remek będzie doglądać młodszych braci. 3. Przez takich bałaganiarzy wszyscy będziemy sprzątać. (r.m.os.) 4. Z pokolenia na pokolenie będziemy budować Polskę! (r.m.os.) 5. Będziemy się starać czerpać z dorobku innych narodów. (r.m.os.) 6. My – kobiety – będziemy walczyć o dobro rodziny! 7. Będę brać za przykład swego ojca. (r.m.) 8. Moim zdaniem nie będziemy się rozwijać bez końca. (r.m.os.) 9. Za rok będzie wyglądać na więcej niż 16 lat. (r.ż.) 10. Moja nowa książka będzie opowiadać o roku 2014. 11. Nikt nie będzie mówić mi po nazwisku! 12. Będziemy mieszkać po drugiej stronie ulicy. (r. n.m.os.) 13. Będę mieć z nim dwoje dzieci! (r.ż.) 14. Nie będę wypowiadać się na ten temat. (r.m.) 15. Raczej nie będę mieć czasu na myślenie. (r.ż.)

Ćwiczenie 239. Proszę zamienić naturalny język komunikacyjny na sztuczny język „wysokiej kultury społecznej”. ☺

WZÓR: Mama do dziecka na placu zabaw: Michał, nie biegaj! – *Michałku, proszę nie biegać.*

1. Żona do męża: Weźże nie chrap. 2. Mąż do żony: Kup mi piwo, plis. 3. Mama do syna (lat 11): No zróbże wreszcie to zadanie! 4. Przechodzień do turystki (w jego wieku): Wiesz co, najlepiej idź prosto, a potem, za pocztą, skręć w lewo, tam jest bankomat. 5. Adam Nowak do kolegi z pracy: Napisz na jutro to sprawozdanie. 6. Nauczyciel do uczniów (klasa V): Przygotujcie na jutro historię swojej rodziny. 7. Przedszkolanka do przedszkolaków: Stajemy w kółeczku, chwytam się za rączki i śpiewamy: *Stary niedźwiedź mocno śpi...*

Ćwiczenie 240. Proszę zamienić sztuczny język „wysokiej kultury społecznej” na naturalny język komunikacyjny.

WZÓR: Wykładowca do studenta: Czy zechciałby pan opuścić moje zajęcia? – *Proszę wyjść!*

Lekarz do pacjenta: Czy byłby pan łaskaw się rozebrać? / Lekarz do pacjenta: Jakby pan tak ewentualnie zatrzymał na chwilę proces oddychania... / Wykładowca do studentów: Czy mogliby państwo nie rozmawiać? / Wykładowca do spóźnionego studenta: Ależ oczywiście, może pan wejść.

Ćwiczenie 241. Proszę zamienić według wzoru. W jakich sytuacjach i kto do kogo mógłby wypowiedzieć te słowa?

WZÓR: Niech pan nie robi problemu! – Proszę nie robić problemu.

Niech pan już idzie... / Niech pani już nic lepiej nie mówi... / Niech pan zażywa te tabletki 3 razy dziennie przez tydzień. / Niech pan wejdzie. / Niech pan nie żartuje!
Niech pani nie będzie naiwna! / Niech państwo usiądą.

Ćwiczenie 242. Zdecyduj, które z wypowiedzi z czasownikami modalnymi mają charakter niegrzeczny.

- Czy mogę do ciebie przyjechać? / – Możesz przyjechać, jeśli chcesz.
- Czy poszłabyś na spacer? / – Wolę zostać w domu.
- Masz ochotę na kawę? / – Nie, nie chcę pić z tobą kawy.
- Chcecie się uczyć polskiego, to się uczenie, nie chcecie, to się nie uczenie...
- Przyjdiesz dziś na mój koncert? / – Jak muszę przyjsć, to przyjdę.
- I ty mówisz, że mi pomagasz? Przecież ty nic nie umiesz robić!
- Potrafisz tylko narzekać i narzekać...

- Czy możesz już nie mówić?
- Mogę ci pomóc!
- Masz zrobić ćwiczenia do tematu 7.17.
- Potrafię cieszyć się tym, co mam.
- Masz zabrać stąd swoje buty!
- Czy możesz już wyjść?

absolutnie nie wolno < nie wolno < nie można < nie trzeba < nie warto < **można**
> warto > trzeba > koniecznie trzeba

Ćwiczenie 243. Wybierz odpowiedni „rangą” (według własnego uznania) czasownik modalny.

... uczyć się polskiego. / ... uczyć polskiego. / ... jechać na Ukrainę / na Białoruś / do Rosji. / ... słuchać radia. / ... oglądać telewizję. / ... komentować wpisy na FB. ... nie komentować wpisów na FB. / ... dyskutować z żoną lub kontrolerem biletów (gdy nie masz biletu...). / ... mieć najnowszy model smartfona. / ... być w trwałym związku. / ... mieć męża lub żonę, a nie partnera lub partnerkę. / ... mieć dzieci.
 ... robić karierę / kariery. / ... mieć zasady / zasad. / ... być dobrym człowiekiem. / ... być wolnym i niezależnym. / ... zwiedzić Kraków ☺. / ... kupić tę książkę i inne książki autorstwa Jerzego K. / ... skończyć studia. / ... zrobić doktorat. / ... uczyć się gramatyki języka obcego. / ... dbać o zdrowie. / ... podążać za modą. / ... myśleć o życiu po śmierci. / ... zdradzić żonę / męża. /

Ćwiczenie 244. Zdecyduj: wypada / nie wypada. Co jeszcze, według Was, wypada / nie wypada?

Korespondować z nauczycielem / wykładowcą na FB.
 Nie kupować biletów w tramwaju – jeździć na gapę.
 Przyjść na urodziny bez prezentu.
 Zdejmować buty u kogoś w domu.
 Dać egzaminatorowi prezent przed egzaminem (np. bombonierkę).
 Ściągać na egzaminie.
 Wyrzucić gumę do żucia na chodnik. Przykleić ją pod szkolną ławką.
 Używać brzydkich słów.
 Chodzić po mieście w firmowych sportowych ciuchach (torba też).
 Robić sobie selfi telefonem na patyku.
 Ubierać się jak młodzież, gdy jest się po czterdziestce.
 Zwrócić komuś uwagę.
 Mówić „matka” o swojej mamie.
 Chodzić w dresach po Krakowie.
 Rozmawiać głośno przez telefon w tramwaju.
 Nie starać się mówić po polsku w Polsce i w polskich konsulatach.
 Zabiegać o Kartę Polaka, a nie czuć się Polakiem.
 Wręczyć chryzantemy na Dzień Nauczyciela. Najlepiej dwie.
 Poprosić nauczyciela o długopis.
 Pisać SMS-y do nauczyciela. E-maile? A do nauczycielki?
 Mówić „pa” na pożegnanie.
 Mówić w formie: Niech pani otworzy okno.
 Mówić „przez pani / pan” do osób duchownych?

Zaprosić kogoś na coś, wiedząc, że nie będzie mógł przyjechać?
Siedzieć w czapce na zajęciach?
Odebrać telefon na lekcji (dotyczy też nauczycieli).
Uśmiechać się do obcych ludzi w kontaktach codziennych.

Ćwiczenie 245. W poniższych zdaniach wybierz możliwe w tych kontekstach czasowniki.

Wczoraj o 16.30 jechałam / pojechałam / jeździłam do Warszawy.
A, Warszawa... jechałam / pojechałam / jeździłam tam wiele razy...
Dzisiaj rano szłam / poszłam / chodziłam do sklepu.
Tomek, cóż... Leciałam / Poleciałam / Latałam na niego. Zaiskrzyło, była chemia.
Tomek, cóż... Leciałam / Poleciałam / Latałam za nim. Nic z tego nie wyszło.
Wszystko płynie / popłynie / pływa.
Ryba lubi płynąć / popłynąć / pływać.
OK., lecimy / polecimy / latamy z koksem!
Co lecisz / polecisz / latasz jak kot z pęcherzem?
Od dawna idziesz / pójdziesz / chodzisz po górach?
Idę / pójdę / chodzę po ludziach i zbieram na remont.

Żegnaj wydanie pierwsze...

Autor: Jerzy Kowalewski. Polonista. Heretyk – w 2008 roku stracił pracę na UJ (za herezję ☺). Od tej pory widziany tu i ówdzie na Ukrainie w różnych funkcjach. Napisał kilka książek i kilkanaście podręczników (jako autor i współautor) poradniki metodyczne i kilkadziesiąt artykułów – wszystko heretyckie, nikt poważnie tego nie traktuje. Ubzdurał sobie kiedyś, żeby uczyć języka polskiego jako obcego poprzez kulturę... Swoje propozycje nazwał programem kulturowym, metodyką kulturową, podejściem kulturowym. Gramatyka w tej koncepcji pełni rolę służebną wobec komunikacji kulturowej. Ta książka była (2019) lekkim skokiem w bok... Ale udanym!

Tu mogłaby być recenzja jednego (albo dwóch...) Wielkiego Profesora, gdyby ją napisać raczył... Np. „To ważna książka w dorobku autora...”. Albo: „Niecو inne spojrzenie na gramatykę języka polskiego”. A może: „Styl typowy dla autora, nonszalancki nieco, jakby pisał do swoich uczniów, to może drażnić tych, którzy go nie znają...” W sumie może, przepraszam. Lub: „Dokładnie nie czytałem, ale na pewno są tam błędy...” Też przepraszam (parę teraz poprawiłem!). A może pojawiłoby się jakieś takie zdanie: „To doświadczony wyjadacz tematu. Uczy tego polskiego na Wschodzie 21 lat, zbiera błędy – jest jednym z trojga najważniejszych badaczy akwizycji jpjo na Ukrainie, więc mniemam, że wie, co pisze i wie, jak uczyć skutecznie”. Może ktoś kiedyś napisze takie zdanie... ☺. Doceni... Kochani! Najważniejszymi Recenzentami jesteście Wy!